

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Ivana Blagodárná

**Úloha státního zástupce
v přípravném řízení trestním**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Rudolf Vokoun, Csc.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 22. 2. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Rožtokách dne 22. 2. 2015

Ivana Blagodárná

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala všem, kteří mi pomáhali ke vzniku této práce, především panu JUDr. Rudolfovi Vokounovi, Csc. za odborné vedení mé diplomové práce a dále svým rodičům za poskytnutou podporu po dobu studia.

Název diplomové práce

Úloha státního zástupce v přípravném řízení trestním

Překlad do anglického jazyka

The role of public prosecutor in the preparatory criminal proceedings

Obsah

Úvod.....	1
1. Historický vývoj veřejné žaloby	3
2. Přípravné řízení.....	8
3. Postavení státního zastupitelství	14
3.1 Principy a zásady uplatňované při činnosti státního zastupitelství.....	16
4. Úloha státního zástupce v přípravném řízení.....	19
4.1 Dozor nad zachováním zákonnosti	20
4.2 Oprávnění státního zástupce při výkonu dozoru.....	21
4.2.1 Úkony vyhrazené k provedení výlučně státnímu zástupci.....	21
4.2.2 Předchozí souhlas státního zástupce, povolení, dodatečné vyslovení souhlasu s úkonem či rozhodnutím policejního orgánu anebo zrušení takového rozhodnutí	23
4.2.3 Oprávnění, jimiž se uskutečňuje dozor v přípravném řízení	24
4.2.3.1 Oprávnění podle § 157 odst. 2 věty první tr. řádu	24
4.2.3.2 Oprávnění podle § 157 odst. 2 písm. a) tr. řádu.....	24
4.2.3.3 Oprávnění podle § 157 odst. 2 písm. b) tr. řádu	25
4.2.3.4 Oprávnění podle § 157 odst. 2 písm. c) tr. řádu.....	26
4.2.3.5 Oprávnění podle § 174 odst. 2 písm. a) tr. řádu.....	27
4.2.3.6 Oprávnění podle § 174 odst. 2 písm. b) tr. řádu	29
4.2.3.7 Oprávnění podle § 174 odst. 2 písm. c) tr. řádu.....	31
4.2.3.8 Oprávnění podle § 174 odst. 2 písm. d) tr. řádu	32
4.2.3.9 Oprávnění podle § 174 odst. 2 písm. e) tr. řádu.....	33
4.2.3.10 Oprávnění podle § 174 odst. 2 písm. f) tr. řádu	34
4.2.4 Oprávnění státního zástupce podat návrh soudu na rozhodnutí v přípravném řízení	35
4.3 Činnost státního zástupce v prověřování	35
4.3.2 Přijímání trestních oznámení	35
4.3.3 Přezkoumávání záznamů o zahájení úkonů trestního řízení	37
4.3.4 Skončení prověřování	37
4.3.5 Odložení nebo jiné vyřízení věci	39
4.3.6 Dočasné odložení trestního stíhání	41

4.4 Činnost státního zástupce ve vyšetřování	42
4.4.1 Zahájení trestního stíhání	42
4.4.2 Skončení vyšetřování	45
4.4.3 Rozhodnutí po skončení vyšetřování	47
4.4.3.1 Postoupení věci jinému orgánu	47
4.4.3.2 Zastavení trestního stíhání	48
4.4.3.3 Přerušování trestního stíhání	52
4.4.3.4 Obžaloba	53
4.4.3.5 Podmíněné zastavení trestního stíhání	56
4.4.3.5 Narovnání	62
4.4.3.6 Dohoda o vině a trestu	66
4.5 Úloha státního zástupce ve vztahu k vazbě	69
4.6 Zkrácené přípravné řízení a úloha státního zástupce v něm	73
Závěr	81
Seznam použité literatury	83
Resumé	88
Summary	89
Klíčová slova	90
Keywords	90

Úvod

Státní zástupce hraje v trestním řízení nezastupitelnou roli. Bývá označován za pána přípravného řízení (tzv. *dominus litis*), jelikož především na něm záleží, zda bude přípravné řízení probíhat při důsledném respektování procesních postupů podle trestního řádu, zda bude skutek náležitě objasněn a pachatel zjištěn a jak bude přípravné řízení zakončeno. Jeho rozhodnutí jsou pro policejní orgány závazná a pouze na základě jeho (konečného) rozhodnutí se určitá trestní věc dostává před soud. Státní zástupce nese odpovědnost za výsledky přípravného řízení i za to, že nikdo nebude postaven před soud nedůvodně a za to, že žádná osoba nebude bezdůvodně omezena na svých právech, a to i přesto, že během přípravného řízení ochranu těch nejzákladnějších práv zabezpečuje soud.

K volbě tématu diplomové práce mě kromě zájmu o trestní právo přivedla myšlenka, že česká veřejnost úlohu státního zástupce dostatečně nedoceňuje a má o jeho činnosti mlhavou představu, která je navíc v médiích zkreslována i tím, že jsou uváděné skutečnosti často vytržené z kontextu. V člověku bez právnického vzdělání takové informace snadno mohou vyvolat mylnou představu o skutečné činnosti státního zástupce. Tuto představu může umocnit i fakt, že může dojít k zaměňování pojmu zastupitelstva se státním zastupitelstvím, jak to uvádí bývalá Nejvyšší státní zástupkyně Renáta Vesecká ve svém příspěvku k dvacátému výročí státního zastupitelství.¹ Při praxi na státním zastupitelství jsem se přesvědčila, že státní zástupce kromě mediálně zajímavého zastupování obžaloby před soudem vykonává činnosti, které nejsou veřejně interpretovány a všeobecně známy. Uvědomila jsem si tam jeho důležitost v trestním řízení.

Domnívám se, že téma mé diplomové práce je aktuální i s ohledem na snahu o přijetí nového zákona o státním zastupitelství.

Ve své práci využiji metodu deskriptivní, metodu komparace a také uplatním metodu logického myšlení.

Mým cílem je podat pokud možno ucelený pohled na úlohu státního zástupce v přípravném řízení, avšak toto téma je velmi obsáhlé, a proto se ve své práci

¹ VESECKÁ, Renáta. Příspěvek k výročí státního zastupitelství, In *20. výročí založení státního zastupitelství*. Nejvyšší státní zastupitelství, Z Studio, s.r.o., 2014.

zaměřím pouze na určité oblasti, zejména ty, které jsou aktuální, či se jejich zákonná úprava změnila. Nejprve nastíním historický vývoj veřejné žaloby a poté představím přípravné řízení, jelikož se budu zabývat pouze činností státního zástupce v přípravném řízení. V další kapitole uvedu, jaké je postavení státního zastupitelství. Největší pozornost budu věnovat jednotlivým dozorovým oprávněním státního zástupce a jeho činnosti v přípravném řízení. Na závěr popíšu úlohu státního zástupce ve zkráceném přípravném řízení, jehož využívání je mezi orgány činnými v trestním řízení oblíbené z důvodu jeho efektivnosti.

Text práce vychází z právního stavu platného a účinného k 10. 2. 2015.

1. Historický vývoj veřejné žaloby

Původ institutu veřejné žaloby lze nalézt ve Francii, kdy byli na počátku 14. století na základě nařízení krále Filipa IV. Sličného a navazujícím rozhodnutím jeho nástupce zavedeni královští zmocněnci (procuratores), jež však pouze tlumočili názor krále a jeho vazalů před soudem. Samotné trestní stíhání a vyšetřování vedl soud podle zásady inkviziční.²

V českých zemích byl po francouzském vzoru zřízen úřad královského prokurátora roku 1437 králem Zikmundem. Důvodem vzniku byla jeho snaha získat zpět královské statky po husitských bouřích. Působnost prokurátora se rychle rozšířila, a tak královský prokurátor zastupoval majetkové zájmy koruny u soudů. Postupem času začal stíhat trestné činy, jež nebyly stíhány ze soukromé iniciativy. Obnoveným zřízením zemským bylo královskému prokurátorovi uloženo stíhání všech trestných činů. Avšak za situace v 17. století, kdy se uplatňovalo inkviziční řízení, role státního prokurátora musela ustoupit do pozadí, jelikož v inkvizičním řízení se soustředí v rukou soudce dohromady funkce žalobce, soudce i obhájce.³

Po revoluci v roce 1848 dochází k odstranění inkvizičního procesu, který je nahrazen procesem obžalovacím. Státní zastupitelství bylo vytvořeno podle reformovaných německých trestních řádů, jež měly vzor ve Francii. Postavení státních zástupců bylo v Rakousku - Uhersku nejprve upraveno provizorně a pak císařským patentem pod číslem 164/1849 ř. z. Právní základ byl položen tzv. Stadionovou ústavou z roku 1849, v níž se uplatnila zásada obžalovací. Císařský patent č. 266/1850 ř. z. z 10. července 1850 přesně vymezil obor jejich činnosti. Tento patent zakotvoval postavení zaměstnanců, okruh působení v civilních věcech, dozor nad zákony i služební řád.⁴ Podle prozatímního trestního řádu ze dne 17. ledna 1850, č. 25/1850 ř. z. měli státní zástupci působit při všech okresních sborových soudech i všech soudech zemských, při vrchních zemských soudech v Praze a Brně a při kasačním

² FENYK, Jaroslav: *Veřejná žaloba*, díl první, Institut Ministerstva spravedlnosti České republiky pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 2001. s. 10.

³ KUČHTA, Josef a Karel SCHELLE. *Historie a současnost státního zastupitelství*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994. ISBN 80-210-1044-4. s. 8.

⁴ NEDOROST, Libor. *Státní zastupitelství: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. ISBN 80-864-3234-3. s. 20.

soudu ve Vídni měli být ustanoveni vrchní zastupitelé nebo vrchní státní zástupci s potřebným počtem náměstků.⁵

Základním úkolem státních zastupitelství bylo dle prozatímního trestního řádu stíhat ex officio všechny trestné skutky, o nichž se dozví, vyjma těch, jež byly stíhány na žádost postiženého, tedy trestné činy soukromožalobní.⁶

Hlavním posláním zastupitelství bylo hájit zájmy státu na dodržování zákona při soudním řízení, podávat veřejnou trestní obžalobu a zastupovat stát při trestním řízení, současně při tom dbát na to, aby nikdo nebyl stíhán nevinně. Státní zástupci měli bdít nad tím, aby vyšetřování probíhalo podle zákona, aby se trestní stíhání zbytečně neprotahovalo. Měli právo kdykoli nahlédnout do spisů, při přípravném řízení žádat o pomoc bezpečnostní i jiné úřady, dokonce se účastnit porad soudců, nikoli však hlasování a vynášení rozsudků.

K jejich působnosti náležela jejich spoluúčast při přípravných vyšetřováních pro přečiny a zločiny a při všech přelíčeních před okresními sborovými soudy i soudy zemskými, pokud si jednotlivé případy nevyhradil generální prokurátor při vrchním zemském soudu.

Hlavní přelíčení před porotními soudy patřila do oboru státních zastupitelství u těch zemských soudů, v jejichž sídle poroty zasedaly. Generální prokurátor však mohl pověřit tímto úkolem i státního zástupce některého okresního sborového soudu.

Přípravné řízení se mohlo konat v této době jen na návrh státního zástupce. Ten mohl shromažďovat doklady a důkazy, zasahovat do předběžného vyšetřování, avšak při řádném výslechu obžalovaného či svědků být nesměl. Při hlavním přelíčení měl státní zástupce právo klást otázky obžalovanému, svědkům i znalci. V této době měli rozsáhlou pravomoc v občanském soudním řízení. Měli spolupůsobit pod sankcí neplatnosti příslušného soudního jednání při projednání rozluky, zjišťování neplatnosti manželství, dále spolupůsobili při jednání sborových soudů, například v záležitostech adopčních, opatrovnických.⁷

⁵ SCHELLE, Karel. *Vývoj veřejné žaloby do roku 1989*. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2012. ISBN 80-874-7524-0. s. 20.

⁶ SCHELLE, Karel. *Vývoj veřejné žaloby do roku 1989*. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2012. ISBN 80-874-7524-0. s. 21.

⁷ KUČHTA, Josef a Karel SCHELLE. *Historie a současnost státního zastupitelství*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994. ISBN 80-210-1044-4. s. 14.

Vrchní státní zástupce u Nejvyššího a kasačního soudu ve Vídni měl být strážcem jednoty práva a správného užívání zákona. Účastnil se všech přelíčení trestních i civilních. Členové státních zastupitelství nebyli nezávislí, nesesaditelní a nepřesaditelní jako soudci. Nařízením z 20. ledna 1852 č. 27/1852 ř. z. byla zaměřena činnost státních zástupců téměř výlučně na trestní řízení.

Československá republika v roce 1918 převzala recepční normou, tedy zákonem č. 11/1918 Sb., rakouský model, jenž s řadou změn platil na českém území až do konce roku 1951.

U krajských soudů byla státní zastupitelství a u zemských soudů zemská státní zastupitelství. U okresních soudů vykonávali funkci veřejných žalobců, ale jen ve věcech přestupkových, funkcionáři státního zastupitelství.

Během okupace, kdy bylo obyvatelstvo Protektorátu Čechy a Morava rozděleno do dvou skupin, do tzv. protektorátních příslušníků a německých říšských občanů, sdílely orgány veřejné žaloby osud omezené trestní pravomoci tzv. protektorátních soudů ve prospěch říšskoněmeckých trestních soudů a úřadů veřejné žaloby.⁸

Vývoj prokuratury (stejně jako justice) po únoru 1948 předurčil z. č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví. Generální prokurátor, krajští prokurátoři, stejně jako okresní, zůstali v podřízení ministra spravedlnosti. Generální prokuratura působící u Nejvyššího soudu nebyla orgánem žaloby. Nově mohl generální prokurátor podávat do právní moci rozhodnutí soudu řádného, zvláštního nebo rozhodčího stížnost pro zachování zákona, to se nevztahovalo na rozhodování u Nejvyššího soudu.

Na základě z. č. 232/1948 Sb., o státním soudu byla při Státním soudu zřízena Státní prokuratura, řízená státním prokurátorem, přímo podřízeným ministru spravedlnosti. Členy státní prokuratury byli státní prokurátor a státní víceprokurátoři. Státní prokuratura byla zaměřena výlučně na stíhání trestných činů dle zákona na ochranu republiky.

Trestním řádem č. 87/1950 Sb., došlo ke změně v ustanovování prokurátorů. Generální prokurátor byl jmenován prezidentem republiky a státního prokurátora jmenovala vláda. Pověřování výkonem funkce krajského a okresního prokurátora

⁸ NEDOROST, Libor. *Státní zastupitelství: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. ISBN 80-864-3234-3. s. 50.

náleželo ministru spravedlnosti, který mohl všechny prokurátory z pověřených funkcí i odvolávat. Přijímání další právní úpravy směřovalo k zavedení všeobecného dozoru.

Novela občanského soudního řádu č. 68/1952 Sb. rozšířila rozsah oprávnění prokurátorů ve sféře občanskoprávního dozoru. Po podání návrhu se stal účastníkem řízení. Jelikož však vystupoval jako strážce zákonnosti a nikoli jako subjekt práva, nebyl oprávněn k dispozičním úkonům. Občanský soudní řád umožňoval vstup prokurátora do každého zahájeného občanského soudního řízení.

Přijetím ústavního zákona o soudech a prokuratuře č. 64/1952 Sb., a zákona č. 65/1952 Sb., o prokuratuře vznikla samostatná, na místních orgánech nezávislá, jednotná a přísně centralizovaná soustava prokuratury, zahrnující všechny prokuratury. Prokuratura byla organizačně zcela oddělena od ministerstva spravedlnosti, spravovala se a kontrolovala sama. Počítalo se s tím, že by mohla sloužit zájmům vládnoucí skupiny i přesto, že měla samostatné právní postavení, nezávislé ani na vládě, ani na zákonodárném sboru. Působnost prokuratury byla vymezena tak široce, že mohla zasahovat prakticky do všech oblastí výkonu státní moci

Hlavou prokuratury se stal generální prokurátor s postavením předsedy ústředního orgánu, kterého jmenoval a odvolával prezident republiky na návrh vlády, již byl odpovědný. Orgány generálního prokurátora, jimiž byli dle ustanovení § 7 odst. 1 písm. a) z. č. 65/1952 Sb., náměstkové generálního prokurátora, krajsí a okresní prokurátoři a jejich náměstkové, vyšší a nižší vojenští prokurátoři a jejich náměstkové, jakož i vyšší a nižší polní prokurátoři a jejich náměstkové, vojenští prokurátoři, vykonávaly své funkce nezávisle a podřízeny byly jedině generálnímu prokurátoru.

Vyšší nebo nadřízený prokurátor měl právo vykonávat jednotlivá oprávnění nižších nebo podřízených prokurátorů. Rozhodování probíhalo jedinou osobou, nikoli sborově.

Po sovětském vzoru byl zaveden institut všeobecného dozoru, což bylo koncipováno jako působnost prokuratury dozírat nad zachováním zákonnosti při činnosti úřadů, orgánů a institucí, jakož i jednotlivých úředních osob obstarávajících státní správu, včetně správy hospodářské. K zajištění dozoru byly prokurátorům svěřeny následující prostředky: protest proti rozhodnutí nebo opatření, jímž byl porušen zákon

nebo jiný právní předpis, a upozornění na nezákonnost rozhodnutí, opatření nebo postupu.⁹

Prokuratura kromě všeobecného dozoru měla trestně stíhat osoby, které se dopustily trestných činů, provinění a přestupků, vykonávat dozor nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení, dozor nad zákonností postupu a rozhodování soudů a státních notářství, dozorem nad místy, kde se omezovala osobní svoboda. Oprávnění prokurátora při výkonu dozoru byla zakotvena v trestním řádu.

V čele každé prokuratury byl vedoucí prokurátor, který řídil činnost prokuratury, zastupoval prokuraturu navenek, schvaloval písemná vyhotovení prokurátorských rozhodnutí. Kromě vedoucího prokurátora tvořili prokuraturu jeho náměstkové, ostatní prokurátoři, vyšetřovatelé prokuratury a ostatní pracovníci.

Definitivní podoba organizace prokuratury od počátku 70. let do roku 1989 měla následující podobu: generální prokuratura ČSSR, jejíž součástí byla Hlavní vojenská prokuratura, generální prokuratura české socialistické republiky a generální prokuratura slovenské socialistické republiky. Dále v zemi působily krajské prokuratury, městská prokuratura v Praze s působností krajské prokuratury, okresní prokuratury, obvodní a městské prokuratury s působností okresních prokuratur, vyšší vojenské prokuratury a vojenské obvodové prokuratury.¹⁰

Události z roku 1989 a let následujících se rozhodujícím způsobem odrazily na postavení veřejné žaloby a činnosti prokuratury ve státě. Již v prosinci 1989 byl vypuštěn čl. IV. Ústavy o vedoucí úloze strany, což mělo zásadní význam pro další činnost prokuratury, jelikož přestalo fungovat mocenské centrum totalitního státu.¹¹ Pod vlivem mezinárodního tlaku na ochranu lidských práv a základních svobod docházelo ke změnám v rozsahu působnosti prokuratury. Řada oprávnění byla přenesena z prokuratury na soud. Zákonem č. 558/1991 Sb., bylo stanoveno, že o vzetí do vazby, vydání příkazu k zatčení, prodloužení vazby a nařízení domovní prohlídky budou

⁹ KUCHTA, Josef a Karel SCHELLE. *Historie a současnost státního zastupitelství*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994, ISBN 80-210-1044-4.s. 67.

¹⁰ KUCHTA, Josef a Karel SCHELLE. *Historie a současnost státního zastupitelství*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994, ISBN 80-210-1044-4.s. 57.

¹¹ VOJÁČEK, Ladislav a kol. *České právní dějiny*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, 542 s. ISBN 978-80-7380-127-4. s. 548.

rozhodovat napříště soudy.¹² K zásadním změnám došlo teprve přijetím nové Ústavy České republiky a zákona o státním zastupitelství, do té doby mohla působit prokuratura jako všeobecný strážce zákonnosti.

2. Přípravné řízení

Přípravné řízení je prvním a zároveň významným stádiem trestního řízení. Jedná se o předsoudní stádium, jehož úkolem je připravit řízení tak, aby mohlo následně probíhat řádné řízení před soudem, hlavní líčení, jakožto další stádium trestního řízení.

Dle zákonné definice upravené v ustanovení §12 odst. 10 tr. řádu se přípravným řízením rozumí úsek trestního řízení od sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení nebo provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů, které mu bezprostředně předcházejí, a nebyly-li tyto úkony provedeny, od zahájení trestního stíhání do podání obžaloby, návrhu na schválení dohody o vině a trestu, postoupení věci jinému orgánu, zastavení trestního stíhání, nebo do rozhodnutí či vzniku jiné skutečnosti, jež mají účinky zastavení trestního stíhání před podáním obžaloby, anebo do jiného rozhodnutí ukončujícího přípravné řízení, zahrnující objasňování a prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, a vyšetřování.

Po novele trestního řádu z. č. 265/2001 Sb., je výslovně pod pojem přípravného řízení zahrnuto kromě vyšetřování také objasňování a prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin v rámci postupu před zahájením trestního stíhání. Díky tomuto je i tato část podřízena dozoru státního zástupce a zároveň takové úkony jsou použitelné i v dalším řízení.¹³

Účelem přípravného řízení je objasnění a prověření skutečností důvodně nasvědčujících spáchání trestného činu a zjištění jeho pachatele. K tomu opatřuje policejní orgán potřebné podklady, nezbytná vysvětlení a zajišťuje stopy trestného činu. Je třeba, aby byly co nejrychleji a v potřebném rozsahu vyhledány důkazy k objasnění všech základních skutečností důležitých pro posouzení daného případu, včetně osoby pachatele a následku trestného činu.¹⁴

¹² FENYK, Jaroslav. *Veřejná žaloba. Díl první. Historie, současnost a možný vývoj veřejné žaloby*. Praha: Institut Ministerstva spravedlnosti České republiky pro další vzdělávání soudců a státních zástupců. 2001. s. 24.

¹³ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 265/2001 Sb., kterým se mění trestní řád.

¹⁴ ŠÁMAL, Pavel, Miroslav RŮŽIČKA, František VONDRUŠKA, Jaroslava NOVOTNÁ a František NOVOTNÝ. *Přípravné řízení trestní*. 2. vyd. Praha: Beck, 2003. ISBN 80-7179-741-3. s. 13.

V přípravném řízení musí dojít ke zjištění, zda podezření z trestného činu je odůvodněno do té míry, aby mohla být podána obžaloba a věc byla odevzdána soudu, popřípadě jinak vyřízena.¹⁵

Přípravné řízení může začít buď sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení dle ustanovení § 158 odst. 3 tr. řádu nebo okamžikem počátku provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů, které mu bezprostředně předcházejí. Pro představu se jedná například o ohledání místa činu dle § 113 tr. řádu, jež se provádí jako neodkladný úkon. Třetím možným způsobem počátku přípravného řízení je zahájení trestního stíhání ve smyslu § 160 odst. 1 tr. řádu.¹⁶

V tomto stádiu řízení je třeba především shromáždit důkazy, jež svědčí o důvodném podezření o vině obviněného (podezřelého) či které toto podezření vyvracejí. Přípravné řízení končí podáním obžaloby, popřípadě návrhu na potrestání či jiným rozhodnutím, které má za následek skončení trestního řízení.

Přípravné řízení má ve vztahu k řízení před soudem předběžný charakter. V hlavním líčení soud zkoumá samostatně všechny okolnosti důležité pro rozhodnutí a věc následně rozhodne na podkladě výsledků jednání před ním provedeného. Při svém rozhodnutí přihlíží jen ke skutečnostem, které byly probrány v hlavním líčení, a opírá se jen o důkazy předložené a provedené před soudem. Přesto však přípravné řízení průběh hlavního líčení ovlivňuje. Soud může rozhodovat jen o skutku uvedeném v žalobním návrhu (§ 220 odst. 1 tr. řádu). Výsledek přípravného řízení určuje v podstatě obsah a rozsah řízení před soudem, jelikož se řízení před soudem zahajuje na podkladě obžaloby a k ní připojených spisů přípravného řízení. Soud může a někdy i musí v některých případech využít důkazy obstarané již v přípravném řízení. Soud provádí důkazy z přípravného řízení tak, že přečte protokoly o provedení určitých úkonů v přípravném řízení.¹⁷

Trestní řád rozlišuje tři formy přípravného řízení, jež se od sebe liší podmínkami, za kterých je lze konat, rozsahem opatřovaných důkazů a způsobem ukončení tohoto řízení. Jedná se o standardní přípravné řízení, zkrácené přípravné řízení

¹⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-44-1. s. 489

¹⁶ ŠÁMAL, P., J. MUSIL, J. KUČTA, M. FRYŠTÁK a V. KALVODOVÁ. *Trestní právo procesní*. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. s. 484.

¹⁷ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-44-1. s. 496.

a rozšířené přípravné řízení. Zákon přitom používá pouze pojem zkrácené přípravné řízení, další dvě formy používá pouze nauka.

Rozšířené přípravné řízení, upravené v § 168 až 170 tr. řádu, se užije v případě, kdy se jedná o vyšetřování trestných činů, o nichž koná trestní řízení v prvním stupni krajský soud.

Zkrácené přípravné řízení se koná slovy zákona o trestných činech, o nichž přísluší konat řízení v prvním stupni okresnímu soudu a na které zákon stanoví trest odnětí svobody, který nepřevyšuje pět let, pokud je dána alespoň jedna z podmínek, a to, že podezřelý byl buď přistižen při činu nebo bezprostředně po něm, nebo v průběhu prověřování byly zjištěny okolnosti, které jinak odůvodňují zahájení trestního stíhání, a lze očekávat, že podezřelého bude možné do dvou týdnů od sdělení podezření postavit před soud. Tato zákonná úprava se vyvinula postupně, jelikož původně bylo stanoveno, že zkrácené řízení musí proběhnout do čtrnácti dnů od doby, kdy se skutek stal nebo byl zjištěn.

Zkrácené přípravné řízení nelze konat nebo v něm pokračovat, pokud je dán důvod vazby a nejsou splněny podmínky pro předání zadrženého podezřelého spolu s návrhem na potrestání soudu nebo pokud jsou dány důvody pro konání společného řízení o více trestných činech, z nichž alespoň o jednom musí být konáno vyšetřování.

Standardní přípravné řízení se tedy koná v ostatních, zde nezmíněných případech.¹⁸

Přípravné řízení plní čtyři základní funkce. První z nich je funkce vyhledávací, jež spočívá ve zjišťování podkladů potřebných pro projednání věci před soudem. Zjišťování potřebných informací je svěřeno policii, která disponuje prostředky a postupy uzpůsobenými k odhalování a vyhledávání potřebných informací. Jedná se zejména o zajišťování stop trestného činu.

Druhá, zajišťovací funkce spočívá v opatření a shromáždění zejména pomíjivých důkazů, u nichž hrozí jejich znehodnocení nebo poškození, a které by nebylo z těchto důvodů možné provést později. Například zraněný svědek by mohl zemřít. Zde přichází v úvahu provedení neopakovatelného úkonu za nutné účasti soudce, který zajišťuje zákonnost daného úkonu.

¹⁸ ŠÁMAL, Pavel, Miroslav RŮŽIČKA, František VONDRUŠKA, Jaroslava NOVOTNÁ a František NOVOTNÝ. *Přípravné řízení trestní*. 2. vyd. Praha: Beck, 2003. ISBN 80-7179-741-3. s. 12.

Třetí, filtrační funkce má zajistit, aby před soud byly postaveny pouze ty osoby, u nichž je dáno dostatečně odůvodněné podezření, že spáchaly trestný čin, pro který jsou žalováni. Při tomto dochází zároveň k ochraně nevinných osob či osob, u nichž není podezření ze spáchání trestného činu dostatečně odůvodněné. S tímto také souvisí otázka procesní ekonomie, kdy postavení takové osoby před soud by bylo nákladnější, než je vyloučit z okruhu obviněných již v přípravném řízení.

Poslední, odklonná funkce umožňuje v méně závažných případech vyřídit věc rychleji, mimo hlavní líčení. Tohoto lze dosáhnout za pomoci institutu podmíněného zastavení trestního stíhání či narovnání, případně jiným odklonem uvedeným v trestním řádu.¹⁹

Přípravné řízení lze dle právní úpravy rozdělit do dvou časových úseků (fází). První fází je postup před zahájením trestního stíhání, jedná se o objasňování a prověřování skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin. Druhou fází je vyšetřování, jež začíná zahájením trestního stíhání a končí podáním obžaloby, popřípadě jiným vyřízením dané věci ve formě odklonu.

První fáze, kdy se jedná o postup před zahájením trestního stíhání, se nazývá prověřování a je upravena ustanoveními § 158 až 159b tr. řádu. V této fázi mají orgány činné v trestním řízení objasnit a prověřit skutečnosti důvodně nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, avšak ještě není odůvodněn závěr, že jej spáchala určitá osoba.

Tato fáze počíná sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení, nebo provedením neodkladných a neopakovatelných úkonů, jež mu bezprostředně předcházejí a končí zahájením trestního stíhání nebo odložením či jiným vyřízením věci. Záznam o zahájení úkonů trestního řízení musí obsahovat skutkové okolnosti, pro které řízení zahajuje, a způsob, jakým se o nich dozvěděl, zda to bylo na základě vlastních poznatků, trestního oznámení či podnětu jiných osob či orgánů.²⁰

Pokud se daná trestní věc dostane do fáze, kdy je možné zahájit trestní stíhání, tedy je již dostatečně odůvodněn závěr, že daný trestný čin spáchala určitá osoba, nastává druhá fáze přípravného řízení, tedy vyšetřování. Vyšetřování zpravidla navazuje na fázi prověřování. Výjimkou budou případy, kdy má policejní orgán k dispozici

¹⁹ ŠÁMAL, Pavel, Miroslav RŮŽIČKA, František VONDRUŠKA, Jaroslava NOVOTNÁ a František NOVOTNÝ. *Přípravné řízení trestní*. 2. vyd. Praha: Beck, 2003. ISBN 80-7179-741-3. s. 14.

²⁰ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-44-1. s. 497.

takové podklady, že lze trestní stíhání zahájit neprodleně, například zjistil určité skutečnosti v rámci jiné trestní věci. Tato fáze slouží především k opatření, popřípadě i provedení důkazů v přípravném řízení.

Vyšetřováním se dle trestního řádu označuje úsek trestního stíhání před podáním obžaloby, návrhu na schválení dohody o vině a trestu, postoupením věci jinému orgánu nebo zastavením trestního stíhání, včetně schválení narovnání a podmíněného zastavení trestního stíhání před podáním obžaloby.

Vyšetřování začíná zahájením trestního stíhání. *Trestní stíhání se zahajuje vydáním usnesení o zahájení trestního stíhání. Účinky zahájení trestního stíhání, tj. sdělení obvinění určité osobě, proti níž se řízení vede, nastávají okamžikem, kdy je usnesení o zahájení trestního stíhání oznámeno osobě, která je obviněna, tj. zpravidla kdy je opis usnesení o zahájení trestního stíhání doručen obviněnému do vlastních rukou.*²¹

Výrok usnesení o zahájení trestního stíhání musí obsahovat popis skutku, ze kterého je tato osoba obviněna, aby nemohl být zaměněn s jiným, a zákonné označení trestného činu, který je v tomto skutku spatřován. Musí zde být popsány okolnosti skutku, rozhodné pro jeho posouzení z hlediska všech znaků skutkové podstaty trestného činu, který je v něm spatřován, tedy i subjektivní stránky.²²

Význam zahájení trestního stíhání spočívá v tom, že trestní stíhání se vede od tohoto okamžiku proti určité osobě, obviněnému. Bez zahájení nelze provádět určité úkony, například vzít obviněného do vazby. Zahájením trestního stíhání se vymezuje předmět trestního řízení, tedy dokazování se musí týkat skutku, pro který bylo trestní stíhání zahájeno. Vyšetřování se zásadně koná ohledně skutku, pro který bylo sděleno obvinění, bez ohledu na právní kvalifikaci. Vyjde-li však během vyšetřování najevo, že obviněný se dopustil dalšího skutku, na který se obvinění nevztahuje, musí být zahájeno nové trestní stíhání pro další skutek.²³

V průběhu vyšetřování policejní orgány zajišťují a shromažďují v potřebném rozsahu důkazy o skutečnostech důležitých pro posouzení případu. Potřebným

²¹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-44-1. s. 524.

²² Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 8. 2002, sp. zn. 9 To 72/02, uveřejněný pod č. 31/2006 Sb. rozh. tr.

²³ CÍSAŘOVÁ, Dagmar: Novelizace a rekonstrukce tr. řádu ČR a aktuální problémy teorie dokazování v trestním řízení. *Trestní právo*. 2001, roč. 5, č. 4. ISSN 1211-2860. s. 6.

rozsahem vyhledání důkazů se ve vyšetřování rozumí zjištění a zajištění důkazů v takové míře, která je dostačující pro objasnění skutečností podmiňujících posouzení daného případu. Dále musí dojít k zajištění důkazů, které by nebylo možné provést v hlavním líčení, a to buď pro jejich pomíjivost anebo hrozbu jejich poškození či zničení.

Rozsah provádění důkazů v přípravném řízení je vymezen potřebou podání obžaloby nebo potřebou státního zástupce učinit jiné rozhodnutí.²⁴ Převážná část důkazů se tedy pouze vyhledává a zajišťuje pro účely rozhodnutí o způsobu ukončení přípravného řízení, zároveň ale může sloužit k posouzení jejich možného provedení ve fázi řízení před soudem.²⁵

Policejní orgán po skončení vyšetřování umožní obviněnému, obhájci a poškozenému, který podal návrh na náhradu škody, v přiměřené době prostudovat spisy a učinit návrhy na doplnění vyšetřování. Poté policejní orgán předloží vyšetřovací spis státnímu zástupci k rozhodnutí ve věci.

Přípravné řízení končí následným podáním obžaloby státním zástupcem (§176 tr. řádu), popřípadě návrhu na potrestání (§179c tr. řádu) či jiným rozhodnutím, které má za následek skončení trestního řízení. Jiným rozhodnutím se rozumí například zastavení trestního stíhání (§ 172 tr. řádu), postoupení věci (§171odst. 1 tr. řádu), podmíněné zastavení trestního stíhání (§307 tr. řádu), podmíněné odložení návrhu na potrestání (§179g tr. řádu) či rozhodnutí o schválení narovnání (§ 309 tr. řádu).²⁶

Přípravného řízení se účastní všechny orgány činné v trestním řízení vyjmenované v §12 odst.1 tr. řádu. Jedná se tedy o policejní orgán, státního zástupce a soud. První fázi přípravného řízení uskutečňuje policejní orgán, resp. státní zástupce, který se může účastnit provádění úkonů policejního orgánu a osobně může provést jednotlivý úkon, případně i celé přípravné řízení, což vyplývá z § 174 odst. 2 písm. c) tr. řádu. Termín policejní orgán je vymezen v ustanovení § 12 odst. 2 tr. řádu. Vyšetřování, tedy druhou fázi přípravného řízení, koná služba kriminální policie a vyšetřování Policie ČR, popřípadě státní zástupce, který obligatorně vyšetřuje trestné

²⁴ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL, Josef KUČTA, Marek FRYŠTÁK a Věra KALVODOVÁ. *Trestní právo procesní*. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. s.459.

²⁵ CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK Jaroslav a GRIVNA Tomáš. *Trestní právo procesní*. Vyd. 1. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008. ISBN 978-80-7357-348-5. s. 430.

²⁶ ŠÁMAL, Pavel, Miroslav RŮŽIČKA, František VONDRUŠKA, Jaroslava NOVOTNÁ a František NOVOTNÝ. *Přípravné řízení trestní*. 2. vyd. Praha: Beck, 2003. ISBN 80-7179-741-3. s. 12.

činy spáchané příslušníky určitých útvarů vyjmenovaných v ustanovení § 161 odst. 4 tr. řádu. Jedná se například o příslušníky Generální inspekce bezpečnostních sborů. Vyšetřování může také konat kapitán lodi při dálkových plavbách a to pouze o trestných činech spáchaných na této lodi, pověřený orgán Vojenské policie pouze o trestných činech spáchaných příslušníky ozbrojených sil spáchaných při plnění úkolů v zahraničí a Generální inspekce bezpečnostních sborů o trestných činech osob uvedených v § 161 odst. 3 tr. řádu, kdy se jedná zejména o příslušníky bezpečnostních složek. Celé vyšetřování může provést, jak je stanoveno v ustanovení § 174 odst. 2 písm. c) tr. řádu, sám státní zástupce.

Při provádění úkonů trestního řízení je policista vázán pokyny státního zástupce. Kromě případů, kdy je třeba souhlasu státního zástupce, činí policejní orgán všechna rozhodnutí o postupu vyšetřování samostatně a je plně odpovědný za jejich zákonné a včasné provedení.²⁷

Přípravné řízení vymezuje předmět řízení před soudem. Jeho základním smyslem je opatřit podklad pro rozhodnutí, zda má být podána obžaloba a věci se má tedy zabývat soud či zda má být od dalšího trestního stíhání upuštěno.

3. Postavení státního zastupitelství

Státní zastupitelství je orgánem státu. Z hlediska systematického členění Ústavy České republiky je zařazeno v čl. 80, jež se nachází v hlavě třetí, nazvané Moc výkonná, v části věnované vládě. V tomto ustanovení je řečeno, že státní zastupitelství zastupuje veřejnou žalobu v trestním řízení a vykonává i další úkoly, stanoví-li tak zákon. Tímto zákonem je zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, který upravuje zejména postavení a úlohu státního zástupce jak v trestním, tak i v civilním řízení. Zakotvení státního zastupitelství v kapitole o moci výkonné předznamenává tu skutečnost, že je státní zastupitelství podřízeno moci výkonné v oblasti personálního, organizačního a materiálního zabezpečení jeho činnosti. Správu státního zastupitelství vykonává Ministerstvo spravedlnosti České republiky, jedná se o verzi převzatou z období první

²⁷ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-44-1. s. 502-505.

republiky a poválečných let.²⁸

M. Růžička uvádí, že vzhledem k tomu, že jádrem činnosti státního zastupitelství je zastupování veřejné žaloby [§ 4 odst. 1 písm. a) z. č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství], lze činnost státního zastupitelství charakterizovat jako činnost justiční povahy. Při ustavování státního zastupitelství zaznívaly názory, že státní zastupitelství lze považovat za orgán *sui generis*, jelikož se vyznačuje rysy moci výkonné i soudní.²⁹

Státní zastupitelství je v trestním řízení povoláno k uskutečňování trestního stíhání a v řízení před soudem vystupuje jako orgán veřejné žaloby. V konkrétním řízení reprezentuje tzv. veřejný zájem, kterým je zájem společnosti na tom, aby byly všechny trestné činy zjištěny a jejich pachatelé potrestáni.³⁰ Úkoly státního zastupitelství jsou vyjmenovány v ustanovení § 4 z. č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství. Kromě již zmíněného faktu, že je orgánem veřejné žaloby v trestním řízení, tak plní další úkoly, vyplývající z trestního řádu. Vykonává dozor nad dodržováním právních předpisů v místech, kde se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranné léčení, zabezpečovací detence, ochranná nebo ústavní výchova, a v jiných místech, kde je podle zákonného oprávnění omezována osobní svoboda. Podílí se v souladu s vymezenou působností na prevenci kriminality a poskytování pomoci obětem trestných činů. Kromě těchto úkolů může státní zastupitelství působit i v jiném než trestním řízení. V ustanovení § 23 odst. 1 z. č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství je řečeno, že působnost státního zastupitelství zajišťuje státní zástupce výkonem své funkce a jím provedené úkony jsou považovány za úkony státního zastupitelství. To platí i o výkonu funkce státního zástupce v trestním řízení, kde je v ustanovení § 12 odst. 1 tr. řádu považován za tzv. orgán činný v trestním řízení.

Státní zástupce je subjektem trestního řízení. To znamená, že je činitelem, který má a vykonává vlastním jménem vliv na průběh řízení a kterému zákon dává k uskutečnění tohoto vlivu určitá procesní práva nebo ukládá určité procesní

²⁸ KOUDELKA, Zdeněk, RŮŽIČKA Miroslav a VONDRUŠKA František. *Zákon o státním zastupitelství s Komentářem a judikaturou*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-25-7. s. 28.

²⁹ RŮŽIČKA, M. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-929-7. s. 52-53.

³⁰ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-44-1. s. 226.

povinnosti.³¹ Státní zástupce patří mezi subjekty, kterým je přiznáno postavení strany. *Stranou je subjekt trestního řízení oprávněný uplatňovat nebo podporovat obžalobu anebo sebe nebo jiného proti obžalobě obhajovat.*³² Straně je umožněno zejména vystupovat v řízení před soudem vlastním jménem, aktivně se řízení účastnit, uplatňovat své procesní nároky, případně i provádět důkazy, vyjadřovat se k provádění úkonů, které tvoří základ meritorního rozhodnutí, podávat opravné prostředky. Uvedená oprávnění mohou strany uplatňovat v řízení před soudem, v přípravném řízení pouze tehdy, pokud rozhoduje soud.³³

Hlavními stranami jsou státní zástupce a obžalovaný, což vyplývá z povahy trestního řízení, které je vybudováno na zásadě obžalovací, podle níž je trestní stíhání před soudem možné jen na základě obžaloby, návrhu na potrestání nebo návrhu na schválení dohody o vině a trestu, které podává státní zástupce, a proti němu stojí obžalovaný jako osoba, která je stíhána. Sřet jejich zájmů určuje podstatu trestního řízení jako sporu stran probíhajícího před soudem, jenž ve věci rozhoduje. Toto odpovídá kontradiktornímu řízení, kdy je obžaloba, obhajoba a rozhodování ve věci rozděleno mezi samostatné procesní subjekty.³⁴

Postavení státního zástupce jako strany není věnován samostatný paragraf trestního řádu, ale vyplývá z jednotlivých ustanovení, například z ustanovení § 89 tr. řádu, kde je stanoveno, že každá ze stran může důkaz vyhledat, předložit nebo jeho provedení navrhnout, nebo § 180 odst. 3 tr. řádu, kde je upraveno navrhování důkazů při hlavním líčení, či z ustanovení § 215 tr. řádu, který upravuje součinnost stran při dokazování.

3.1 Principy a zásady uplatňované při činnosti státního zastupitelství

Postavení, činnost a výstavba státního zastupitelství se opírá o určité základní principy. V první řadě se jedná o princip zákonnosti, kdy státní zastupitelství musí používat jen zákonné prostředky, postupovat z úřední povinnosti v souladu se zákonem

³¹ CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK Jaroslav a GRÍVNA Tomáš. *Trestní právo procesní*. Vyd. 1. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008. ISBN 978-80-7357-348-5. s. 89

³² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-44-1. s. 198.

³³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-44-1. s. 199.

³⁴ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL, Josef KUČHTA, Marek FRYŠTÁK a Věra KALVODOVÁ. *Trestní právo procesní*. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. s.134.

rychle a účinně. Princip nestrannosti se projevuje ve výkonu působnosti bez jakékoli diskriminace, za současného respektování lidské důstojnosti, rovnosti před zákonem a ochrany základních práv a svobod. Státní zástupce dle principu objektivitu musí při výkonu svých povinností věnovat pozornost všem relevantním okolnostem bez ohledu na obtížnost či důsledky. Princip účinnosti značí postup v souladu se zákonem rychle a účinně, při minimálním zatížení občanů řízením, jež se vede. Nezávislost státního zastupitelství na jiných orgánech je vyjádřením jeho ústavního postavení ve vztahu k jiným orgánům na nezasahování do jeho činnosti, jeho nezastupitelnost, nenahraditelnost jinými orgány či osobami. Nedílnost státního zastupitelství značí, že každé jednotlivé zastupitelství a každý jednotlivý státní zástupce u kteréhokoli státního zastupitelství při výkonu své působnosti představuje celou instituci a státní zastupitelství jako celek. Projevem nedílnosti jsou pokyny obecné povahy ke sjednocení a usměrnění postupu a k zajištění jednotné vnitřní organizace a stanoviska ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů při výkonu působnosti státního zastupitelství, zavazující všechny státní zástupce. Princip hierarchie je vyjádřením určité míry centralizace, tedy o vymezení vzájemných vazeb a vztahů mezi jednotlivými úřady. Jde o hierarchii dvou nejbližších stupňů a Nejvyšší státního zastupitelství k ostatním nižším stupňům soustavy.³⁵

Státní zástupce jakožto subjekt trestního řízení je dle trestního řádu vybaven řadou procesních práv a zároveň musí dodržet řadu procesních povinností, jež jsou charakterizovány dodržením určitých zásad, za účelem naplnění jeho role.

Státní zástupce je vázán zásadou oficiality dle ustanovení § 2 odst. 2 tr. řádu. V celém trestním řízení je povinen postupovat z úřední povinnosti. Má provádět veškeré výkony, ke kterým je dle zákona oprávněn a povinen z vlastní iniciativy, bez vyčkávání podnětů k jejich provedení a s plným šetřením garantovaných práv a svobod osob bez průtahů, aby trestní řízení proběhlo, co nejrychleji. Dle ustanovení § 157 odst.1 tr. řádu má svou činnost organizovat tak, aby účinně přispíval k včasnosti a důvodnosti trestního stíhání.

Ze zásady oficiality je odvozena zásada legality, jež ukládá státnímu zástupci stíhat všechny trestné činy, o nichž se dozví, jak vyplývá z ustanovení § 2 odst.3 tr.

³⁵ ŠÁMAL, P., J. MUSIL, J. KUČTA, M. FRYŠTÁK a V. KALVODOVÁ. *Trestní právo procesní*. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4.s.164.

řádu. Tato zásada ukládá státnímu zástupci odpovědnost za stíhání všech trestných činů a tak k udržení legálního stavu ve společnosti a prosazení rovnosti osob před zákonem. Tato povinnost má dvě složky. První z nich je složka iniciační, jež se pojí k povinnosti zahájit trestní stíhání a druhá, akuzační složka ukládá státnímu zástupci podat obžalobu u soudu a zastupovat ji.³⁶

Státní zástupce musí podniknout všechny kroky k tomu, aby bylo zahájeno trestní stíhání o všech trestných činech, u kterých je dáno a známo podezření ze spáchání trestného činu. Tam, kde je podezření ze spáchání trestného činu dostatečně odůvodněné, musí státní zástupce věc předat k soudu, který poté nezávisle rozhodne. Zásada legality však neznamená, že státní zástupce musí stíhat všechny trestné činy. K tomuto totiž přistupuje princip přiměřenosti. Zákon připouští i výjimky ze zásady legality, jež vycházejí z hlediska logiky smyslu veřejného zájmu trestní stíhání konat pro nepřipustnost trestního stíhání, popřípadě ho zastavit, protože by jeho konání nebylo ze stejného smyslu účelné. Zde se také objevuje institut souhlasu poškozeného s trestním stíháním, jež prolamuje danou zásadu legality. Bez souhlasu poškozeného nelze zahájit trestní stíhání. V neposlední řadě zde mají svůj význam i tzv. odklony.

Dále nelze nezmínit institut spolupracujícího obviněného, který také zásadu legality oslabuje.³⁷

Pro úplnost musím zmínit obžalovací zásadu, díky níž má státní zástupce rozhodující vliv na řízení před soudem. Trestní stíhání před soudem je totiž možné jen na základě obžaloby, popřípadě návrhu na potrestání či dohody o vině a trestu.³⁸

Se zásadou legality také souvisí zásada vyhledávací dle ustanovení § 2 odst. 5 tr. řádu, která ukládá orgánům činným v trestním řízení, tedy i státnímu zástupci, zejména prostřednictvím policejního orgánu objasňovat i bez návrhu stran stejně pečlivě okolnosti svědčící ve prospěch i neprospěch osoby, proti níž se řízení vede. Činnost státního zástupce je v přípravném řízení zaměřena především na vyhledávání potencionálních důkazů, jejichž provedení by mělo s ohledem na koncepci trestního

³⁶ ŠÁMAL, P., J. MUSIL, J. KUČHTA, M. FRYŠTÁK a V. KALVODOVÁ. *Trestní právo procesní*. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. s.167.

³⁷ ŠÁMAL, P., J. MUSIL, J. KUČHTA, M. FRYŠTÁK a V. KALVODOVÁ. *Trestní právo procesní*. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. s.168.

³⁸ ČÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J., GRÍVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*, 5. vydání. Praha: ASPI, 2008. s. 74.

řízení s těžištěm řízení před soudem, proběhnout až před ním. Obstarat by se měly zejména takové důkazy, o které se bude opírat obžaloba.

Státní zástupce musí být také garantem uplatňování zásady řádného zákonného procesu dle § 2 odst.1 tr. řádu, jež činí prostřednictvím svého oprávnění vykonávat dozor nad zachováním zákonnosti.³⁹

4. Úloha státního zástupce v přípravném řízení

Státní zástupce je subjektem, který má v přípravném řízení dominantní postavení a je za jeho průběh plně odpovědný. Policejní orgán sice požívá při provádění úkonů trestního řízení procesní samostatnosti, ale je přitom vázán pokyny státního zástupce.⁴⁰

Dominantní postavení vyplývá z toho, že vyšetřování v české trestněprocesní úpravě nekoná vyšetřující soudce, ale konají ho policejní orgány. Pokud má státní zastupitelství plnit svou hlavní úlohu, tj. zastupovat veřejnou žalobu v trestním řízení, musí si vytvořit pro plnění této úlohy potřebné předpoklady.

Státní zástupce v zájmu dosažení hlavního cíle své práce, jímž je zastupování veřejné žaloby, plní v přípravném řízení dvě navzájem spojené funkce: funkci dozoru nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení trestním, (včetně funkce návrhové a rozhodovací) a funkci instančního orgánu, který rozhoduje o stížnostech proti usnesením policejního orgánu.

Tyto dvě funkce ale nelze kumulovat, tedy nelze rozhodnout dle § 149 odst. 1 tr. řádu a zároveň stejný státní zástupce nemůže rozhodnout v téže věci dle ustanovení § 174 odst. 2 písm. e) tr. řádu. V případě, že je podána stížnost do usnesení policejního orgánu, tak státní zástupce rozhodne o této stížnosti dle § 149 odst. 1 tr. řádu. Pokud shledá stížnost důvodnou, zruší napadené rozhodnutí. V případě, že by stížnost nebyla podána a usnesení nebylo v souladu se zákonem, mohl by státní zástupce zrušit usnesení dle § 174 odst. 2 písm. e) tr. řádu.⁴¹

Pokud je k rozhodnutí o stížnosti policejního orgánu povolán státní zástupce, pak otázku, který státní zástupce je příslušný k takovému rozhodnutí, upravuje

³⁹ ŠÁMAL, P., J. MUSIL, J. KUČHTA, M. FRYŠTÁK a V. KALVODOVÁ. *Trestní právo procesní*. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. s.168.

⁴⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 2229.

⁴¹ ŠÁMAL, P., J. MUSIL, J. KUČHTA, M. FRYŠTÁK a V. KALVODOVÁ. *Trestní právo procesní*. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. s.475.

ustanovení § 146 odst. 2 písm. a) tr. řádu. Podle tohoto ustanovení policejní orgán předloží věc k rozhodnutí státnímu zástupci, který vykonává nad přípravným řízením dozor, a jde-li o stížnost proti usnesení, k němuž tento státní zástupce dal souhlas nebo pokyn, jeho prostřednictvím nadřízenému státnímu zástupci. Smyslem citovaného ustanovení je zajistit nejvyšší možnou míru nestrannosti a objektivity řízení a rozhodnutí o stížnosti. S tímto požadavkem je neslučitelné, aby o stížnosti rozhodoval orgán, který ve vztahu k usnesení již před jeho vydáním projevil svou ingerenci, jejímž obsahovým významem byla akceptace usnesení.⁴²

4.1 Dozor nad zachováním zákonnosti

*Dozor nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení představuje systematickou a cílevědomou kontrolní činnost státního zástupce zaměřenou na zjištění stavu vyšetřování, prověření postupu policejního orgánu z hlediska jeho zákonnosti, rychlosti, plynulosti a neprodleného odstraňování nedostatků. Dozor se vyznačuje soustavností a je vykonáván průběžně. Směřuje též k tomu, aby nebyl nikdo stíhán a omezován na svých právech bezdůvodně.*⁴³

Při dozoru státního zástupce nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení se jedná o specificky zaměřenou kontrolní činnost, která se týká výlučně přípravného řízení, není již tedy vykonávána nad činností soudů, jak tomu bylo za minulého režimu. Dozor je vykonáván nejen z hlediska zákonnosti postupu policejního orgánu, ale i z hlediska věcné správnosti, odůvodněnosti a úplnosti.⁴⁴

Po novele trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. státní zástupce vykonává dozor i při postupu před zahájením trestního stíhání. Výkon dozoru začíná doručením záznamu o zahájení úkonů trestního řízení. Dozoru podléhají i neodkladné a neopakovatelné úkony, jež byly provedeny bezprostředně před sepsáním tohoto záznamu. Státní zástupce může uložit policejnímu orgánu provedení takových úkonů, které je tento orgán oprávněn provést a jichž je třeba k objasnění věci nebo ke zjištění pachatele. K prověření skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, je

⁴² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 07. 2013, sp. zn. 7 Tz 32/2013-43.

⁴³ RŮŽIČKA, M. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005.s. 476.

⁴⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 2223.

státní zástupce oprávněn vyžadovat od policejního orgánu spisy, včetně spisů, v nichž nebylo zahájeno trestní řízení, dokumenty, materiály a zprávy o postupu při prověřování oznámení, odejmout kteroukoliv věc policejnímu orgánu a učinit opatření, aby věc byla přikázána jinému policejnímu orgánu, dočasně odložit zahájení trestního stíhání.⁴⁵

4.2 Oprávnění státního zástupce při výkonu dozoru

Trestní řád upravuje dozor státního zástupce zejména v ustanoveních § 157, § 174 a §175 tr. řádu, které svěřují státnímu zástupci řadu oprávnění. Avšak pravomoc určitého státního orgánu obecně tvoří soubor práv a povinností. Z tohoto vyplývá, že se i v případě dozoru jedná nejen o oprávnění státního zástupce, ale také o povinnosti, které je třeba uplatnit, pokud jsou k tomu stanoveny zákonné podmínky. Prostřednictvím dozorových oprávnění získává státní zástupce údaje o průběhu přípravného řízení a poznatky o jeho nezákonnosti. Miroslav Růžička rozděluje oprávnění státního zástupce při výkonu dozoru do čtyř skupin. První skupina vyhrazuje provedení některých úkonů výlučně státnímu zástupci. Druhá upravuje pravomoc vyslovit předchozí souhlas, vydat povolení nebo dát souhlas či takové povolení dodatečně. Třetí obsahuje oprávnění k uskutečňování dozoru a čtvrtá skupina dává možnost podat návrh soudu na rozhodnutí v přípravném řízení.⁴⁶

4.2.1 Úkony vyhrazené k provedení výlučně státnímu zástupci

V ustanovení § 175 odst.1 tr. řádu jsou upravena některá z oprávnění státního zástupce, jež v přípravném řízení nemůže vykonávat ani policejní orgán, ani soudce rozhodující ve vymezených případech o zásazích do základních práv a svobod. Pouze státní zástupce je oprávněn a) rozhodnout o zastavení trestního stíhání, podmíněném zastavení trestního stíhání nebo přerušení trestního stíhání a o postoupení věci jinému orgánu, b) o podání obžaloby. Dále je jen on oprávněn dle písmene c) sjednat s obviněným dohodu o vině a trestu a podat soudu návrh na její schválení. Dále rozhoduje dle písmene d) o propuštění obviněného z vazby, o propuštění obviněného

⁴⁵ ŠÁMAL, Pavel, Miroslav RŮŽIČKA, František VONDRUŠKA, Jaroslava NOVOTNÁ a František NOVOTNÝ. *Přípravné řízení trestní*. 2. vyd. Praha: Beck, 2003. ISBN 80-7179-741-3. s. 682.

⁴⁶ RŮŽIČKA, M. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005.s. 496.

z vazby za současného nahrazení vazby některým opatřením nahrazujícím vazbu nebo o změně důvodů vazby, pominul-li některý z důvodů vazby. Také může dle e) nařídit zajištění majetku obviněného a určit, na které prostředky a věci se toto zajištění nevztahuje, anebo zrušit takové zajištění, f) provést zajištění nároku poškozeného na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení a omezit nebo zrušit takové zajištění anebo věc z něho vyjmout, g) rozhodnout o zničení zajištěné věci podle § 81b tr. řádu, h) nařídit exhumaci mrtvoly, i) navrhnout vyžádání obviněného z ciziny nebo vydání evropského zatýkacího rozkazu, j) provést předběžné šetření v řízení o vydání do ciziny nebo v řízení o předání na základě evropského zatýkacího rozkazu.

P. Šámal v komentáři k trestnímu řádu uvádí další výlučná oprávnění státního zástupce, jimiž může:

a) požadovat v trestním řízení údaje, které jsou předmětem bankovního tajemství, údaje z evidence cenných papírů v řízení o trestném činu podle § 180 tr. zákoníku, individuální údaje získané podle zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, a v řízení o trestném činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby též údaje získané v daňovém řízení za podmínek uvedených v § 8 odst. 2 [srov. i § 53 odst. 2 a 3 daňového řádu],

b) vyslovit předchozí souhlas s nakládáním s majetkem obviněného, na který se vztahuje rozhodnutí o zajištění nároku poškozeného, nejde-li o případ, kdy výkon rozhodnutí je prováděn k uspokojení pohledávky státu (§ 47 odst. 7 tr. řádu),

c) podle § 74a odst. 3 tr. řádu a za přiměřeného použití § 71 odst. 2 písm. a) a § 71a tr. řádu vyhovět žádosti obviněného, proti kterému je vedeno trestní stíhání ve výkonu trestu odnětí svobody, o zrušení nebo zmírnění nezbytných omezení stanovených podle § 74a odst. 1 tr. řádu nebo i bez této žádosti tato omezení zrušit nebo zmírnit, jestliže pominuly nebo se změnilly důvody vazby.⁴⁷

Jedině státní zástupce může rozhodnout o tzv. odklonech, které nejsou uvedeny v §175 odst. 1 písm. a) tr. řádu – o narovnání a o odstoupení od trestního stíhání. Další oprávnění z této skupiny se týkají zajišťovacích úkonů a operativně pátracích prostředků.

⁴⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 2250.

4.2.2 Předchozí souhlas státního zástupce, povolení, dodatečné vyslovení souhlasu s úkonem či rozhodnutím policejního orgánu anebo zrušení takového rozhodnutí

V této skupině jsou zařazena oprávnění, jimiž se sice zasahuje do základních lidských práv a svobod, avšak v menší intenzitě. Tyto úkony jsou svěřeny policejnímu orgánu, avšak z důvodu garance základních práv a svobod se zde vyžaduje předchozí souhlas státního zástupce. Jestliže z důvodu neodkladnosti nešlo předem dosáhnout souhlasu, lze souhlas v přesně stanovených případech získat i dodatečně.

Výčet případů, kdy se vyžaduje souhlas nebo povolení, je poměrně obsáhlý. Jde např. o zadržení osoby podezřelé (§76 odst. 1 tr. řádu), odnětí věci (§ 79 odst. 1 tr. řádu), prohlídku jiných prostor a pozemků (§ 83a tr. řádu), zajištění peněžních prostředků na účtu banky (§ 79a odst. 1 tr. řádu), předstíraný převod (§ 158c odst. 1 a 2 tr. řádu) a další zajišťovací úkony a využívání operativně pátracích prostředků.

Čl. 25 pokynu obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně č. 8/2009, o trestním řízení (dále jen POP č. 8/2009) k tomuto uvádí, že státní zástupce přistoupí k vydání předchozího souhlasu policejnímu orgánu na základě znalosti skutkového stavu, kterou získá ze spisu nebo ve výjimečných případech z informace policejního orgánu a kterou popřípadě upřesní dotazy. Následně po vykonání příslušného úkonu policejním orgánem a po předložení příslušného záznamu, protokolu nebo jiného dokladu o provedení takového úkonu státní zástupce ověří, zda informace v žádosti o předchozí souhlas odpovídala skutečnosti a zda úkon, k němuž dal souhlas, byl proveden podle zákona.

Pokud se jedná o úkony, které byly provedeny bez jeho předchozího souhlasu, přezkoumá, proč věc nesnesla odkladu a zda skutečně nebylo možno souhlasu dosáhnout předem. Pokud nezjistí žádné pochybení, povolení vydá dodatečně nebo vysloví souhlas s již vydaným rozhodnutím. Zjistí-li závady, písemně na ně upozorní příslušného nadřízeného policejního orgánu, popřípadě i prostřednictvím vedoucího státního zástupce. Pokud bude v určitých případech nutné učinit neodkladná opatření, nařídí jejich provedení. Jako příklad zde lze uvést okamžité propuštění obviněného ze zadržení v případě, že státní zástupce neshledá odůvodněnost daného zadržení. Platí, že musí být splněny podmínky k vydání souhlasu již v době provádění těchto úkonů, pokud se tak nestalo, státní zástupce rozhodnutí policejního orgánu zruší.

Dle čl. 12 POP č. 8/2009 pokyn či souhlas státního zástupce policejnímu orgánu musí být písemný. Za souhlas se nepovažuje vzetí na vědomí zamýšleného postupu policejního orgánu. O každém souhlasu, jeho odmítnutí a o výsledku přezkoumání postupu policejního orgánu učiní státní zástupce záznam do dozorového spisu.

4.2.3 Oprávnění, jimiž se uskutečňuje dozor v přípravném řízení

Dozorová oprávnění státního zástupce jsou především stanovena v ustanoveních § 157 odst. 2 a § 174 odst. 2 tr. řádu. Pokud to povaha věci nevyklučuje, může státní zástupce využívat oprávnění stanovená v těchto ustanoveních, jak ve fázi prověřování, tak ve fázi vyšetřování, což vyplývá zejména z ustanovení § 174 odst. 2 první věty tr. řádu. Ustanovení § 174 tr. řádu se vztahuje na dozor v celém přípravném řízení, avšak bude se spíše s ohledem na jeho znění využívat pro fázi vyšetřování, na rozdíl od ustanovení § 157 tr. řádu, které se použije spíše ve fázi prověřování.

4.2.3.1 Oprávnění podle § 157 odst. 2 věty první tr. řádu

Státní zástupce může uložit policejnímu orgánu provedení takových úkonů, které je oprávněn provést, a jichž je třeba k objasnění věci nebo ke zjištění pachatele. Mezi úkony, jež je policejní orgán oprávněn provést se řadí nejen úkony dle trestního řádu, ale i dle z. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR či dle ustanovení různých interních předpisů Policejního prezidia a Ministerstva vnitra. Vždy musí dané úkony směřovat ke zjištění pachatele. Policejní orgán má z tohoto důvodu opatřit různé doklady (například v podobě účetních dokladů, obchodních smluv), opatřit nezbytná vysvětlení či má zajistit stopy trestného činu (daktyloskopické, mechanické, trasologické, biologické, pachové).⁴⁸

4.2.3.2 Oprávnění podle § 157 odst. 2 písm. a) tr. řádu

Státní zástupce je oprávněn od policejního orgánu vyžadovat spisy, včetně spisů, v nichž nebylo zahájeno trestní řízení, dokumenty, materiály a zprávy o postupu při prověřování oznámení.⁴⁹

⁴⁸ RŮŽIČKA, M. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-929-7. s. 551.

⁴⁹ Ustanovení § 157 odst. 2 písm. a) tr. řádu.

Jedná se zde o materiály, které policejní orgán shromáždil v průběhu prověřování. Státní zástupce může požadovat i spisy ve věcech, kde nebyl sepsán záznam o zahájení úkonů trestního řízení a kde tedy policejní orgán postupoval podle zákona o Polici ČR. Státní zástupce je oprávněn nahlížet i do operativních svazků policie. Pokud se jedná o spisy podléhající utajení, může se s nimi seznámit pouze státní zástupce, který má oprávnění pro styk s utajovanými skutečnostmi v příslušném stupni utajení.⁵⁰

Státní zástupce si dle ustanovení § 12 vyhlášky č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli (dále jen JŘStZast) může ve věcech, v nichž provádí dozor, předem vyhradit předkládání opisů protokolů o procesních úkonech. K prověrce postupu policejního orgánu může vyžadovat předložení spisů nebo může prověrku spisového materiálu provádět přímo u policejního orgánu. Považuje-li to státní zástupce v zájmu úplnosti skutkových zjištění a zajištění všech důkazů pro věc důležitých za potřebné, je oprávněn nahlížet do plánu vyšetřování nebo požadovat informaci policejního orgánu o jeho obsahu. V dnešní době, kdy existují elektronické spisy, může rovnou do těchto spisů v případě potřeby nahlédnout a provádět prověrku přímo.

Při stáži na státním zastupitelství jsem se dozvěděla, že ze strany zástupců Policie ČR je prosazováno rozšíření využívání databáze elektronického trestního řízení při komunikaci policejních orgánů se státními zástupci. Například záznamy o zahájení trestního stíhání by nemusely být zasílány v papírové podobě, ale prostřednictvím výše uvedené databáze, kdy by byly vytištěny až na podatelně státního zastupitelství. Provádění prověrek by se také dalo činit nahlížením do spisu v elektronické podobě.

4.2.3.3 Oprávnění podle § 157 odst. 2 písm. b) tr. řádu

Státní zástupce je oprávněn odejmout kteroukoli věc policejnímu orgánu a učinit opatření, aby věc byla přikázána jinému policejnímu orgánu. Dle § 22 JŘStZast tak rozhodne státní zástupce usnesením, proti němuž není stížnost přípustná. Může se jednat jak o případy, kdy státní zástupce řeší spor o příslušnost mezi policejními orgány včetně

⁵⁰ ŠÁMAL, Pavel, Miroslav RŮŽIČKA, František VONDRUŠKA, Jaroslava NOVOTNÁ a František NOVOTNÝ. *Přípravné řízení trestní*. 2. vyd. Praha: Beck, 2003. ISBN 80-7179-741-3. s. 686.

případů, kdy se takový spor týká policejních orgánů různého druhu (§ 158 odst. 11 věta druhá a třetí tr. řádu, pokud jde o spor o příslušnost mezi útvarem Policie České republiky a jiným policejním orgánem, kterým však není Generální inspekce bezpečnostních sborů, a § 158 odst. 12 tr. řádu, pokud jde o spor o příslušnost mezi policejním orgánem a Generální inspekcí bezpečnostních sborů), tak o případy, kdy tak státní zástupce činí z vlastního podnětu (a jde o odnětí a přikázání věci od jednoho policejního orgánu téhož druhu a stupně k druhému takovému orgánu, ale může se jednat i o policejní orgány s rozdílnou věcnou příslušností, např. o policejní orgány v rámci Policie České republiky – útvary s územní působností na jedné straně a útvary s působností na celou republiku, popř. jde-li o útvary jen s územní působností, útvary s vyšším anebo nižším stupněm působnosti, anebo dokonce o policejní orgány Policie České republiky, o Generální inspekci bezpečnostních sborů či o tzv. jiné policejní orgány uvedené v § 12 odst. 2 tr. řádu, které mají stejné postavení jako útvary Policie České republiky).⁵¹

Důvodem pro takový postup může být např. podjatost policejního orgánu, jeho nezákonný postup, neprovedení uloženého úkonu podle věty první § 157 odst. 2, specializace policejního orgánu, která zajistí úplnější a důslednější prověření trestního oznámení, apod.⁵²

4.2.3.4 Oprávnění podle § 157 odst. 2 písm. c) tr. řádu

Státnímu zástupci je zde poskytnuto oprávnění dočasně odložit trestní stíhání jednak ve věcech, kde by sám konal vyšetřování, buď podle § 161 odst. 4, 5 písm. b) tr. řádu o trestných činech spáchaných příslušníky Generální inspekce bezpečnostních sborů, příslušníky Bezpečnostní informační služby, příslušníky Úřadu pro zahraniční styky a informace, příslušníky Vojenského zpravodajství anebo příslušníky Vojenské policie, jakož i o trestných činech zaměstnanců České republiky zařazených k výkonu práce v Generální inspekci bezpečnostních sborů, nebo podle § 174 odst. 2 písm. c) tr. řádu, kdy koná na základě svého dozorového oprávnění celé vyšetřování v dané trestní věci. Trestní stíhání dočasně odloží i v případech, kdy policejní orgán nepožádá o

⁵¹ RŮŽIČKA, M. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-929-7. s. 553.

⁵² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 1921.

souhlas podle § 159b odst. 1 tr. řádu a trestní stíhání dočasně neodloží, přičemž by vzhledem k nebezpečí z prodlení nemohlo splnit účel vydání pokynu policejnímu orgánu k takovému postupu, poněvadž by hrozilo, že v mezidobí příslušný policejní orgán zahájí trestní stíhání.⁵³

4.2.3.5 Oprávnění podle § 174 odst. 2 písm. a) tr. řádu

Toto dozorové oprávnění, jež umožňuje dávat státnímu zástupci pokyny k vyšetřování trestných činů je jedním z nejdůležitějších dozorových oprávnění státního zástupce. Státní zástupce uděluje pokyny policejnímu orgánu, týkající se rozsahu dokazování, jež je nutno ještě provést v přípravném řízení. Dále se pokyny často týkají právní kvalifikace skutku.⁵⁴ Pokud má státní zástupce na danou věc rozdílný názor než policejní orgán, dá mu pokyn, aby obviněného upozornil na změnu právní kvalifikace a to tak, že jednání obviněného bude nadále posuzováno podle nové právní kvalifikace. Obviněný je oprávněn provést návrhy na dokazování. Při změně právní kvalifikace je třeba dbát na to, zda nastaly důvody pro nutnou obhajobu.

Pokyny, které státní zástupce vydává k usměrnění řízení a provedení jednotlivých úkonů, jsou pro policejní orgán závazné, a proto policejní orgán nemůže odepřít splnění pokynu. To však samozřejmě neznamená, že by pokyn, který by byl zcela zjevně v rozporu se zákonem, měl policejní orgán splnit (např. pokyn k provedení domovní prohlídky nebo prohlídky jiných prostor a pozemků v přípravném řízení bez příkazu soudce k domovní prohlídce nebo prohlídce jiných prostor a pozemků vydaných podle § 83 odst. 1 nebo § 83a odst. 1 tr. řádu). V takovém případě by tuto skutečnost měl sdělit svému bezprostředně nadřízenému, který by měl takový zcela zjevně nezákonný pokyn projednat se státním zástupcem, který ho vydal, popř. s jeho nadřízeným. Zcela zjevně nezákonným pokynem však není pokyn týkající se rozsahu dokazování v přípravném řízení, pokud například státní zástupce chce nechat vyslechnout další svědky, či provést jiné důkazy, které mohou přispět k objasnění věci,

⁵³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 1921.

⁵⁴ FENYK, Jaroslav, HÁJEK Roman, STRÍŽ Igor a POLÁK Přemysl. *Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. Díl 2, Trestní řád*. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-803-1. s. 559.

pokud je pokyn dán v souladu s příslušnými ustanoveními § 89 tr. řádu.⁵⁵

Pokyny jsou zpravidla dávány písemně, není však vyloučeno dát konkrétní pokyn i ústně, telefonicky, elektronickou poštou či faxem.

Podle § 19 odst. 1 JŘStZast vydává pokyny státní zástupce v průběhu přípravného řízení formou opatření. Ve smyslu § 19 odst. 2 JŘStZast písemnou formu mají pokyny, které státní zástupce vydává k zahájení trestního stíhání, ke kvalifikaci trestného činu, k rozsahu obvinění, ke způsobu vyřízení věci v přípravném řízení, k přiřazení znalce, při vrácení věci k doplnění, po vrácení věci státnímu zástupci soudem k došetření, u odnětí a přikázání věci a tam, kde to státní zástupce považuje za potřebné. Ústně dané pokyny státní zástupce stvrzuje písemně, považuje-li to podle povahy věci za nutné. Pokyny státního zástupce policejnímu orgánu k vydání usnesení, proti němuž je přípustná stížnost [§ 146 odst. 2 písm. a) tr. řádu], se zařadí vždy do originálu trestního spisu. Ostatní pokyny se zakládají do originálu trestního spisu, stanoví-li tak státní zástupce. Tomu odpovídá úprava ustanovení čl. 25 Závazného pokynu policejního prezidenta č. 30/2009, o plnění úkolů v trestním řízení, podle něhož se pokyny státního zástupce udělené v písemné podobě založí do stejnopisu trestního spisu, neurčí-li státní zástupce výslovně, že pokyn má být založen do originálu trestního spisu. O ústně obdrženém pokynu státního zástupce zpracuje policista úřední záznam, který před založením do trestního spisu neprodleně předloží svému nejbližší nadřízenému vedoucímu pracovníkovi. Policejní orgán je povinen plnit pokyny státního zástupce i v případech, kdy státní zástupce sám koná vyšetřování nebo zkrácené přípravné řízení nebo se osobně účastní prováděných procesních úkonů.

O všech udělených pokynech učiní státní zástupce záznam do dozorového spisu, pokud není přímo opis písemného pokynu do spisu založen. Podle čl. 19 odst. 4 JŘStZast neprovede-li policejní orgán úkon, k němuž dostal od státního zástupce pokyn, upozorní na to státní zástupce jeho příslušného nadřízeného (přitom může postupovat podle ustanovení čl. 8 POP č. 8/2009, který upravuje nápravu nedostatků) nebo mu věc usnesením odejme.

Vydáním pokynu nebo souhlasu státního zástupce k vydání usnesení policejním orgánem přebírá dozorový státní zástupce odpovědnost za daný způsob procesního rozhodnutí. Je nutno dbát na kvalitu těchto rozhodnutí a z tohoto důvodu také věnovat

⁵⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 1925.

pozornost obsahové a formální kvalitě pokynů a souhlasů státního zástupce, na jejichž základě jsou usnesení policejními orgány vydávána.⁵⁶

V praxi dává státní zástupce pokyny k vyšetřování také např. v případě, kdy policejní orgán věc odložil a státní zástupce je toho názoru, že má být zahájeno trestní stíhání a poté věc náležitě vyšetřena.⁵⁷ O pokyn k zahájení trestního stíhání se jedná i v případě, že dozoruující státní zástupce v odůvodnění usnesení, jímž ke stížnosti poškozeného zrušil usnesení policejního orgánu o odložení věci učiněné podle § 159a odst. 1 tr. řádu a přikázal mu, aby o věci znovu jednal a rozhodl, výslovně uvedl, že „jediným možným a správným postupem v předmětné věci je zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 tr. řádu“. S ohledem na povahu výroku tohoto usnesení a obsah jeho odůvodnění se nepochybně jedná o pokyn vydaný policejnímu orgánu k zahájení trestního stíhání podezřelé osoby, i když tento pokyn byl obsažen jen v odůvodnění usnesení a nebyl výslovně označen jako pokyn.⁵⁸

Otázkou pokynů se zabýval Nejvyšší soud ČR i v dalším svém rozsudku⁵⁹, kdy se vyjádřil, že pokynem státního zástupce se rozumí i jiné jeho úkony výslovně neoznačené jako pokyn, jestliže však vyjadřují jednoznačný názor na otázku důležitou pro řešení věci. Přitom postačí uvedení těchto úkonů jen v odůvodnění usnesení či v písemně zachycené zprávě o prověrce trestního spisu v rámci dozorové činnosti státního zástupce.

4.2.3.6 Oprávnění podle § 174 odst. 2 písm. b) tr. řádu

Oprávnění státního zástupce vyžadovat od policejního orgánu spisy, dokumenty, materiály a zprávy o spáchaných trestných činech za účelem prověrky, zda policejní orgán včas zahajuje trestní stíhání a řádně v něm postupuje, se do značné části kryje s výše zmíněným oprávněním podle § 157 odst. 2 písm. a) tr. řádu s tím rozdílem, že postup dle tohoto ustanovení se používá před zahájením trestního stíhání. Oprávnění podle § 174 odst. 2 písm. b) tr. řádu se týká prověrek, zda policejní orgán včas zahajuje trestní stíhání a řádně v něm postupuje, tedy se bezprostředně týká vyšetřování a

⁵⁶ Pokyn krajského státního zástupce v Praze k postupu státního zástupce v přípravném řízení trestním při vydávání pokynu nebo souhlasu k vydání usnesení policejního orgánu v trestním řízení sp. zn. KZN 2216/2014 – 1 ze dne 21. 11. 2014.

⁵⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 2225-2226.

⁵⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 8. 2009, sp. zn. 4 Tz 46/2009.

⁵⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 1. 2013, sp. zn. 5 Tz 94/2012-36.

postupu v něm.⁶⁰

Státní zástupce realizuje své oprávnění zejména prověrkami spisových materiálů u policejního orgánu, vyhrazením předkládání opisů protokolů o procesních úkonech, nahlížením do plánů vyšetřování nebo vyžadováním informace od policejního orgánu o jeho obsahu a také konzultacemi, jež jsou zcela neformální, o stavu přípravného řízení s policejním orgánem.⁶¹

Dle čl. 10 POP č. 8/2009 provede státní zástupce prověrky spisových materiálů policejního orgánu zejména ve vazebních věcech a ve věcech skutkově, důkazně či právně složitých, zpravidla nejméně jedenkrát za dva měsíce, není-li stanoveno jinak. Ustanovení § 167 odst. 3 tr. řádu upravuje povinnost státního zástupce provést prověrku ve věci, ve které nebylo skončeno vyšetřování v řádné době, nejméně jednou za měsíc.

Při výkonu praxe na státním zastupitelství mi bylo řečeno, že státní zástupci po uplynutí základní lhůty pro vyšetřování stanovené v ustanovení § 167 odst.1 tr. řádu, pokud se již se stavem dokazování neseznámili podrobně při provádění jiného úkonu, (např. při rozhodování o stížnosti obviněného, o žádosti o přezkum policejního orgánu, apod.) musí provést prověrku a tu standardním způsobem zadokumentovat do dozorového spisu. V případě, že se státní zástupce s vyšetřovacím spisem seznámil z jiného důvodu, není třeba záznam o prověrce vyhotovovat. Periodické provádění dalších prověrek stanoví státní zástupce dle povahy věci, nutného rozsahu a charakteru dokazování a lhůty, které stanoví policejnímu orgánu k provedení uložených úkonů či ke skončení vyšetřování. Tato lhůta by se však neměla příliš lišit od lhůty jednoho měsíce předpokládané v § 167 odst.3 tr. řádu. Následující prověrky v těžce trestní věci nemusí být prováděny komplexním studiem vyšetřovacího spisu, postačí forma osobního či telefonického projednání dané věci s policejním orgánem. Vždy však musí být v dozorovém spise zadokumentováno, že státní zástupce takovou prověrku prováděl a že je mu stav dokazování znám a že aktivním výkonem dozoru přispívá k včasnému a úplnému stíhání trestné činnosti.

O prověrce učiní státní zástupce záznam, který obsahuje údaje o stavu přípravného řízení, zjištěných nedostatcích a provedených opatřeních. Záznam státní

⁶⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 2227.

⁶¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 2229.

zástupce založí do dozorového spisu, opis záznamu o prověrci zašle policejnímu orgánu k založení do stejnopisu trestního spisu.

Zjistí-li státní zástupce závažné nedostatky v postupu policejního orgánu, může na ně písemně upozornit vedoucího pracovníka příslušného policejního orgánu. Jinak předloží dozorový spis se záznamem o zjištěných závažných nedostatcích vedoucímu státnímu zástupci, který může věc projednat s vedoucím policejního orgánu a navrhnout opatření k nápravě. O projednání se pořídí záznam, který se založí do dozorového spisu. Nevedlo-li projednání k nápravě, vedoucí státní zástupce informuje vedoucího nadřízeného policejního orgánu s požadavkem na odstranění nedostatků. O tom uvědomí nejbližší vyšší státní zastupitelství.⁶²

4.2.3.7 Oprávnění podle § 174 odst. 2 písm. c) tr. řádu

Toto ustanovení opravňuje státního zástupce zúčastnit se provádění úkonů policejního orgánu, osobně provést jednotlivý úkon nebo i celé vyšetřování a vydat rozhodnutí v kterékoliv věci. Úprava tohoto ustanovení se týká, jak prověřování skutečností nasvědčujících spáchání trestného činu, tak vyšetřování.

Státní zástupce má v prověřování zvažovat svou účast při provádění výsledků a rekognicí uvedených v § 158a tr. řádu, jakožto neodkladných a neopakovatelných úkonů, dále při ohledání místa činu, vyšetřovacím pokusu, rekonstrukci, prověrci výpovědi na místě nebo výsledku dalších důležitých svědků. Ve vyšetřování se pak státní zástupce účastní zejména takových úkonů, které jsou rozhodné pro správné a úplné objasnění závažnější věci, a to především tehdy, jestliže je vzhledem k jejich povaze nelze opakovat.⁶³

Policejní orgán musí zajistit, aby byl státní zástupce o době a místě konání těchto úkonů v potřebném časovém předstihu vyrozuměn. Policejní orgán je povinen umožnit státnímu zástupci, aby mohl sledovat postup trestního řízení a být osobně přítomen kterémukoli procesnímu úkonu.

Realita ohledně zúčastňování se výše uvedených úkonů je však trochu jiná, státní zástupce se daných úkonů účastní opravdu sporadicky, což je bohužel způsobeno tím, že je pracovníčně velmi vytížen.

⁶² Ustanovení čl. 8 pokynu obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně č. 8/2009, o trestním řízení.

⁶³ RŮŽIČKA, M. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-929-7. s. 512.

Státní zástupce dále může na základě tohoto ustanovení osobně provést jednotlivý úkon nebo i celé vyšetřování a vydat rozhodnutí v kterékoli věci, přitom postupuje podle ustanovení tr. řádu pro policejní orgán a proti jeho rozhodnutí je přípustná stížnost ve stejném rozsahu jako proti rozhodnutí policejního orgánu, jelikož jde o rozhodnutí z pozice orgánu prvního stupně.⁶⁴

4.2.3.8 Oprávnění podle § 174 odst. 2 písm. d) tr. řádu

Státní zástupce je oprávněn vracet věc policejnímu orgánu se svými pokyny k doplnění. Vrátil-li státní zástupce věc policejnímu orgánu k doplnění, učiní tak písemným pokynem, v němž uvede, v jakých směrech a kterými důkazy má být řízení doplněno a stanoví k tomu lhůtu.⁶⁵

Uvedený postup zde přichází v úvahu výlučně ve stadiu vyšetřování, pokud policejní orgán předložil státnímu zástupci návrh na podání obžaloby či jiného rozhodnutí podle čl. 93 až 97 Závazného pokynu policejního prezidenta č. 30/2009, o plnění úkolů v trestním řízení⁶⁶. Dále tak lze učinit po podání návrhů státnímu zástupci na provedení jiných úkonů, po vrácení věci státnímu zástupci soudem k došetření (např. po předběžném projednání obžaloby, v hlavním líčení, po povolení obnovy řízení) nebo po zrušení usnesení o zastavení trestního stíhání nejvyšším státním zástupcem.

Ve fázi prověřování toto oprávnění využít nelze s ohledem na to, že půjde většinou o případy, kdy policejní orgán vydal usnesení o odložení nebo opatření o odevzdání věci, a byť by i takové usnesení (opatření) státní zástupce zrušil (z vlastního podnětu nebo na základě stížnosti), bude následovat pokyn podle § 157 odst. 2 věty první tr. řádu [nebo i podle § 174 odst. 2 písm. a) tr. řádu] k vydání usnesení o zahájení trestního stíhání. Odstavec 2 písm. d) tr. řádu se analogicky aplikovat v prověřování proto nebude.⁶⁷

Státní zástupce by měl vypracovat opatření, jímž vrací věc k doplnění po obsahové stránce tak, aby z něho na jedné straně byla zřejmá povaha závažných vad řízení a vad v objasnění skutku ve vyšetřování a aby na druhé straně toto sdělení

⁶⁴ RŮŽIČKA, M. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-929-7. s. 513.

⁶⁵ Ustanovení čl. 54 pokynu obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně č. 8/2009, o trestním řízení.

⁶⁶ Jiným rozhodnutím je zde myšleno: postoupení věci, zastavení trestního stíhání, podmíněné zastavení trestního stíhání, schválení narovnání, přerušení trestního stíhání.

⁶⁷ RŮŽIČKA, M. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-929-7. s. 490.

obsahovalo dostatečně jasné a určité vymezení úkonů, které má policejní orgán ve věci provést. V opatření je třeba od sebe odlišit případy, kdy se ukládá provedení konkrétních úkonů, od případů, kdy se určitý postup dává policejnímu orgánu jen ke zvážení, kdy má vzít v úvahu některé okolnosti, popř. hlediska důležitá pro právní posouzení jednání obviněného apod. Pokyny, které státní zástupce dává, by měly být formulovány zcela určitě a konkrétně. Nejednoznačné pokyny vyvolávají pochybnosti ve vztahu k dalšímu postupu policejního orgánu. Postup podle § 174 odst. 2 písm. d) tr. řádu by měl být uplatňován v souvislosti s předchozím kvalitním výkonem dozoru v přípravném řízení, který by neměl být pouze formální.⁶⁸

4.2.3.9 Oprávnění podle § 174 odst. 2 písm. e) tr. řádu

Toto oprávnění dává státnímu zástupci možnost rušit nezákonná nebo nedůvodná rozhodnutí policejního orgánu, která může nahrazovat vlastními. U usnesení o odložení věci tak může činit do 30 dnů od doručení. Jedná se zde o propadnou lhůtu. Jestliže rozhodnutí policejního orgánu nahradil vlastním rozhodnutím jinak než na podkladě stížnosti oprávněné osoby proti usnesení policejního orgánu, je proti jeho rozhodnutí přípustná stížnost ve stejném rozsahu jako proti rozhodnutí policejního orgánu.⁶⁹

Podnětem pro postup státního zástupce mohou být především žádosti osob, proti kterým se řízení vede, tedy osoby podezřelé či obžalované, a poškozených dle § 157a tr. řádu. Státní zástupce ruší rozhodnutí i z vlastního podnětu. Pokud státní zástupce ruší usnesení policejního orgánu, činí tak usnesením, pokud ruší opatření, činí tak opatřením.

Zruší-li státní zástupce usnesení policejního orgánu a nahradí je vlastním usnesením, jedná se o rozhodnutí učiněné ve druhém stupni a proti takovému rozhodnutí již není stížnost přípustná.

V případě zrušení usnesení o zahájení trestního stíhání a jeho nahrazením usnesením státního zástupce nedochází k porušení práva na spravedlivý proces, protože zásada dvoustupňového přezkumného řízení, zakotvená v čl. 2 odst. 1 dodatkového

⁶⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 2232.

⁶⁹ Ustanovení § 174 odst. 2 písm. c) tr. řádu.

Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod⁷⁰ se týká pouze výroku o vině a trestu obsaženého v odsuzujícím rozsudku, nikoli však v usnesení o zahájení trestního stíhání.⁷¹

Poté, co státní zástupce svým opatřením nebo usnesením zruší rozhodnutí policejního orgánu, následují čtyři možnosti. Buď zůstane pouze u zrušení rozhodnutí policejního orgánu, pokud to v daném případě postačí a není třeba rozhodnutí nového (usnesení o zahájení trestního stíhání) nebo může státní zástupce zrušené rozhodnutí nahradit vlastním rozhodnutím nebo opatřením. Třetí možností je vydání pokynu policejnímu orgánu podle § 174 odst. 2 písm. a) tr. řádu nebo podle § 157 odst. 2 tr. řádu. Nakonec může, postupovat podle § 174 odst. 2 písm. f) tr. řádu a dát policejnímu orgánu závazný pokyn vydat nové opatření nebo usnesení.

4.2.3.10 Oprávnění podle § 174 odst. 2 písm. f) tr. řádu

Zde má státní zástupce oprávnění přikázat, aby úkony ve věci nadále prováděla jiná osoba služebně činná v policejním orgánu. Na základě vydaného usnesení doručeného se spisem, příslušný vedoucí policejního orgánu přidělí věc jiné osobě služebně činné v policejním orgánu. Opis usnesení zašle státní zástupce na vědomí osobě, již byla věc odňata.⁷² Toto oprávnění je použitelné jak ve fázi prověřování, tak vyšetřování.

Podle ustanovení § 174 odst. 2 písm. f) tr. řádu státní zástupce postupuje, bude-li osoba služebně činná v policejním orgánu vykazovat vážnější nedostatky ve svém postupu, bude-li vyloučena anebo nebude-li respektovat nebo neprovede-li pokynu státního zástupce, zejména opakovaně.

Tímto postupem nelze zasahovat do věcné nebo funkční příslušnosti policejního orgánu, jak by šlo dle ustanovení § 157 odst. 2 písm. b) tr. řádu.⁷³

⁷⁰ Článek 2 - Právo na odvolání v trestních věcech

1. Každý, koho soud uzná vinným z trestného činu, má právo dát přezkoumat výrok o vině nebo trestu soudem vyššího stupně. Výkon tohoto práva, včetně důvodů, pro něž může být vykonáno, stanoví zákon.

⁷¹ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 7. 12. 2006, sp. zn. III. ÚS 693/06.

⁷² Ustanovení § 22 vyhlášky č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli.

⁷³ RŮŽIČKA, M. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-929-7. s. 523.

4.2.4 Oprávnění státního zástupce podat návrh soudu na rozhodnutí v přípravném řízení

V přípravném řízení vystupuje i soudce, který provádí procesní úkony stanovené trestním řádem. Soudce rozhoduje v případech, ve kterých by mělo dojít k významnému zásahu do základních práv a svobod. Soudce tedy v těchto případech přezkoumává, zda jsou splněny podmínky požadované pro vydání určitého rozhodnutí. Soudci náleží také kontrola zákonnosti, jak je tomu v ustanovení § 158a tr. řádu, kde odpovídá za zákonnost při provádění neodkladných nebo neopakovatelných úkonů spočívajících ve výslechu svědka nebo v rekognici. Některé úkony, jež má provést jsou požadovány již Listinou základních práv a svobod. Podle čl. 8 odst. 3 a 4 Listiny základních práv a svobod může o vzetí do vazby rozhodnout jen soudce, podle čl. 8 odst. 4 Listiny základních práv a svobod zatknout obviněného je možno na písemný odůvodněný příkaz soudce, podle čl. 12 odst. 2 Listiny základních práv a svobod je možné domovní prohlídku provést jen na písemný a odůvodněný příkaz soudce. Výčet návrhů na rozhodnutí, které soudci předkládá státní zástupce je poměrně obsáhlý. Jako příklad uvedu návrh na vydání příkazu k zatčení dle § 69 odst. 1 tr. řádu, který vydá soudce v přípravném řízení na návrh státního zástupce.

4.3 Činnost státního zástupce v prověřování

4.3.2 Přijímání trestních oznámení

Vedle policejního orgánu je i státní zástupce povinen přijímat oznámení o skutečnostech nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin. Přitom je povinen oznamovatele poučit o odpovědnosti za vědomě nepravdivé údaje, a pokud o to oznamovatel požádá, do jednoho měsíce od oznámení jej vyrozumět o učiněných opatřeních. Jak vyplývá z ustanovení § 59 odst. 3 tr. řádu, sepisují podání okresní státní zastupitelství, jsou-li však pro to důležité důvody, mohou je výjimečně sepsat státní zastupitelství vyššího stupně. Pokud oznamovatel podá trestní oznámení u státního zastupitelství, které není místně příslušné, postoupí jej toto státní zastupitelství příslušnému státnímu zastupitelství.

Je-li činěno trestní oznámení ústně, je nutno oznamovatele vyslechnout o okolnostech, za nichž byl čin spáchán, o osobních poměrech toho, na něhož se oznámení podává, o důkazech a o výši škody způsobené oznámeným činem; je-li

oznamovatel zároveň poškozeným nebo jeho zmocněncem, musí být vyslechnut též o tom, zda žádá, aby soud rozhodl v trestním řízení o jeho nároku na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení.⁷⁴ Výslech má být proveden tak, aby byl získán podklad pro další řízení. Je-li příslušnému státnímu zastupitelství doručeno podání označené jako trestní oznámení, státní zástupce přezkoumá, zda v podání jsou uvedeny základní skutečnosti k podezření z trestného činu. Jestliže v podání nejsou uvedeny takové skutečnosti, státní zástupce vyzve podatele k odstranění nedostatků a stanoví mu k tomu přiměřenou lhůtu a poučí ho, jaké důsledky by mělo jejich neodstranění. Pokud podatel nedoplní své trestní oznámení, státní zástupce jej vyrozumí o zjevné neodůvodněnosti podezření z trestné činnosti a jeho podání bude bez dalšího založeno.

Dle čl. 14 odst. 1 POP 8/2009 předá státní zástupce trestní oznámení, jež má požadované náležitosti, neprodleně příslušnému policejnímu orgánu s pokynem k prověření. Nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že byl spáchán trestný čin, je odůvodněn závěr, že jej spáchala určitá osoba, trestní stíhání není nepřijatelné, vydá státní zástupce pokyn k vydání usnesení o zahájení trestního stíhání.

I na státní zastupitelství dochází poměrně velké množství podání, která bývají nazývána trestními oznámeními. V řadě případů se však o trestní oznámení nejedná a státní zástupce je posoudí podle obsahu a rozhodne o dalším postupu. V mnohých případech se jedná o věci, které jsou předmětem civilního soudnictví. Státní zástupce sdělí tuto skutečnost oznamovateli či poškozenému s tím, že se může v dané věci obrátit na příslušný soud. V případě, že v dané věci je důvodné podezření, že se jedná o přestupek, tak státní zástupce musí danou věc postoupit příslušnému orgánu k jeho projednání.

V případech, kdy není na místě odevzdání daného podání a dochází tedy buď k jeho odložení dle § 159a tr. řádu, nebo popřípadě pokud se jedná o anonymní podání, z něhož nelze učinit závěr o podezření ze spáchání trestného činu, k jeho založení bez dalšího.

⁷⁴ Ustanovení § 59 odst. 5 tr. řádu.

4.3.3 Přezkoumávání záznamů o zahájení úkonů trestního řízení

Pokud je důvodné podezření, že byl spáchán trestný čin, policejní orgán dle ustanovení § 158 odst. 3 tr. řádu zahájí úkony trestního řízení, tím že neprodleně sepiše záznam o zahájení úkonů trestního řízení, ve kterém uvede skutkové okolnosti, pro které řízení zahajuje, a způsob, jakým se o nich dověděl. Pokud je potřeba provést neodkladné a neopakovatelné úkony, sepiše záznam bezprostředně po jejich provedení.

*Neodkladným úkonem je takový úkon, který vzhledem k nebezpečí jeho zmaření, zničení nebo ztráty důkazu, který nesnese odkladu do doby, než bude zahájeno trestní stíhání. Neopakovatelným úkonem je takový úkon, který nebude možné v řízení před soudem provést.*⁷⁵

Opis záznamu je policejní orgán povinen do 48 hodin od zahájení trestního řízení zaslat státnímu zástupci. Dle čl. 20 POP 8/2009 státní zástupce přezkoumá po doručení záznamu o zahájení úkonů trestního řízení nebo protokolů o neodkladných a neopakovatelných úkonech věcnou příslušnost policejního orgánu a posoudí důvody pro využití dozorových oprávnění. Učiní opatření k předání věci příslušnému policejnímu orgánu, popř. může rozhodnout o odnětí a příkázání věci. Zjistí-li, že záznam neobsahuje náležitosti podle zákona, upozorní na to policejní orgán a uloží opatření k nápravě (jeho opravu či doplnění, vydání pokynu k odložení věci a sepsání nového záznamu). Státní zástupce může takový záznam zrušit, jen pokud nebyly provedeny neodkladné nebo neopakovatelné úkony.

4.3.4 Skončení prověřování

Policejní orgán je při prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, povinen dodržovat lhůty, ve kterých musí skončit prověřování. Počátek běhu lhůt je třeba vázat na doručení trestního oznámení kterémukoli z orgánů činných v trestním řízení. V případě, kdy k prověřování dojde na základě vlastních poznatků policejního orgánu, běží lhůta ode dne sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení policejním orgánem, bez ohledu na to, že byl později pozměněn či

⁷⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-44-1. s. 518.

doplňen.⁷⁶

Ustanovení § 159 odst. 1 tr. řádu určuje, že prověřování musí být skončeno do dvou, tří či šesti měsíců. Lhůta dvou měsíců je stanovena pro věci, u nichž je dána v prvním stupni příslušnost samosoudce, tedy jedná se o trestné činy, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let. Lhůta tří měsíců je stanovena pro trestné činy, jež patří do příslušnosti okresního soudu, nesmí jít tedy o žádný z trestných činů uvedených ve výčtu v § 17 tr. řádu, které stanoví věcnou příslušnost krajského soudu, a současně ani o žádnou věc, v předešlém případě. Lhůta šesti měsíců je stanovena pro věci, u nichž je dána v prvním stupni příslušnost krajského soudu, tedy jedná se o trestné činy určené § 17 tr. řádu.

Pokud nebylo oznámení nebo jiný podnět ve stanovených lhůtách prověřeno, policejní orgán státnímu zástupci písemně zdůvodní, proč nebylo možné v zákonem stanovené lhůtě prověřování skončit, jaké úkony je třeba ještě provést a po jakou dobu bude prověřování pokračovat. Státní zástupce může pokynem policejnímu orgánu jednak změnit výčet úkonů, které mají být ještě provedeny, jednak stanovit odlišně lhůtu, po kterou má prověřování ještě trvat.⁷⁷ Neskončí-li policejní orgán prověřování ve lhůtě prodloužené státním zástupcem, předloží mu spis s odůvodněným návrhem na její další prodloužení. Státní zástupce v tomto případě postupuje obdobně jako při prvním prodloužení lhůty.

Dodržování stanovených lhůt pro skončení prověřování je komplikováno⁷⁸ skutečnostmi, že policejnímu orgánu se v mnoha případech nepodaří zajistit přítomnost svědků i podezřelých v dané věci. Bez jejich výslechů v dané věci nelze posoudit, zda došlo k trestnému jednání a naplnění všech znaků skutkové podstaty trestného činu. Pokud se nepodaří zajistit podezřelého a vyslechnout ho, policejní orgán se obrátí na státního zástupce, aby byl vydán předchozí souhlas se zadržením podezřelého. Zajištění osob komplikuje současná situace, kdy řada osob je hlášena k trvalému pobytu na městských úřadech. Další komplikací je skutečnost, že osoby, které jsou hlášeny k trvalému pobytu na určitém místě, se zde vůbec nezdržují. V řadě případů nastávají i skutečnosti, kdy s policejním orgánem nespolupracuje ani poškozený, který podal

⁷⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 2034.

⁷⁷ Ustanovení § 159 odst. 2 tr. řádu.

⁷⁸ Jak jsem se dozvěděla při stáží na státním zastupitelství.

trestní oznámení, například tak, že se na výzvu policejního orgánu nedostavuje k doplnění trestního oznámení či nedodá policejnímu orgánu potřebné listinné důkazy.

4.3.5 Odložení nebo jiné vyřízení věci

Odložení nebo jiné vyřízení věci v prověřování upravuje ustanovení § 159a tr. řádu. Jedná se o způsoby skončení věci v rámci postupu před zahájením trestního stíhání, k nimž se přistupuje, pokud nebyly shledány v dané věci podmínky pro zahájení trestního stíhání. Jiným vyřízením věci se zde má na mysli odevzdání věci. Jedná se o případy, kdy se určitý skutek stal, avšak nejedná se o podezření z trestného činu, nicméně všechny skutečnosti nasvědčují, že se jedná o přestupek, jiný správní delikt nebo delikt, který lze kázeňsky nebo kárně projednat. Věc se tedy odevzdá orgánu příslušnému k projednání přestupku nebo jiného správního deliktu, nebo orgánu příslušnému ke kázeňskému či kárnému projednání.

Odevzdání věci se provede opatřením, tj. přípisem adresovaným orgánu příslušnému k projednání. Přípis by měl obsahovat popis skutkového děje, jeho právní kvalifikaci a důvody, které vedly k odevzdání.⁷⁹

Odložení věci, jež má formu usnesení, je možné dle trestního řádu z pěti důvodů. Prvním z nich je případ, kdy nejde o podezření z trestného činu. V tomto případě se však musí vždy posuzovat, zda tu nejsou dány důvody pro odevzdání věci. Dalším důvodem je nepřipustnost trestního stíhání. Prověřováním bylo zjištěno, že došlo ke spáchání trestného činu, avšak trestní stíhání je z některého z důvodů stanovených v ustanovení § 11 tr. řádu nepřipustné. V takovém případě se věc obligatorně odloží usnesením. (Paragraf 11 obsahuje od roku 2014 další případy nepřipustnosti trestního stíhání, jež souvisí s přijetím zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.)

Dalším případem odložení věci dle tr. řádu je možnost odložit věc před zahájením trestního stíhání, je-li trest, k němuž může trestní stíhání vést, zcela bez významu vedle trestu, který pro jiný čin byl podezřelému již uložen nebo který ho podle očekávání postihne. Zde se nejedná o obligatorní rozhodnutí. Je na policejním orgánu, aby posoudil, kdy je skutečně trestní stíhání neúčelné. Toto v praxi způsobuje rozdílný

⁷⁹ ŠÁMAL, P., J. MUSIL, J. KUČTA, M. FRYŠTÁK a V. KALVODOVÁ. *Trestní právo procesní*. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013.s. 512.

postup jednotlivých policejních orgánů.

Pokud policejní orgán odkládá věc v době, kdy podezřelý není ještě pravomocně uznán vinným za trestný čin spáchaný dříve, může nastat situace, že obžalovaný může být obžaloby zproštěn, a není mu tak uložen žádný trest. V uvedeném příkladě s ohledem na předčasné rozhodnutí policejního orgánu nebude podezřelému uložen žádný trest. Mám za to, že tento institut by měl být v praxi uplatňován pouze v případech, kdy již existuje pravomocné rozhodnutí.

Odložit věc lze také, bylo-li o skutku obviněného již rozhodnuto jiným orgánem, kázeňsky, kárně anebo cizozemským soudem nebo úřadem anebo mezinárodním trestním soudem, mezinárodním trestním tribunálem, popřípadě obdobným mezinárodním soudním orgánem s působností v trestních věcech a toto rozhodnutí lze považovat za postačující.

O čtvrtém důvodu odložení věci může rozhodnout pouze státní zástupce, nikoli i policejní orgán. Jedná se o případ, kdy státní zástupce může věc odložit, jestliže z výsledků prověřování vyplývá, že účelu trestního řízení bylo dosaženo s ohledem na význam a míru porušení nebo ohrožení chráněného zájmu, který byl dotčen, způsobu provedení činu a jeho následku nebo okolnostem, za nichž byl čin spáchán, a vzhledem k chování obviněného po spáchání činu, zejména k jeho snaze nahradit škodu nebo odstranit jiné škodlivé následky činu.

Tento institut byl do trestního řádu přidán z. č. 41/2009 Sb. o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím trestního zákoníku, avšak v praxi je využíván zcela výjimečně. Je určen k tomu, aby byl užit ve vztahu k pachatelům, u nichž lze předpokládat, že se nedopustí žádné další trestné činnosti. Trestní řízení zde splnilo „výchovní účel“ a není třeba sledovat další chování pachatele ve zkušební době a zároveň se jedná o trestné činy společensky méně škodlivé.⁸⁰

Ve dvou výše uvedených případech odložení věci se projevují prvky zásady oportunity, která se začíná v českém trestním řízení uplatňovat v některých případech, kdy by byla jinak použita zásada legality.

Posledním případem, kdy policejní orgán, popřípadě státní zástupce odloží danou věc, je fakt, že se nepodařilo zjistit skutečnosti opravňující zahájit trestní stíhání. Pod tento případ spadají případy, kdy prověřováním zjištěné skutečnosti nasvědčují

⁸⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 2044.

spáchání trestného činu, avšak dostatečně se nepodařilo odůvodnit závěr, že trestný čin spáchala určitá osoba.⁸¹ Pokud tento důvod odpadne, trestní stíhání se zahájí.

Pokud státní zástupce nerozhodl o odložení věci sám, musí mu policejní orgán usnesení o odložení věci do 48 hodin doručit. V tomto případě se jedná pouze o pořádkovou lhůtu.

Dle ustanovení § 174 odst. 2 písm. e) tr. řádu může státní zástupce do 30 dnů od doručení usnesení o odložení věci toto usnesení zrušit a nařídít zahájení trestního stíhání, popřípadě jej sám zahájit. Protože před zahájením trestního stíhání neplatí překážka věci rozhodnuté, nic nebrání tomu, aby věc byla i po této lhůtě nově otevřena.⁸² Tento výklad je podpořen výkladovým stanoviskem Nejvyššího státního zastupitelství č. 10/2002.⁸³

4.3.6 Dočasné odložení trestního stíhání

Tento institut upravený v ustanovení § 159b odst. 1 tr. řádu, jež představuje výjimku ze zásady legality a oficiality, umožňuje oddálit zahájení trestního stíhání i přesto, že zde jsou důvody pro jeho zahájení. Státní zástupce může dát policejnímu orgánu k dočasnému odložení trestního stíhání souhlas. Dočasného odložení se použije, pokud je to třeba z taktických důvodů k objasnění trestné činnosti spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny, nebo jiného úmyslného trestného činu, anebo ke zjištění pachatelů těchto trestných činů. Prověřování případu nadále bude pokračovat utajeným způsobem, čímž se znemožní, aby pachatel, popřípadě pachatelé, zničili existující důkazy. Trestní stíhání se může dočasně odložit na nezbytnou dobu, nejdéle však o dva měsíce. Pokud nadále trvají důvody, pro které bylo trestní stíhání dočasně odloženo, může státní zástupce na návrh policejního orgánu vyslovit souhlas s prodloužením lhůty nejvýše o další dva měsíce, avšak lze takto činit opakovaně.⁸⁴

O dočasném odložení trestního stíhání policejní orgán vyhotoví záznam, jehož

⁸¹ ŠÁMAL, P., J. MUSIL, J. KUČHTA, M. FRYŠTÁK a V. KALVODOVÁ. *Trestní právo procesní*. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 514.

⁸² ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL, Josef KUČHTA, Marek FRYŠTÁK a Věra KALVODOVÁ. *Trestní právo procesní*. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. s. 514.

⁸³ FENYK, Jaroslav, Tomáš HAVLÍK a Miroslav RŮŽIČKA. *Rozhodnutí a stanoviska k trestnímu řádu, 1918-2004*. 2. vyd. Praha: Beck, 2004. ISBN 80-7179-880-0. s. 559.

⁸⁴ FENYK, Jaroslav, HÁJEK Roman, STRÍŽ Igor a POLÁK Přemysl. *Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou*. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-803-1. s. 506.

opis do 48 hodin zašle státnímu zástupci. Pominou-li důvody pro dočasné odložení trestního stíhání, policejní orgán trestní stíhání neprodleně zahájí.

Jak mi bylo řečeno při stáži na státním zastupitelství, tento institut není v praxi často používán, a pokud ano, tak v případech, kdy je v dané věci více podezřelých a některého z nich nelze pro potřeby trestního řízení zajistit nebo v důsledku vyžadované právní pomoci v cizině, v případě, že není vhodné jednotlivého podezřelého z dané věci vyloučit.

4.4 Činnost státního zástupce ve vyšetřování

4.4.1 Zahájení trestního stíhání

Trestní stíhání se neprodleně zahájí, nasvědčují-li prověřováním zjištěné a odůvodněné skutečnosti tomu, že byl spáchán trestný čin, a je-li dostatečně odůvodněn závěr, že jej spáchala určitá osoba a nejsou zde podmínky pro odložení, odevzdání věci, popřípadě dočasné odložení trestního stíhání. Postačí vyšší stupeň pravděpodobnosti spáchání trestného činu.⁸⁵

Zahájit trestní stíhání přísluší pravidelně policejnímu orgánu. Aby trestní stíhání zahájil státní zástupce, muselo by se jednat o vyšetřování trestných činů upravených v ustanovení § 161 odst. 4 tr. řádu, kdy státní zástupce koná vyšetřování o trestných činech spáchaných příslušníky Generální inspekce bezpečnostních sborů, příslušníky Bezpečnostní informační služby, příslušníky Úřadu pro zahraniční styky a informace, příslušníky Vojenského zpravodajství anebo příslušníky Vojenské policie a vyšetřování o trestných činech zaměstnanců České republiky, zařazených k výkonu práce u Generální inspekce bezpečnostních sborů. V úvahu připadá také situace, kdy státní zástupce využije svého dozorového oprávnění a dle ustanovení § 174 odst. 2 písm. c) tr. řádu osobně provede jednotlivý úkon vyšetřování, tedy zahájí trestní stíhání namísto policejního orgánu. Skutečnosti, sloužící jako podklad pro zahájení trestního stíhání, nemusí mít povahu důkazů, které by byly použitelné i v řízení před soudem. Rozhodující je zde jejich obsahová relevance a určitý stupeň věrohodnosti. Často jsou využívány informace z úředních záznamů či jiných písemností.⁸⁶

⁸⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-44-1. s. 522.

⁸⁶ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL, Josef KUČHTA, Marek FRYŠTÁK a Věra KALVODOVÁ. *Trestní právo procesní*. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. s. 523.

Těžiště usnesení o zahájení trestního stíhání je třeba spatřovat v popisu skutku, jelikož se trestní stíhání vede pro konkrétně vymezený skutek, nikoliv pro jeho právní kvalifikaci. Trestní stíhání se vede již proti konkrétní osobě, proti obviněnému. Zahájením trestního stíhání dojde také k určení předmětu trestního řízení.

V odůvodnění usnesení o zahájení trestního stíhání, jak je stanoveno v § 160 odst. 1 tr. řádu, je vždy třeba přesně označit skutečnosti, které odůvodňují závěr o důvodnosti trestního stíhání. Opis usnesení o zahájení trestního stíhání je třeba doručit obviněnému do vlastních rukou, nejpozději na počátku prvního výslechu. Pokud má obviněný obhájce, tak do 48 hodin i jemu. Jestliže v dané věci figuruje poškozený, doručuje se opis usnesení i jemu, pokud o to výslovně požádal. Státnímu zástupci se opis usnesení o zahájení trestního stíhání doručuje do 48 hodin, kdy daná lhůta pro doručení běží již od vyhotovení usnesení. Je tomu tak proto, že po vyhotovení usnesení o zahájení trestního stíhání je jím policejní orgán již vázán. Proti usnesení o zahájení trestního stíhání je přípustná stížnost, jež však nemá odkladný účinek.

Trestní stíhání pro trestné činy vyjmenované v § 163 tr. řádu, lze zahájit a pokračovat v něm pouze se souhlasem poškozeného, který musí být k osobě obviněného v postavení, pokud nedojde k naplnění některé z výjimek stanovených v § 163a tr. řádu.

Státní zástupce v případě zahájení trestního stíhání vykonává dozor v tom smyslu, že musí kontrolovat zákonnost vydání usnesení o zahájení trestního stíhání, dále musí hlídat jeho důvodnost, tedy zda policejní orgán dostatečně zjistil skutečnosti, jež odůvodňují zahájení trestního stíhání, a v neposlední řadě státní zástupce kontroluje, zda bylo trestní stíhání zahájeno včas.

Státní zástupce přezkoumává usnesení o zahájení trestního stíhání z úřední povinnosti, a shledá-li je nezákonným, je povinen je zrušit a popř. ho nahradit vlastním, jak vyplývá z jeho dozorového oprávnění rušit nezákonná nebo neodůvodněná rozhodnutí policejního orgánu dle ustanovení § 174 odst. 2 písm. e) tr. řádu. Pokud byla podána stížnost proti danému usnesení o zahájení trestního stíhání, zruší jej státní zástupce také ze stejných důvodů, ale dle ustanovení § 149 odst. 1 tr. řádu.

Podle čl. 24 POP č. 8/2009 přezkoumá státní zástupce po doručení usnesení o zahájení trestního stíhání, zda bylo vydáno příslušným policejním orgánem. Zjistí-li státní zástupce, že usnesení bylo vydáno policejním orgánem věcně nebo místně nepřislušným, vydá pokyn dle § 174 odst. 2 písm. a) tr. řádu k tomu, aby věc byla

postoupena k příslušnému policejnímu orgánu. Dále zkoumá, zda je trestní stíhání obviněného přípustné, zda policejní orgán pořídil překlad usnesení o zahájení trestního stíhání nebo jeho části a obviněnému jej doručil, je-li to nutné, zda usnesení bylo doručeno státnímu zástupci ve lhůtě 48 hodin, zda bylo usnesení doručeno poškozenému, jsou-li jeho pobyt nebo sídlo známe a výslovně o to požádal. P. Šámal v komentáři k tomuto dodává, že státní zástupce zkoumá, zda je popis skutku ve výrokové části usnesení uveden tak, aby nemohl být zaměněn s jiným, zda obsahuje údaje o místě, době a způsobu spáchání trestného činu. Z popisu skutku mají být zřejmé všechny znaky skutkové podstaty stíhaného trestného činu včetně subjektivní stránky a skutečností, pro které policejní orgán posuzuje jednání obviněného jen jako přípravu či pokus nebo jako účastenství na trestném činu, pro který se trestní stíhání vede. Trestný čin musí být uveden číselným označením i slovním pojmenováním včetně označení jeho stadia a formy účastenství. V odůvodnění usnesení mají být uvedeny zejména konkrétní důkazy a skutečnosti, o které policejní orgán opírá důvodnost zahájení trestního stíhání, a právní zhodnocení takto zjištěného skutkového stavu odůvodňujícího použitou právní kvalifikaci z hlediska všech znaků stíhaného trestného činu včetně jeho stadia či formy účastenství.⁸⁷

Jde-li o usnesení o zahájení trestního stíhání proti právnické osobě, přezkoumá státní zástupce též zejména, jestli existuje důvodné podezření, že čin byl spáchán určitou osobou, byť její totožnost není známa, zda jde o trestný čin obsažený ve výčtu trestných činů, za něž nese odpovědnost právnická osoba a jsou-li dány podmínky pro obvinění právnické osoby co do důvodů zakládajících její trestní odpovědnost, i co do přičitatelnosti jednání pachatele k tíži obviněné právnické osoby.⁸⁸

Dospěje-li státní zástupce, který provádí dozor v konkrétní trestní věci, k názoru, že usnesení o zahájení trestního stíhání (sdělení obvinění) bylo vydáno v rozporu s ustanovením § 160 odst. 1 tr. řádu, je nejen oprávněn, ale povinen takové usnesení (sdělení obvinění) postupem ve smyslu ustanovení § 174 odst. 2 písm. e) tr. řádu zrušit bez ohledu na dobu, která uplynula od vydání tohoto rozhodnutí (opatření), a bez přihlédnutí k reálnému stavu dokazování v době, kdy tento postup aplikuje. Zákonost

⁸⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 2073.

⁸⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 2074.

usnesení o zahájení trestního stíhání se posuzuje zásadně k datu jeho vydání, což znamená, že rozhodnutí o jeho zrušení postupem podle ustanovení § 174 odst. 2 písm. e) tr. řádu nemůže být odůvodněno s přihlédnutím k reálnému stavu dokazování v době, kdy je tento postup aplikován. Samotná skutečnost, že v době, kdy bylo usnesení o zahájení trestního stíhání (sdělení obvinění) vydáno, prováděl dozor jiný státní zástupce, který porušení zákona v tomto smyslu neshledal, nebrání výše naznačenému postupu.⁸⁹

4.4.2 Skončení vyšetřování

Uzná-li policejní orgán vyšetřování za skončené a jeho výsledky za postačující k podání obžaloby, umožní podle § 166 odst. 1 tr. řádu obviněnému, jeho obhájci a poškozenému v přiměřené době prostudovat spisy a učinit návrhy na doplnění vyšetřování. Na tuto možnost je upozorní nejméně tři dny předem. Při posuzování toho, jaká doba k prostudování spisu je přiměřená, se musí přihlídnout zejména k rozsahu spisu, povaze stíhané trestné činnosti, jakož i osobnosti obviněného.⁹⁰ Nepřiměřenost může obviněný napadnout žádostí o přezkoumání postupu policejního orgánu dle ustanovení § 157a odst. 1 tr. řádu. Nepovažuje-li policejní orgán navrhované doplnění za nutné, odmítne je. O těchto úkonech učiní policejní orgán záznam ve spise a o odmítnutí návrhů na doplnění vyšetřování vyrozumí toho, jehož návrh na doplnění zamítl.

Nevyužijí-li obviněný, jeho obhájce nebo poškozený možnosti prostudovat spisy, ačkoliv na ni byli řádně upozorněni, učiní o tom policejní orgán záznam do spisu a postupuje dále, jako by k tomuto úkonu došlo.

Dle ustanovení § 167 tr. řádu je policejní orgán povinen skončit vyšetřování stejně jako v případě prověřování nejpozději do dvou měsíců od zahájení trestního stíhání, jde-li o věc patřící do příslušnosti samosoudce, do tří měsíců od zahájení trestního stíhání, jde-li o jinou věc patřící do příslušnosti okresního soudu a do šesti měsíců v případě, že se jedná o vyšetřování trestných činů, o nichž koná řízení v prvním stupni krajský soud. Lhůty se počítají od zahájení trestního stíhání do předložení spisu

⁸⁹ Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství ze dne 14. června 2004, č. 3/2004 Sb. v. s. NSZ.

⁹⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 7. 1997, sp. zn. 12 To 76/97, uveřejněné pod číslem 50/1998 Sb.tr. rozh.

státnímu zástupci. Jedná se o pořádkové lhůty, jejichž uplynutí nevyvolává automaticky žádné právní následky.⁹¹

Pokud není vyšetřování ve stanovených lhůtách skončeno, policejní orgán státnímu zástupci písemně zdůvodní, proč nebylo možné vyšetřování v této lhůtě skončit, označí, jaké úkony je třeba ještě provést a po jakou dobu bude vyšetřování pokračovat. Státní zástupce může pokynem policejnímu orgánu jednak změnit výčet úkonů, které mají být ještě provedeny, jednak stanovit odlišně lhůtu, po kterou má vyšetřování ještě trvat.

Příčinou, že vyšetřování nebylo ve stanovených lhůtách skončeno, bývá v praxi zpravidla rozsah vyšetřované trestné činnosti. Zejména se jedná o věci, ve kterých je více pachatelů, či o věci, kde je třeba potřeba opatřit velké množství listinných důkazů a vypracovat znalecké posudky. (Znalci k vypracování posudku nejsou totiž vázáni žádnou zákonnou ani pořádkovou lhůtou.)

Ve věcech, v nichž nebylo ve stanovené lhůtě vyšetřování skončeno, je státní zástupce povinen v rámci dozoru nejméně jednou za měsíc provést prověrku věci, a pokud je to třeba, uloží policejnímu orgánu povinnost provést konkrétní úkony. O prověrce sepiše státní zástupce záznam.

Po skončení vyšetřování předloží policejní orgán státnímu zástupci spis s návrhem na podání obžaloby, se seznamem navrhaných důkazů a zdůvodněním, proč nevyhověl návrhům na provedení dalších důkazů, jež mu byly navrhovány. Kromě návrhu na podání obžaloby může učinit návrh na některé rozhodnutí podle § 171 až 173 tr. řádu, či podle § 307 tr. řádu nebo podle § 309 tr. řádu.

Po předložení spisu musí dozorový státní zástupce spis přezkoumat ze všech hledisek a uvážit svůj další postup ve věci. Zejména zjišťuje důvodnost odmítnutí navrhaného doplnění, pokud tak bylo učiněno. Zjišťuje, zda je dostatečně odůvodněno postavení obviněného před soud anebo jiné rozhodnutí ve věci, popřípadě, zda není nutné odstranit závažné procesní vady řízení, které by nebylo možno napravit v řízení před soudem.⁹²

⁹¹ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL, Josef KUČTA, Marek FRYŠTÁK a Věra KALVODOVÁ. *Trestní právo procesní*. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. s. 536.

⁹² ŠÁMAL, Pavel, Miroslav RŮŽIČKA, František VONDRUŠKA, Jaroslava NOVOTNÁ a František NOVOTNÝ. *Přípravné řízení trestní*. 2. vyd. Praha: Beck, 2003. ISBN 80-7179-741-3. s. 1008.

4.4.3 Rozhodnutí po skončení vyšetřování

Po skončení vyšetřování přísluší přijímat rozhodnutí ohledně trestního řízení státnímu zástupci. Ten může učinit jedno z meritorních rozhodnutí. Jedná se o postoupení věci jinému orgánu, zastavení trestního stíhání, podmíněné zastavení trestního stíhání, schválení narovnání a odstoupení od trestního stíhání v případě mladistvého. Tato rozhodnutí jsou po nabytí právní moci nezměnitelná, závazná a vytvářejí překážku věci rozhodnuté. Změny by bylo možné dosáhnout jedině prostřednictvím mimořádného opravného prostředku.

Také může využít rozhodnutí mezitímní povahy, jímž je v daném případě přerušeno trestní stíhání. Pokud odpadnou důvody, pro něž byla věc přerušena, v řízení se pokračuje.

Nejvýznamnějším rozhodnutím je obžaloba, jež je procesní teorií považována za rozhodnutí svého druhu a jejím podáním končí přípravné řízení, nikoli však trestní stíhání. Je nezbytným předpokladem pro zahájení řízení před soudem.⁹³

4.4.3.1 Postoupení věci jinému orgánu

Státní zástupce dle ustanovení § 171 odst. 1 tr. řádu postoupí věc jinému orgánu, jestliže výsledky přípravného řízení ukazují, že nejde o trestný čin, že však jde o skutek, který by mohl být jiným příslušným orgánem posouzen jako přestupek, jiný správní delikt nebo kárné provinění. Postoupit lze jen věc dostatečně objasněnou natolik, aby bylo zřejmé, že skutek není trestným činem.⁹⁴ Není však potřebné určovat přesnou právní kvalifikaci daného jednání, ani není třeba odstraňovat všechny pochybnosti, zda se obviněný skutku skutečně dopustil, tímto by státní zastupitelství na sebe přebíralo pravomoc, kterou mají jiné orgány.⁹⁵ Pokud však uplynula doba, po kterou lze přestupek nebo kárné provinění projednat, státní zástupce musí trestní stíhání zastavit dle § 172 odst. 1 písm. b) tr. řádu.

Ve výroku usnesení je třeba vždy uvést popis skutku, aby nemohl být zaměněn. Usnesení musí obsahovat označení orgánu, jemuž se věc postupuje s tím, že jde o

⁹³ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL, Josef KUČTA, Marek FRYŠTÁK a Věra KALVODOVÁ. *Trestní právo procesní*. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. s.538.

⁹⁴ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL, Josef KUČTA, Marek FRYŠTÁK a Věra KALVODOVÁ. *Trestní právo procesní*. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. s. 538.

⁹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 10. 1991, sp. zn. 4 Tz 41/91, uveřejněné pod č. 34/1993 Sb. rozh. tr.

skutek, který by mohl být tímto orgánem posouzen jako přešupek, jiný správní delikt či kárné provinění. V odůvodnění usnesení se uvedou zejména skutkové a právní důvody postoupení věci.⁹⁶

Usnesení o postoupení věci musí být oznámeno obviněnému a poškozenému, kteří se zároveň poučí o možnosti podat stížnost. V řízení proti mladistvému se doručuje také orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Podaná stížnost má odkladný účinek a rozhoduje o ní státní zástupce nejbliže vyššího státního zastupitelství.⁹⁷

Jakmile rozhodnutí o postoupení věci jinému orgánu nabude právní moci, předloží stejnopis usnesení Nejvyššímu státnímu zastupitelství státní zástupce, který o postoupení rozhodl, popřípadě státní zástupce nejbliže vyššího státního zastupitelství, pokud se rozhodovalo v dané věci o stížnosti.⁹⁸

Nejvyšší státní zastupitelství má náležitě přezkoumat dané usnesení a ve lhůtě tři měsíců ho může zrušit, pokud zjistí důvod nezákonnosti vydání takového rozhodnutí. Nejvyšší státní zástupce v tomto případě, i když zjistí nezákonnost vydání rozhodnutí, nemusí usnesení vždy zrušit. I s ohledem na to, že se jedná o pravomocné rozhodnutí, je zde třeba zvažovat povahu a závažnost zjištěné nezákonnosti. Pokud dojde ke zrušení usnesení o postoupení věci jinému orgánu, pokračuje v řízení státní zástupce, který ve věci rozhodoval v prvním stupni.⁹⁹

4.4.3.2 Zastavení trestního stíhání

Zastavení trestního stíhání je jedním ze způsobů meritorního rozhodnutí v přípravném řízení, které může učinit pouze státní zástupce. Zastavení trestního stíhání dle ustanovení § 172 tr. řádu se týká vždy konkrétního obviněného, popřípadě obviněných a určitého skutku, nikoli jeho možné právní kvalifikace.¹⁰⁰ Trestní stíhání se zastavuje formou usnesení za předpokladu, že věc byla dostatečně objasněna v rozsahu nezbytném pro učinění tohoto rozhodnutí. Ve výrokové části usnesení je nutné označit

⁹⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 2188.

⁹⁷ ŠÁMAL, Pavel, Miroslav RŮŽIČKA, František VONDRUŠKA, Jaroslava NOVOTNÁ a František NOVOTNÝ. *Přípravné řízení trestní*. 2. vyd. Praha: Beck, 2003. ISBN 80-7179-741-3. s. 1066.

⁹⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 2241.

⁹⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 2237.

¹⁰⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 8. 1965, sp. zn. 10 Tz 37/65, uveřejněné pod č. 64/1965 Sb. rozh. tr.

obviněného a uvést popis skutku, jak vyplývá z důkazů obsažených ve spise. V odůvodnění usnesení je nutno uvést skutkové i právní úvahy, na jejichž základě bylo rozhodnuto o zastavení trestního stíhání.¹⁰¹

Ustanovení § 172 tr. řádu, jež upravuje zastavení trestního stíhání, obsahuje jak obligatorní důvody zastavení trestního stíhání, tak i důvody fakultativní. Trestní stíhání však může být zastaveno z fakultativních důvodů uvedených v § 172 odst. 2 tr. řádu pouze tehdy, není-li dán některý z obligatorních důvodů dle §172 odst. 1 tr. řádu.¹⁰² Pokud však připadá v úvahu zastavení trestního stíhání dle §172 odst. 1 tr. řádu, musí být trestní stíhání zastaveno dle tohoto ustanovení, jelikož má přednost.

Státní zástupce zastaví trestní stíhání obligatorně a) je-li nepochybné, že se nestal skutek, pro který se trestní stíhání vede, b) není-li tento skutek trestným činem a není důvod k postoupení věci, c) není-li prokázáno, že skutek spáchal obviněný, d) je-li trestní stíhání nepřípustné z důvodů uvedených v ustanovení § 11 tr. řádu, e) nebyl-li obviněný v době činu pro nepřičetnost trestně odpovědný, nebo f) zanikla-li trestnost činu.

Státní zástupce zastaví trestní stíhání dle §172 odst. 1 písm. a) tr. řádu jestliže je nepochybné, že se nestal skutek, pro který se vede trestní stíhání. Nestačí, že o existenci skutku je pochybnost, vyplývající z toho, že v provedených důkazech jsou rozpory, které není možné odstranit dalším provedením důkazů. Zjištění, které z navzájem si odporujících důkazů jsou pravdivé, závisí na posouzení soudu.¹⁰³

Při rozhodování o zastavení trestního stíhání dle §172 odst. 1 písm. b) tr. řádu, kdy se zkoumá, zda je skutek trestným činem, se jednak posuzuje, zda skutek nenaplnuje znaky žádné skutkové podstaty či zda jsou naplněny všechny znaky skutkové podstaty. Nestačí, že byly naplněny pouze některé ze znaků skutkové podstaty. Dalším případem, kdy se dospěje k závěru, že se nejedná o trestný čin, může být existence okolnosti vylučující protiprávnost.¹⁰⁴

¹⁰¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 12. 1968, sp. zn. 8 Tz 41/68, uveřejněný pod č. 34/1969 Sb. rozh. tr.

¹⁰² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 2. 1976, sp. zn. 11 Tz 3/76, uveřejněný pod č. 6/1977 Sb. rozh. tr.

¹⁰³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu v Bratislavě ze dne 17. 6. 1976, sp. zn. 4 Tz 105/76, uveřejněné pod č. 28/1977 Sb. rozh. tr.

¹⁰⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 2237. s. 2194.

Pro zastavení trestního stíhání v přípravném řízení podle § 172 odst. 1 písm. c) tr. řádu nestačí pouhé nevyvrácené podezření ze spáchání skutku (trestného činu) obviněným. Závěr, že skutek nespáchal obviněný, učiněný v přípravném řízení, tedy musí být natolik nezpochybnitelný, že na něm nemůže nic změnit ani provedení důkazů v hlavním líčení před soudem prvního stupně za uplatnění zásad ústnosti, bezprostřednosti a volného hodnocení důkazů. Proto zastavení trestního řízení z uvedeného důvodu je namístě jen tam, kde není možné podle výsledků důkazů shromážděných v přípravném řízení podat na obviněného obžalobu, když opatřené důkazy spolehlivě vyvracejí důvodné podezření, že skutek spáchal obviněný.¹⁰⁵

Ustanovení §172 odst. 1 tr. řádu je koncipován tak, že důvody pro zastavení trestního stíhání, v něm uvedené, jsou seřazeny sestupně pro pachatele od příznivějších důvodů po méně příznivé. Trestní stíhání se zastavuje vždy z důvodu pro pachatele příznivějšího.¹⁰⁶

Ustanovení §172 odst. 2 tr. řádu upravuje fakultativní způsoby zastavení trestního stíhání. Státní zástupce může zastavit trestní stíhání, je-li trest, k němuž může trestní stíhání vést, zcela bez významu vedle trestu, který pro jiný čin byl obviněnému již uložen nebo který ho podle očekávání postihne. Dle rozsudku Nejvyššího soudu Československé republiky sp. zn. 3 Tz 7/1970¹⁰⁷ je nutné vycházet nejen z porovnání trestních sazeb za jednotlivé trestné činy, nýbrž i z porovnání trestů, které by byly za jednotlivé trestné činy uloženy.

Další možností zastavení trestního stíhání je situace, bylo-li o skutku obviněného již rozhodnuto jiným orgánem, kázeňsky, kárně anebo cizozemským soudem nebo úřadem anebo mezinárodním trestním soudem, mezinárodním trestním tribunálem, popřípadě obdobným mezinárodním soudním orgánem s působností v trestních věcech, a toto rozhodnutí lze považovat za postačující.

V posledně vyjmenovaném důvodu pro možné zastavení trestního stíhání se projevuje zásada oportunity. Trestní stíhání je tedy možné zastavit, pokud vzhledem k významu a míře porušení nebo ohrožení chráněného zájmu, který byl dotčen, způsobu provedení činu a jeho následku, nebo okolnostem, za nichž byl čin spáchán, a vzhledem

¹⁰⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 9. 2001, sp. zn. 5 Tz 174/2001.

¹⁰⁶ ŠÁMAL, Pavel, Miroslav RŮŽIČKA, František VONDRUŠKA, Jaroslava NOVOTNÁ a František NOVOTNÝ. *Přípravné řízení trestní*. 2. vyd. Praha: Beck, 2003. ISBN 80-7179-741-3. s. 487.

¹⁰⁷ publikovaného pod č. 36/1970 ve Sb. rozh. tr.

k chování obviněného po spáchání činu, zejména k jeho snaze nahradit škodu nebo odstranit jiné škodlivé následky činu, je zřejmé, že účelu trestního řízení bylo dosaženo.

V tomto případě musí být vždy dána podmínka náležitého chování obviněného, ostatní podmínky nemusí být splněny všechny zároveň, jelikož jsou na rozdíl od chování obviněného dány alternativně.¹⁰⁸

Pravomocné zastavení trestního stíhání vytváří překážku věci rozhodnuté. V trestním stíhání by bylo možné pokračovat pouze tehdy, bylo by usnesení o zastavení trestního stíhání zrušeno mimořádným opravným prostředkem.¹⁰⁹

V odstavci 4 § 172 tr. řádu je však stanoveno, že pokud bylo trestní stíhání zastaveno z některého důvodu uvedeného v odstavci 2, tak se v trestním stíhání pokračuje, prohlásí-li obviněný do tří dnů od doby, kdy mu bylo usnesení o zastavení trestního stíhání oznámeno, že na projednání věci trvá. V tomto případě následně podá státní zástupce obžalobu. Obviněný toto učiní z důvodu, že chce dosáhnout zproštění obžaloby v řízení před soudem.

Jako u rozhodnutí o postoupení věci jinému orgánu i u zastavení trestního stíhání přísluší nejvyššímu státnímu zástupci zvláštní přezkumné oprávnění. Usnesení o zastavení trestního stíhání musí být do pěti dnů od právní moci doručeno Nejvyššímu státnímu zastupitelství a nejvyšší státní zástupce může do tří měsíců od právní moci rozhodnutí zrušit. V tomto případě je státní zástupce, který o věci rozhodl v první instanci, vázán právním názorem nejvyššího státního zástupce.¹¹⁰

Trestní stíhání státní zástupce zastavuje, jak vyplývá ze zákona z rozličných důvodů. Osobně jsem měla možnost nahlédnout do spisů na Okresním státním zastupitelství Praha-východ, kde v roce 2013 došlo k zastavení trestního stíhání ve 13 případech. Je zajímavé, že zde došlo k zastavení trestního stíhání ze všech důvodů vyjmenovaných v ustanovení §172 odst. 1 tr. řádu. Nejvíce zde bylo zastoupeno zastavení trestního stíhání z důvodu zániku trestnosti činu, ke které došlo v důsledku účinné lítosti spočívající ve splnění podmínek stanovených v ustanovení § 197 trestního zákoníku.

¹⁰⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 2201.

¹⁰⁹ FENYK, Jaroslav, HÁJEK Roman, STRÍŽ Igor a POLÁK Přemysl. *Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. Díl 2, Trestní řád*. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-803-1. s. 549.

¹¹⁰ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL, Josef KUČHTA, Marek FRYŠTÁK a Věra KALVODOVÁ. *Trestní právo procesní*. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. s.539.

Nízké číslo případů zastavení trestního stíhání z celkového počtu vyřizovaných věcí je způsobeno tím, že tento institut je používán v případech, kdy došlo ke značné změně důkazní situace oproti důkazní situaci, která byla v dané věci v době zahajování trestního stíhání. Pokud by totiž taková důkazní situace byla v dané trestní věci již v té době, věc by byla odložena a nebylo by zahajováno trestní stíhání.

Při stáži na státním zastupitelství jsem se dozvěděla, že na některých státních zastupitelstvích, aby nemuseli zastavěné věci předkládat k přezkumu na Nejvyšší státní zastupitelství, postupují státní zástupci tak, že využívají možnosti, že není zákonem stanovena lhůta ke zrušení usnesení o zahájení trestního stíhání a dle ustanovení § 174 odst. 2 písm. e) tr. řádu zruší toto usnesení a věc odloží buď sami nebo ji vrátí policejnímu orgánu s pokynem k odložení. V případě, že by státní zástupce odložil věc sám, vystavuje se skutečnosti, že v případě podané stížnosti do usnesení o odložení věci bude rozhodovat nadřízený orgán, nikoli on sám, jak by tomu bylo v případě, že by věc odložil policejní orgán.

4.4.3.3 Přerušování trestního stíhání

Přerušování trestního stíhání je rozhodnutím prozatímní povahy, avšak není jisté, jak dlouho bude prozatímní stav s ohledem na důvody, které vedly k přerušování, trvat.

Trestní stíhání se dle ustanovení § 173 tr. řádu přerušuje ze čtyř důvodů. Prvním je situace, kdy nelze věc náležitě objasnit z důvodu nepřítomnosti obviněného. Nepřítomností se rozumí jeho ukrytí v tuzemsku, popřípadě uprchnutí do ciziny. V tomto případě je však možné využít řízení proti uprchlému, pokud jsou k němu dány podmínky. Státní zástupce zde může podat návrh na vydání příkazu k zatčení dle ustanovení § 69 tr. řádu, aby soudce vydal příkaz k zatčení obviněného. V případě, že na základě vydaného příkazu k zatčení je osoba obviněného zadržena, státní zástupce vydá usnesení o pokračování trestního stíhání obviněného.¹¹¹

Druhým důvodem je nemožnost postavení obviněného pro těžkou chorobu před soud. Podobného charakteru je i třetí důvod, kdy se stanoví, že obviněného nelze postavit před soud, jelikož z důvodu, že trpí duševní chorobou, která nastala až po

¹¹¹ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL, Josef KUČKA, Marek FRYŠTÁK a Věra KALVODOVÁ. *Trestní právo procesní*. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. s. 542.

spáchání trestného činu, není schopen chápat smysl trestního stíhání. Poslední důvod souvisí s mezinárodní justiční spoluprací. Byl-li obviněný vydán do ciziny nebo vyhoštěn, trestní stíhání se přeruší. Ustanovení § 173 odst. 1 písm. d) tr. řádu bylo novelizováno z. č. 105/2013 s účinností k 1. 1. 2014.

Aby nedošlo ke ztrátě důkazů, musí policejní orgán před přerušением trestního stíhání učinit vše potřebné, aby případné pokračování trestního stíhání bylo úspěšné. V trestním stíhání se pokračuje, jakmile pomine důvod, pro který bylo přerušeno. Často však dochází k situaci, že přerušené trestní stíhání bude mít trvalý charakter. To se může stát, pokud například obviněný bude mít těžkou nevléčitelnou chorobu znemožňující ho postavit před soud. Je třeba připomenout, že doba přerušení trestního stíhání se nezapočítává do promlčecí doby.

Rozhodnutí o přerušení trestního stíhání má formu usnesení a poškozený se o přerušení vyrozumívá pouze přípisem. O doručení usnesení obviněnému trestní řád mlčí, avšak z povahy tohoto institutu se dá předpokládat, že to není třeba. Proti usnesení o přerušení trestního stíhání není stížnost přípustná.¹¹²

4.4.3.4 Obžaloba

Obžaloba je nejzávažnějším rozhodnutím v přípravném řízení. Trestní stíhání před soudem se může konat pouze na podkladě obžaloby, kterou podává a před soudem zastupuje státní zástupce.¹¹³ Státní zástupce zde vystupuje ve své ústavní funkci veřejného žalobce. Podáním obžaloby dochází k naplnění obžalovací zásady v trestním řízení.

Pokud nejsou splněny předpoklady pro jiné zákonem přípustné rozhodnutí v přípravném řízení, státní zástupce je povinen podat obžalobu. Tato povinnost vychází nejen ze zásady oficiality (§ 2 odst. 3 tr. řádu), ale i z § 4 odst. 1 z. č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, podle něhož státní zastupitelství podává jménem státu obžalobu v trestním řízení a plní povinnosti, které mu v souvislosti s tím trestní řád ukládá.¹¹⁴

Státní zástupce před podáním obžaloby pečlivě přezkoumá výsledky vyšetřování

¹¹² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 2216.

¹¹³ CÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J., GŘIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*, 5. vydání. Praha: ASPI, 2008. s. 436.

¹¹⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. 4. aktualiz. vyd.. Praha: Leges, 2013. s. 844.

prověřením celého trestního spisu a posoudí, zda dostatečně odůvodňují postavení obviněného před soud.¹¹⁵ Pokud nabude přesvědčení, že ano, podá obžalobu a to pro skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání.¹¹⁶ Nic nebrání tomu, aby tento skutek státní zástupce posoudil jako jiný trestný čin, než tak učinil policejní orgán, avšak musí upozornit obviněného a jeho obhájce na změnu právní kvalifikace a umožnit jim navrhnout doplnění vyšetřování.¹¹⁷

Stupeň pravděpodobnosti či jistoty o spáchání trestného činu obviněným sice musí být v okamžiku podání obžaloby vyšší, než byl při zahájení trestního stíhání, avšak nelze požadovat, aby byl stejný jako pro vynesení odsuzujícího rozsudku. Jinak řečeno, státní zástupce musí být na podkladě opatřených důkazů důvodně přesvědčen o tom, že trestný čin (skutek), pro který má být podána obžaloba, spáchal právě obviněný, ale důkazy shromážděné v přípravném řízení nemusí poskytovat zcela nezpochybnitelnou jistotu o vině obviněného.¹¹⁸

Ustanovení § 177 tr. řádu stanoví náležitosti, jež musí žaloba obsahovat. Jsou jimi označení státního zástupce, který obžalobu podává a den jejího sepsání. Dále obsahuje jméno a příjmení obviněného a další náležitosti, aby nemohl být obviněný zaměněn s jinou osobou.

Poté následuje žalobní návrh, v němž musí být přesně označen skutek, pro který je obviněný stíhán, s uvedením místa, času a způsobu spáchání trestného činu, popřípadě s dalšími skutečnostmi přesně specifikujícími daný skutek. Jedná se o nejdůležitější část obžaloby, což vyplývá z toho, že soud může rozhodnout jen o skutku uvedeném v žalobním návrhu. Dále zde musí být uvedeno, jaký trestný čin obžaloba v tomto skutku spatřuje, což bude učiněno jeho zákonným pojmenováním společně s uvedením příslušného ustanovení zákona a dalších zákonných znaků, včetně těch, které odůvodňují určitou trestní sazbu. V žalobním návrhu nesmí chybět ani subjektivní stránka trestného činu, tedy zavinění, popř. pohnutka a následek.¹¹⁹

Obžaloba musí obsahovat odůvodnění, ve kterém má být uveden stručný popis

¹¹⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 2297.

¹¹⁶ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 7. 2. 2002, sp. zn. III. ÚS 356/01.

¹¹⁷ CÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J., GRIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*, 5. vydání. Praha: ASPI, 2008. s. 436.

¹¹⁸ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5.9.2001, sp. zn. 5 Tz 174/2001.

¹¹⁹ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 6. 6. 1996, sp. zn. I. ÚS 46/96; obdobně Nález Ústavního soudu ČR ze dne 24. 2. 2000, sp. zn. IV. ÚS 582/99 ze dne 24. 2. 2000.

žalovaného skutku s uvedením důkazů, o něž se opírá. Státní zástupce zde vylíčí prokázané skutečnosti s poukazem na konkrétní stručně zhodnocené důkazy opatřené v přípravném řízení. Dále státní zástupce v odůvodnění obžaloby popíše právní úvahy, jimiž se řídil při posuzování skutečností podle příslušných ustanovení zákona. Na závěr uvede seznam důkazů, které navrhuje provést u hlavního líčení a žalobu podepíše.

Některé konkrétní návrhy nebo žádosti vůči soudu může státní zástupce učinit již v obžalobě. Může navrhnout, aby soud uložil ochranné léčení nebo zabezpečovací detenci nebo ochrannou výchovu anebo zabránil věci, ale také může zejména žádat, aby mu v hlavním líčení bylo umožněno provést důkaz, zejména výslech svědka nebo znalce. Podáním obžaloby oprávnění státního zástupce opatřovat podklady pro trestní řízení před soudem nekončí; i poté může opatřovat důkazy, jež potřebuje k jejímu zastupování před soudem.¹²⁰

Státní zástupce k podávané obžalobě připojí originál trestního spisu s jeho přílohami, jejichž prostřednictvím se budou moci provádět důkazy v hlavním líčení.

O podání obžaloby musí státní zástupce vyrozumět neprodleně, zpravidla písemným přípisem, obviněného i jeho obhájce a dále i poškozeného, pokud jsou jeho pobyt nebo sídlo známy. Je-li obviněný ve vazbě, vyrozumí o podání obžaloby státní zástupce také věznici, v níž se vazba vykonává. Dále musí státní zástupce vyrozumět ministra spravedlnosti a předsedu České advokátní komory, je-li obviněný advokátem.¹²¹

Státní zástupce může vzít obžalobu zpět až do doby, než se soud prvního stupně odebere k závěrečné poradě. Po zahájení hlavního líčení tak může učinit jen tehdy, pokud obžalovaný netrvá na jeho pokračování. Zpětvzetím obžaloby se věc vrací do přípravného řízení.

Ve zkráceném přípravném řízení je namísto obžaloby podáván státním zástupcem návrh na potrestání, který obsahuje stejné náležitosti jako obžaloba s výjimkou odůvodnění.

¹²⁰ CÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J., GŘIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*, 5. vydání. Praha: ASPI, 2008. s. 437.

¹²¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 2300.

4.4.3.5 Podmíněné zastavení trestního stíhání

Podmíněné zastavení trestního stíhání představuje vedle narovnání, podmíněného upuštění od podání návrhu na potrestání, řízení o schválení dohody o vině a trestu a odstoupení od trestního stíhání v řízení ve věcech mladistvých formu odklonu v trestním řízení. Pojem odklonu není žádným zákonem definován a ani neexistuje jednotně přijímaná vědecká definice odklonu. Odklon je alternativou standardního trestního řízení. Je odchylkou od typického průběhu trestního procesu a znamená, že trestní řízení nedospěje do svého obvyklého konce, do vynesení odsuzujícího rozsudku, nedojde k vyslovení viny, k uložení klasické trestní sankce. Velmi často se trestní věc vyřídí tak, že se trestní stíhání zastaví. O aplikaci odklonu je rozhodováno předtím, než je obviněný pravomocným rozsudkem za svůj čin odsouzen, a proto je s ohledem na princip presumpce nevinu aplikace odklonu vždy podmíněna souhlasem obviněného.¹²²

Účelem podmíněného zastavení trestního stíhání je, tak jako u kteréhokoliv odklonu, především rychlejší a efektivnější vyřízení k tomu vhodných věcí, které nevyžadují z hlediska účelu trestního řízení projednání věci před soudem v hlavním líčení. Jde tedy především o řešení problému nárůstu kriminality a snahu o efektivnější výkon justice, a to v případech skutkově i právně jednodušších, kdy typově méně závažný trestný čin (zpravidla přečin) spáchaly osoby do té doby žijící řádným životem, popř. osoby, u nichž postačí rozhodnutí bez projednání věci před soudem. V případě podmíněného zastavení trestního stíhání se uplatňují přístupy vycházející z tzv. restorativní justice, neboť směřují k usmíření (vyrovnání) mezi pachatelem trestného činu a jeho obětí (poškozeným) a k tomu, aby pachatel odčinil škodlivé následky svého trestného činu. Oběti musí být především poskytnuto právo na obnovení její integrity, tedy příležitost zbavit se své nejistoty, strachu a rozhořčení a v neposlední řadě dosáhnout i materiální náhrady škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení získaného na její úkor. Pachateli je pak poskytnuta šance, ale zároveň je od něj i žádáno, aby byl zodpovědný za své jednání a aktivně se podílel na vyřešení trestného činu. Je kontaktován s psychickými, fyzickými i materiálními důsledky svého trestného činu a z toho by měla vyplynout změna jeho postojů a chování

¹²² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-44-1. s. 741.

spíše než při potrestání, při kterém by zůstal pasivní.¹²³

Institut podmíněného zastavení trestního stíhání byl v České republice zaveden v roce 1993 zákonem č. 292/1993 Sb. Přes počáteční nedůvěru a pochybnosti se tento institut stal efektivním a orgány činnými v trestním řízení hojně využívaným alternativním způsobem vyřizování trestních věcí.¹²⁴

Základní podmínky pro uplatnění podmíněného zastavení trestního stíhání jsou zákonodárcem formulovány v ustanovení § 307 odst.1 tr. řádu, a sice tak, že v řízení o přečinu může se souhlasem obviněného soud a v přípravném řízení státní zástupce podmíněně zastavit trestní stíhání, jestliže a) obviněný se k činu doznal, b) nahradil škodu, pokud byla činem způsobena, nebo s poškozeným o její náhradě uzavřel dohodu, anebo učinil jiná potřebná opatření k její náhradě¹²⁵, c) vydal bezdůvodné obohacení činem získané, nebo s poškozeným o jeho vydání uzavřel dohodu, anebo učinil jiná vhodná opatření k jeho vydání, a vzhledem k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu lze důvodně takové rozhodnutí považovat za dostačující. Další podmínky, jež byly do institutu podmíněného zastavení trestního stíhání přidány z. č. 193/2012 Sb. s účinností od 1. 9. 2012, vyplývají nyní z ustanovení § 307 odst. 2 tr. řádu. Jsou stanoveny pro případ, že povaha a závažnost spáchaného přečinu, okolnosti jeho spáchání anebo poměry obviněného, odůvodňují vůči němu přísnější přístup, projevující se zejména tím, že se obviněný zaváže, že se během zkušební doby zdrží určité činnosti, v souvislosti s níž se dopustil přečinu, nebo složí na účet soudu a v přípravném řízení na účet státního zastupitelství peněžitou částku určenou státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti.

V rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání se stanoví zkušební doba na šest měsíců až dva roky, v případě rozhodnutí podle § 307 odst. 2 tr. řádu až na pět let. Zkušební doba počíná právní mocí tohoto rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání.

Souhlas obviněného s podmíněným zastavením trestního stíhání musí být

¹²³ ŠÁMAL, P., J. MUSIL, J. KUČTA, M. FRYŠTÁK a V. KALVODOVÁ. *Trestní právo procesní*. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013.s.729.

¹²⁴ Kučera, P.: K předpokladům podmíněného zastavení trestního stíhání. *Státní zastupitelství* . 2014, roč. 12, č. 4. ISSN 1214-3758. s.11.

¹²⁵ Mezi typická jiná potřebná opatření se řadí např. uložení prostředků na náhradu škody do soudní úschovy či nahlášení vzniku škody jako pojistné události a poskytnutí potřebné součinnosti pojišťovně. - viz Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 31. 10. 1994, sp. zn. 4 To 693/94, uveřejněné pod č. 19/1995 Sb. rozh. tr.

jednoznačný a výslovný, nesmí být ničím podmíněn.¹²⁶ Souhlas je dán především v rámci výslechu obviněného. Tímto způsobem je také udělený souhlas dobře ověřitelný státním zástupcem při výkonu dozoru a před přípravou vlastního rozhodnutí.¹²⁷

Doznání obviněného, jež je další podmínkou pro možnost využití tohoto institutu, se musí týkat všech skutkových okolností a musí zahrnovat i zavinění. Není nezbytné trvat na tom, aby obviněný výslovně uvedl, že se cítí být konkrétním přečinem vinen. Postačí, obsahuje-li jeho doznání takové skutečnosti, ze kterých vyplývá, že se přečinu dopustil, že jej doznává.¹²⁸ I doznání obviněného musí být učiněno v procesní formě vůči orgánům činným v trestním řízení.

V praxi je většinou splnění další podmínky, kterou je nahrazení škody, uzavření dohody o náhradě škody či jiného opatření k náhradě škody, věnována většinou dostatečná pozornost. Někdy však otázka škody není vyřešena zcela důsledně. Například je pominuta škoda drobného charakteru. A to i taková škoda, která se jeví jako bezpředmětná nebo není přímo znkem skutkové podstaty trestného činu. Není možno pominout žádnou škodu ani žádného poškozeného, pokud se nároku výslovně sám nevzdá.¹²⁹ Mezi poškozené, na které se někdy zapomíná lze zařadit zdravotní pojišťovny, pojišťovny, ale také zaměstnavatele obětí, kteří svému zaměstnanci museli vyplácet náhradu mzdy při dočasné pracovní neschopnosti způsobené daným přečinem. Před rozhodnutím o podmíněném zastavení trestního stíhání je nezbytné zjistit bez důvodných pochybností nejen výši způsobené majetkové škody, nýbrž i výši či rozsah škody imateriální. Lze si velice snadno představit případy, kdy imateriální škoda bude pro hodnocené povahy a závažnosti trestného činu určující (újma na zdraví, ztráta blízké osoby či jiné zásahy do osobnostních práv, atd.).¹³⁰

Konkrétním projevem nutnosti řádného zjištění poškozených je např. požadavek formulovaný v rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ve věci sp. zn. 4 Tdo 1515/2012, kde se uvádí: „*Usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání se přímo dotýká též poškozených, proto je třeba jim toto rozhodnutí předepsaným způsobem oznámit.*“

¹²⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 7. 2003, sp.zn. 4 Tz 84/2003.

¹²⁷ ŠTEFLOVÁ, Jarmila: Na co si dát pozor při rozhodování o podmíněném zastavení trestního stíhání. *Státní zastupitelství* 2011, roč. 9, č. 9. ISSN 1214-3758. s. 31.

¹²⁸ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 3. 5. 2005, sp. zn. 4 To 383/2005, uveřejněné pod č. 57/2006 Sb. rozh. tr.

¹²⁹ ŠTEFLOVÁ, Jarmila: Na co si dát pozor při rozhodování o podmíněném zastavení trestního stíhání. *Státní zastupitelství* 2011, roč. 9, č. 9. ISSN 1214-3758. s. 33.

¹³⁰ KUČERA, Pavel: K předpokladům podmíněného zastavení trestního stíhání. *Státní zastupitelství*. 2014, roč. 12, č. 4. ISSN 1214-3758. s. 13.

Pakliže není takové usnesení všem poškozeným řádně oznámeno, nemůže nabýt právní moci.¹³¹

Vůbec nejdůležitějším předpokladem dle P. Kučery, i když je uveden až v samém závěru ustanovení § 307 odst.1 tr. řádu jsou okolnosti případu, které je třeba posuzovat individuálně ve vztahu ke každému případu a obviněnému. S ohledem na konkrétní skutkové okolnosti je možné jako nevhodné vyhodnotit za nesplněnou podmínku vhodnosti případ obviněného, který se skutku dopustil ve zkušební době předchozího podmíněného zastavení trestního stíhání či podmíněného odložení návrhu na potrestání. P. Kučera upozorňuje na problém, kdy se v praxi někteří státní zástupci v odůvodnění usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání zabývali pouze osobou obviněného a jeho dosavadním životem a neuvedli, proč v daném konkrétním případě bylo rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání dostačující i z hlediska okolností daného případu. Někdy dokonce dovozovali naplnění předpokladu „okolnosti případu“ zprostředkovaně z toho, že byly splněny ostatní podmínky podmíněného zastavení trestního stíhání.

Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ve věci sp. zn. 8 Tdo 1571/2011 vymezil pojem „okolnosti případu“ takto: *„Okolnosti případu představují takové skutečnosti, které se nevztahují k osobě obviněného jako pachatele trestného činu, ale charakterizují spáchaný trestný čin samotný a jeho společenskou škodlivost. Tyto okolnosti mohou být vyjádřeny zejména konkrétním způsobem provedení trestného činu, jeho následky, mírou zavinění obviněného, jeho pohnutkou, prostředím a situací, za nichž k činu došlo, apod. Při úvaze o tom, zda určitá okolnost nevylučuje podmíněné zastavení trestního stíhání, se nelze omezit jen na izolované hodnocení této okolnosti, ale je třeba zabývat se jí v souvislosti se všemi ostatními.“*

Ustanovení § 307 odst. 2 tr. řádu od roku 2012 (viz výše) upravuje zdržení se během zkušební doby určité činnosti, v souvislosti s níž se obviněný dopustil daného přečinu. Byť to zákon výslovně nestanoví, může se obviněný takto zdržet výlučně činnosti, ke které je třeba zvláštního povolení, nebo jejíž výkon upravuje jiný právní předpis. Činnosti jiné povahy se nelze ve smyslu § 307 odst. 2 písm. a) tr. řádu zdržet, byť mohla mít vliv na spáchaní přečinu nebo být s ním v souvislosti, neboť jinak by

¹³¹ KUČERA, Pavel: K předpokladům podmíněného zastavení trestního stíhání. *Státní zastupitelství*. 2014, roč. 12, č. 4. ISSN 1214-3758. s. 15.

došlo k překrývání s přiměřenými omezeními a povinnostmi směřující k tomu, aby vedl řádný život podle odstavce 6 ustanovení § 307 tr. řádu. Tak například nelze se zdržet návštěvy restauračních zařízení, nadměrného požívání alkoholických nápojů či jiných zlovyků, návštěv sportovních soutěží, nakupování v samoobslužných prodejnách, jízdy na jízdním kole apod. V té souvislosti je třeba si uvědomit, že zde však nejde o formu trestněprávní sankce, ale o jednostranný výslovný (písemně nebo učiněný ústně do protokolu o výsledku obviněného) závazek, že se v budoucnu (a po zkušební dobu či výjimečně její část) zdrží určité činnosti. Obviněný se prakticky může zdržet v podstatě výkonu zaměstnání, výkonu povolání, výkonu funkce, výkonu činnosti, ke které je třeba zvláštního povolení nebo výkonu činnosti upravené zvláštním předpisem.¹³²

Závazek zdržet se určité činnosti směřuje především do oblasti trestné činnosti spáchané v silniční dopravě. To vyplývá zprvé z toho, že právě v této oblasti k podmíněnému zastavení trestního stíhání dochází nejčastěji, Zadruhé z toho, že právě řízení motorových vozidel je činností, kde je více než vhodné, aby osoby, které se provinily způsobem, který založil jejich trestní odpovědnost, byly z této činnosti na určitou dobu vyloučeny.¹³³ Závazek obviněného zdržet se řízení motorového vozidla bude vždy odůvodněn povahou, případně též závažností spáchaného přečinu.

Rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání má formu usnesení. Státní zástupce zde uvede popis skutku, právní posouzení, stanoví zkušební dobu, uloží obviněnému, aby nahradil škodu, popřípadě uloží obviněnému, aby dodržoval ve zkušební době přesně vymezená přiměřená omezení a povinnosti směřující k tomu, aby vedl řádný život. Stejně tak musí být náležitě konkretizována činnost, které se má obviněný zdržet, pokud státní zástupce podmíněně zastavuje trestní stíhání dle § 307 odst. 2 tr. řádu. V případě, že má obviněný složit na účet státního zastupitelství peněžitou částku určenou státu na pomoc obětem trestné činnosti, tak státní zástupce musí v rozhodnutí uvést konkrétní částku. Proti usnesení je stížnost přípustná a mohou ji podat obviněný a poškozený.¹³⁴

Jestliže obviněný v průběhu zkušební doby vedl řádný život a vyhověl uloženým

¹³² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 3492.

¹³³ KUČERA, Pavel: K předpokladům podmíněného zastavení trestního stíhání. *Státní zastupitelství*. 2014, roč. 12, č. 4. ISSN 1214-3758. s. 24.

¹³⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-44-1. s. 756.

podmínkám, rozhodne v přípravném řízení státní zástupce, že se obviněný osvědčil. Jakmile dojde v průběhu zkušební doby k porušení stanovených podmínek, státní zástupce rozhodne, že se v trestním stíhání pokračuje. Za účelem těchto zjištění si státní zástupce vyžádá opis rejstříku trestů obviněného. Jde-li o trestný čin v silniční dopravě, též údaje z registru řidičů, zprávy o pověsti, případně i vyjádření poškozeného ohledně náhrady škody.¹³⁵ Výjimečně může podmíněné zastavení trestního stíhání nechat v platnosti a prodloužit zkušební dobu až o jeden rok, avšak zároveň nesmí dojít k překročení maximální délky zkušební doby v délce pěti let.

Právní mocí rozhodnutí o tom, že se obviněný osvědčil, nebo uplynutím jednoho roku po skončení zkušební doby, nastávají účinky zastavení trestního stíhání a vzniká překážka rei iudicatae.¹³⁶

Aby mohl státní zástupce uplatňovat institut podmíněného zastavení trestního stíhání, je třeba nutně vytipovat vhodné případy hned na začátku trestního řízení a proto je na místě činit tak ve spolupráci s policejními orgány. Počáteční řádné poučení obviněného s podrobným vysvětlením daného institutu, jeho podmínek a následků náleží především policejnímu orgánu, který by měl obviněného řádně poučit. Ve složitějších případech přichází v úvahu využití součinnosti Probační a mediační služby, zejména ke sjednání dohody o náhradě škody. Pokud obviněný splní podmínky pro podmíněné zastavení trestního stíhání, nebude muset jít před soud a po uplynutí zkušební doby pro něj trestní stíhání končí. Státní zástupce však musí dbát na to, aby obviněný pochopil to, že se jedná o jinou formu uznání viny.¹³⁷

Do doby než došlo v roce 2012 k novelizaci podmíněného zastavení trestního stíhání, od které se obviněný zavazuje, že se zdrží řízení motorových vozidel, státní zástupci minimálně podmíněně zastavovali trestné činy v dopravě a to z důvodu, že podmíněným zastavením nemohli docílit, aby bylo obviněnému zakázáno řízení motorových vozidel. Protože chtěli, aby obviněným byl buď trestním příkazem nebo rozsudkem uložen v rámci ochrany účastníků silničního provozu trest zákazu činnosti

¹³⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 3495.

¹³⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-44-1. s. 757.

¹³⁷ ŠTEFLOVÁ, Jarmila: Na co si dát pozor při rozhodování o podmíněném zastavení trestního stíhání. *Státní zastupitelství*. 2011, roč. 9, č. 9. ISSN 1214-3758. s. 34.

spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel, kdy tento trest byl pro pachatele daleko citelnější než samotné odsouzení.

4.4.3.5 Narovnání

Institut narovnání, upravený v ustanovení § 309 až 314 tr. řádu, je vedle podmíněného zastavení trestního stíhání dalším případem tzv. odklonu, alternativy ke klasickému průběhu a výsledku trestního řízení. Součástí trestního řízení se stal novelou tr. řádu, provedenou z. č. 152/1995 Sb. a účinnou od 1. 9. 1995. Narovnání je obecně přípustné po novele tr. řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb., jak ve stadiu řízení před soudem, tak i v přípravném řízení, kdy i státní zástupce má pravomoc schvalovat narovnání a zastavit trestní stíhání. *Možnost schválení narovnání v přípravném řízení zákon připouští proto, aby vytvořil podmínky pro vyřešení vhodných případů mimo hlavní líčení v co nejkratší době od zahájení trestního stíhání, aniž by bylo konáno celé přípravné řízení, podávána obžaloba a o ní soudem rozhodováno v řádném procesu po provedení všech relevantních důkazů.*¹³⁸

Podstatou narovnání je dohoda mezi poškozeným na straně jedné a obviněným na straně druhé, která vyžaduje schválení a má důsledky zastavení trestního stíhání, a to při zachování veřejného zájmu vyplývajícího z účelu trestního řízení.¹³⁹

Obsahem dohody je ukončení trestního stíhání v případě, že obviněný splní zákonem stanovené podmínky, takže není třeba věc vyřizovat v řádném formálním veřejném procesu před soudem a přitom důsledky činu pro obviněného budou obdobné, jako kdyby rozhodl soud odsuzujícím rozsudkem.¹⁴⁰ Jde o rychle proveditelný a ekonomicky nenáročný způsob reakce státu na spáchaný přečin, při němž jsou navíc účinněji chráněna práva obětí trestných činů, tím že se jim dostane rychleji a podstatně méně konfliktním způsobem patřičného odškodnění.¹⁴¹

Účelem narovnání však není jen prostá náhrada majetkové škody nebo vydání bezdůvodného obohacení, urychlení a zhospodárnění trestního řízení, ale urovnání a vypořádání vzájemných vztahů obviněného a oběti přečinu (poškozeného). Proto jeho

¹³⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 3513.

¹³⁹ *Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou*. Praha: Linde, 2010, s. 845.

¹⁴⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 11. 2003, sp. zn. 4 Tz 156/2003.

¹⁴¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 3512.

uplatnění bude na místě zejména v případech, kdy je trestným činem dotčena převážně soukromá oblast společenských vztahů. Důležité přitom je, že jak obviněný, tak poškozený, se aktivně podílejí na procesu hledání oboustranně přijatelného řešení.¹⁴²

Obviněný ani poškozený nemají právní nárok domáhat se rozhodnutí o narovnání, i když mohou v přípravném řízení státního zástupce požádat o takový způsob vyřízení věci. Záleží pouze na státním zástupci, jestli návrhu na schválení vyrovnání vyhoví nebo ne.¹⁴³ Odklony od standardního řízení jsou chápány jako na výběr dané alternativy, jejichž uplatnění si nelze nárokovat. Státní zástupce se proto obligatorně nemusí zabývat splněním předpokladů pro jejich využití.¹⁴⁴

Rozhodnout o schválení narovnání může soud a v přípravném řízení státní zástupce, pokud jsou splněny všechny zákonné podmínky. První podmínkou pro schválení narovnání je fakt, že se musí jednat o řízení o přečin, dále je zde nezbytný souhlas obviněného i poškozeného. Vyslovení souhlasu předchází výslech obviněného a výslech poškozeného zejména ke způsobu a okolnostem uzavření dohody o narovnání, zda byla tato dohoda mezi nimi učiněna dobrovolně a zda tedy oba souhlasí se schválením narovnání. Obviněný musí být navíc vyslechnut zvláště k tomu, zda rozumí obsahu obvinění a zda si je vědom důsledků schválení narovnání. Součástí výslechu obviněného musí být i prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Nesmějí zde být důvodné pochybnosti o tom, že jeho prohlášení bylo učiněno svobodně, vážně a určitě.¹⁴⁵

Obviněný musí zároveň uhradit poškozenému škodu způsobenou přečinem nebo učinit potřebné úkony k její úhradě, případně jinak odčinit újmu vzniklou trestným činem, dále musí vydat bezdůvodné obohacení získané přečinem nebo učinit jiná vhodná opatření k jeho vydání. Náhrada škody nebo vydání bezdůvodného obohacení není jedinou možností vypořádání se mezi obviněným a poškozeným, neboť obviněný může učinit potřebné úkony k úhradě škody nebo jiná vhodná opatření k vydání bezdůvodného obohacení například složením příslušné finanční částky do soudní úschovy či nahlášením vzniku škody jako pojistné události pojišťovně a poskytnutí další

¹⁴² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 3513.

¹⁴³ ZŮBEK, Jan: Úvaha k institutu narovnání a jeho budoucnosti. *Trestněprávní revue*. 2015, roč. 14, č. 1. ISSN 1213-5313. s. 1.

¹⁴⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 4. 2004, sp. zn. 11 Tdo 426/2004.

¹⁴⁵ ŠÁMAL, P., J. MUSIL, J. KUČHTA, M. FRYŠTÁK a V. KALVODOVÁ. *Trestní právo procesní*. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013.s.747.

potřebné součinnosti.¹⁴⁶ Obviněný může také jinak odčinit újmu vzniklou přečinem v případech, kdy došlo ke spáchání přečinu, jehož následkem je nemajetková újma (např. u přečinů, jimiž byla dotčena důstojnost, svoboda, čest, atd.) Takovým odčiněním újmy může být např. uveřejnění omluvy či jiného prohlášení v tisku nebo jiném sdělovacím prostředku nebo osobní pomoc poškozenému.¹⁴⁷

Obviněný musí kromě náhrady škody a vydání bezdůvodného obohacení složit na účet soudu nebo v přípravném řízení na účet státního zastupitelství peněžitou částku určenou státnímu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti podle zvláštního právního předpisu¹⁴⁸. Tato částka nesmí být zřejmě nepřiměřená závažnosti přečinu. Výši peněžité částky určuje sám obviněný. Má totiž jít o hmotně vyjádřený projev lítosti nad spáchaným trestným činem, k němuž by měl obviněný přikročit v zásadě dobrovolně.¹⁴⁹ Obrátí-li se však na některý z těchto orgánů obviněný nebo jeho obhájce s formální žádostí nebo neformálním dotazem, bude zřejmě praktické, aby příslušný orgán činný v trestním řízení své stanovisko ohledně výše složené částky naznačil, a to i vzhledem k tomu, že zákon požaduje, aby složená peněžité částka nebyla zřejmě nepřiměřená závažnosti přečinu. Nebylo by totiž logické, aby vydal negativní rozhodnutí či vůbec nerozhodl jen proto, že se nevýznamně lišila výše složené částky od jeho stanoviska a vyvolávalo se tak další řízení znovu.¹⁵⁰

Posledním předpokladem ke schválení narovnání je to, že soud či státní zástupce musí takový způsob vyřízení dané věci považovat za dostačující vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného činu, k míře, jakou byl přečinem dotčen veřejný zájem, k osobě obviněného a jeho osobním a majetkovým poměrům. Pokud jde o povahu a závažnost trestného činu, jedná se o pojem, jehož obsah v podstatě koresponduje s obsahem hmotněprávního pojmu povaha a závažnost trestného činu ve smyslu § 39 odst. 2 tr. zákoníku s tím, že se přihlédně též k okolnostem polehčujícím a přitěžujícím (srov. § 41 a 42 tr. zákoníku). Míru dotčení veřejného zájmu je třeba posuzovat z hlediska povahy

¹⁴⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 10. 2002, sp. zn. 4 Tz 62/2002.

¹⁴⁷ ŠÁMAL, P., J. MUSIL, J. KUČTA, M. FRYŠTÁK a V. KALVODOVÁ. *Trestní právo procesní*. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013.s. 747.

¹⁴⁸ Do 31. 7. 2013 se jím rozuměl zákon č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně a doplnění některých zákonů, po 1. 8. 2013 jde o zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů.

¹⁴⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-44-1. s. 759.

¹⁵⁰ ŠÁMAL ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 3523.

spáchaného přečinu, neboť různé skutkové podstaty přečinů se z hlediska své povahy dotýkají veřejného zájmu v rozdílné míře. Obecně řečeno, čím méně byl veřejný zájem dotčen, tím spíše lze rozhodnout o narovnání.¹⁵¹ Co se týče zohledňování osoby obviněného a jeho osobních a majetkových poměrů, je třeba zdůraznit, že osobu obviněného nelze hodnotit izolovaně bez přihlédnutí ke spáchanému skutku. Významné zde zejména bude, zda se jedná o osobu blízkou věku mladistvých či o osobu dosud netrestanou nebo naopak o recidivistu, jaké bylo chování po či před spácháním přečinu. V rámci osobních a majetkových poměrů se posuzují jeho sociální a pracovní zařazení, finanční poměry, rodinný a zdravotní stav, popřípadě vyživovací povinnosti.¹⁵²

Před rozhodnutím o schválení narovnání podle § 309 odst. 1 tr. řádu a o zastavení trestního stíhání podle § 311 odst. 2 tr. řádu musí soud (státní zástupce) také ověřit, zda peněžní částka určená k obecně prospěšným účelům byla v celé výši složena na účet soudu (státního zastupitelství).¹⁵³

Rozhodnutí o schválení narovnání a zastavení trestního stíhání je činěno usnesením a musí dle ustanovení § 311 tr. řádu obsahovat popis skutku, jehož se narovnání týká, jeho právní posouzení, obsah narovnání zahrnující výši uhrazené škody nebo škody, k jejíž úhradě byly provedeny potřebné úkony, rozsah bezdůvodného obohacení, který byl vydán nebo k jehož vydání byly provedeny potřebné úkony, případně způsob jiného odčinění újmy vzniklé přečinem, peněžitou částku určenou státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti, a výrok o zastavení trestního stíhání pro skutek, ve kterém je spatřován přečin, jehož se narovnání týká. Proti tomuto usnesení může obviněný, poškozený a v řízení před soudem i státní zástupce podat stížnost, jež má odkladný účinek.

Na rozdíl od podmíněného zastavení trestního stíhání je současně s rozhodnutím o schválení narovnání spojeno definitivní zastavení trestního stíhání, které po nabytí právní moci představuje překážku věci rozhodnuté.¹⁵⁴

V přípravném řízení se k institutu narovnání přistupuje výjimečně, jelikož se

¹⁵¹ *Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou*. Praha: Linde, 2010, s. 846.

¹⁵² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 3527.

¹⁵³ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 2. 2. 1998, sp. zn. 11 To 70/98, uveřejněné pod č. 46/1999 Sb. tr. rozh.

¹⁵⁴ ŠÁMAL, P., J. MUSIL, J. KUČTA, M. FRYŠTÁK a V. KALVODOVÁ. *Trestní právo procesní*. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013.s. 749.

jedná o poměrně složitý institut z hlediska požadavků, které musí být splněny, aby mohl státní zástupce rozhodnout o narovnání. Státní zástupci dávají přednost podmíněnému zastavení trestního stíhání před institutem narovnání i s ohledem na to, že při rozhodování o podmíněném zastavení trestního stíhání mohou stanovit zkušební dobu. Rozhodnutím o narovnání, jímž se trestní řízení končí, ztrácí státní zástupce moc nad pachatelem. *Má-li tedy možnost volby, zvolí tu alternativu, u níž si po příslušnou dobu podrží pravomoc k postihu pachatele, ovšem současně pro poškozeného docílí obdobného výsledku. Další důvod můžeme spatřovat v povinnosti státního zástupce vyslechnout obviněného a poškozeného, bez kterého nelze trestní stíhání zastavit.*¹⁵⁵

Další diskutovanou otázkou je složení peněžitě částky určené státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti. V některých případech obvinění nemají peníze na složení této částky a v jiných případech některých movitých obviněných by se mohlo jednat o pouhé vykoupení se ze spáchání trestného činu.

4.4.3.6 Dohoda o vině a trestu

Tento institut byl do českého trestního práva zaveden z. č. 193/2012 Sb., který nabyl účinnosti 1. 9. 2012. K jeho zavedení došlo z důvodu předpokládaného snížení nákladů na trestní řízení a zároveň snížení jeho délky.¹⁵⁶ *Dohadování o vině a trestu lze stručně charakterizovat jako postup, při kterém obviněný slíbí, že se vzdá práva na projednání své věci před soudem a státní zástupce výměnou slibuje, že obviněného obžaluje z méně závažného trestného činu nebo že požádá o mírnější trest; po uzavření takové dohody obviněný doznává svou vinu a řízení proběhne.*¹⁵⁷ Jelikož je dohoda schvalována odsuzujícím rozsudkem, tento institut není částí odborné veřejnosti chápán jako jeden z odklonů v trestním řízení.

Využívání tohoto institutu představuje posílení role státního zástupce na rozhodování o vině a trestu.¹⁵⁸ Státní zástupce v kooperaci s obviněným a obhájcem v rámci sjednávání dohody o vině a trestu připravuje pro soud rozhodnutí o stíhaném skutku a to ve velmi konkrétní podobě. Aby dohoda plnila svůj hlavní účel, tj. dosažení

¹⁵⁵ ZŮBEK, Jan: Úvaha k institutu narovnání a jeho budoucnosti. *Trestněprávní revue*. 2015, roč. 14, č. 1. ISSN 1213-5313. s. 5.

¹⁵⁶ Procházková, Eva: Dohoda o vině a trestu. *Soudce*. 2013, roč. 14, č. 4. ISSN 1211-5347. s. 8.

¹⁵⁷ ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2012. s. 18.

¹⁵⁸ ŠABATA, Karel, RŮŽIČKA, Miroslav: Dohoda o vině a trestu de lege ferenda v České republice a možnosti využití slovenské právní úpravy. *Státní zastupitelství*. 2009, roč. 7, č. 6, ISSN 1214-3758. s. 8.

rychlého a přitom správného a adekvátního rozhodnutí musí státní zástupce dbát na to, aby obsah dohody i průběh jejího sjednávání byl v souladu s trestním řádem.¹⁵⁹

Postup státního zástupce při využití tohoto institutu je vždy fakultativní, státní zástupce tento institut využít nemusí, i kdyby pro jeho využití jinak byly splněny podmínky, o vhodnosti takového postupu se rozhoduje na základě vnitřního přesvědčení založeného na zvážení všech zákonných kritérií.¹⁶⁰

Podmínkou sjednání dohody o vině a trestu je dostatečně zjištěný skutkový stav na základě dostatečně provedeného dokazování, který je kvalifikovanou formou (výslovným prohlášením) potvrzován i samotným obviněným. V zásadě je možné konstatovat, že státní zástupce by měl k jednání o dohodě o vině a trestu přistoupit jen tehdy, pokud výsledky vyšetřování objektivně prokazují oprávněnost trestního stíhání v takové kvalitě, která postačuje k podání obžaloby. Ostatně předložení sjednané dohody o vině a trestu soudu je jen jiným způsobem, jakým je obviněný postaven před soud.

Vyřídit danou věc formou dohody o vině a trestu nelze ve třech případech, a to jestliže se řízení vede o zvlášť závažném zločinu, vede-li se řízení proti uprchlému a též v řízení ve věcech mladistvých, jestliže mladistvý nedosáhl osmnáctého roku věku.

Při stíhání přečinů může státní zástupce využít například podmíněné zastavení trestního stíhání, které velmi často bude představovat rychlejší a jednodušší vyřízení dané trestní věci. Podávat obžalobu, popř. návrh na potrestání v případech, kdy rozhoduje samosoudce trestním příkazem, bude pro státního zástupce také jednodušší než se snažit sjednat dohodu o vině a trestu, která se neobejde bez přítomnosti obhájce obviněného, kterého by bylo nutné nejprve ustanovit, pokud by ho obviněný již neměl. Vydání trestního příkazu není podmíněno výslovným prohlášením obviněného o spáchání skutku, takže jej státní zástupce nemusí opatřovat. Z výše uvedeného jednoznačně vyplývá, že v případech přečinů bude dohoda o vině a trestu své uplatnění hledat velmi obtížně. Státní zástupce musí dbát při sjednávání dohody o vině a trestu na dodržování formálních podmínek, které předepisuje trestní řád. Nezbytnou podmínkou je přítomnost stanovených subjektů při sjednávání dohody o vině a trestu. Kromě

¹⁵⁹ ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2012. ISBN 9788087576304. s. 22.

¹⁶⁰ RŮŽIČKA, Miroslav – prezentace na seminář Návrhy na schválení dohody o vině a trestu „Trestní řád“ Kroměříž, 22. – 24. 1. 2014

státního zástupce musí být jednání přítomni obviněný, jeho obhájce (dle § 36 odst. 1 písm. d) tr. řádu je sjednávání dohody o vině a trestu stanoveno jako nový důvod nutné obhajoby). Poškozeného musí státní zástupce vyrozumět o čase a místě jednání a zároveň jej poučit o tom, že svůj nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích, jež mu byla trestným činem způsobena, nebo na vydání bezdůvodného obohacení, může uplatnit nejpozději při tomto prvním jednání o dohodě o vině a trestu. Samotnému jednání však být poškozený přítomný nemusí. Z ustanovení § 175a odst. 5 tr. řádu vyplývá, že při sjednávání dohody o vině a trestu dbá státní zástupce také na zájmy poškozeného. V případě jeho nepřítomnosti při jednání je oprávněn dohodnout s obviněným rozsah a způsob náhrady škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení až do výše uplatněného nároku.

Jestliže jednání státního zástupce s obviněným a jeho obhájcem dospělo do fáze, kdy obviněný učinil prohlášení o spáchání skutku, lze přistoupit jednak k projednání případného nároku poškozeného, a jednak k dohadování sankce. Toto stádium lze označit za hlavní část sjednávání dohody o vině a trestu. Předmětem vyjednávání nemůže být právní kvalifikace stíhaného skutku, kterou je však vázán soud a v případě schvalování dohody o vině a trestu, ji nemůže změnit, což může udělat v případě rozsudku či trestního příkazu.

Dojednávání sankce představuje další významné posílení role státního zástupce v trestním řízení. Státní zástupce musí s obviněným dohodnout trest do všech podrobností, tedy jeho druh, výměru, způsob výkonu trestu, popřípadě délku zkušební doby, náhradní trest (pokud se strany dohodly na peněžitém trestu), jakož i rozsah přiměřených omezení a povinností. Ustanovení § 175a odst. 6 písm. f) tr. řádu stanoví, že dohodnutý trest musí být v souladu s trestním zákoníkem. Pro státního zástupce to znamená, že musí důsledně zohlednit všechna zákonná kritéria pro stanovení druhu a výměry trestu a zajistit tak, že trest bude přiměřený spáchanému činu a osobě pachatele.¹⁶¹ Pokud byla dohoda o vině a trestu úspěšně uzavřena, podá státní zástupce soudu návrh na její schválení.¹⁶² Až do jejího schválení může vzít návrh zpět, zejména pokud se objeví nové skutečnosti například odůvodňující přísnější právní kvalifikaci.

¹⁶¹ ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2012. ISBN 9788087576304. s. 31.

¹⁶² Ustanovení § 175b odst. 1 tr. řádu.

Obviněný může také před jejím schválením od uzavřené dohody odstoupit, což neupravuje trestní řád výslovně, ale pokud by to nebylo možné, znamenalo by to popření základního požadavku na svobodné rozhodování obviněného o tomto způsobu vyřízení jeho věci a o vzdání se práva na projednání věci před soudem.¹⁶³

Od zavedení tohoto institutu do českého trestního práva je dohoda o vině a trestu státními zástupci využívána minimálně. Jak jsem zjistila z dostupných statistik, na některých státních zastupitelstvích nebyla dosud sjednána vůbec. Pokud se státní zástupce rozhodne pro sjednání dohody o vině a trestu, musí učinit více úkonů, než v případě podání obžaloby (eventuelně návrhu na potrestání). Jestliže by schválení dohody o vině a trestu navrhoval sám státní zástupce, nemá zaručeno, že se s obviněným dohodne na shodné verzi. Stejně tak tomu může být i v případě, že sjednání dohody o vině a trestu navrhuje obviněný. Zároveň nemají zaručeno, že soud schválenou dohodu o vině a trestu potvrdí. Řešením by mohlo být to, že by sjednání dohody proběhlo v budově soudu a soudce by jí bezprostředně poté prostudoval a rozhodl o ní. V případě, že by nebyla soudem schválena, tak by následně proběhlo nařízené hlavní líčení. Obviněný, jeho obhájce a poškození by se museli dostavit pouze před soud a nikoli i na státní zastupitelství.

Jak vyplývá z ustanovení § 314o odst. 4 tr. řádu, sjednání dohody o vině a trestu nebrání ani to, že je obviněný ve vazbě, v tomto případě mi přijde, že státní zástupci případné sjednávání dohody o vině a trestu tím spíše nevyužijí, jelikož si neumím představit, že by vazebně stíhaného eskortovali na státní zastupitelství, kde by byla následně dohoda sjednávána, popřípadě že by dohoda měla být sjednávána ve věznici. V tomto případě by nedošlo k ušetření času ani nákladů státu na trestní řízení, což bylo důvodem pro zavedení tohoto institutu.

4.5 Úloha státního zástupce ve vztahu k vazbě

Zákonná úprava rozhodnutí o vzetí do vazby představuje provedení ustanovení čl. 8 odst. 5 Listiny základních práv a svobod, kde je stanoveno, že vzetí do vazby je možné z důvodů a na dobu stanovenou zákonem a na základě rozhodnutí soudu. Z tohoto plyne, že vzetí do vazby je vždy podmíněno rozhodnutím soudu. Jiný orgán

¹⁶³ KRÁL, Vladimír: Dohoda o vině a trestu v návrhu novelizace trestního řádu. *Právní rozhledy*. 2008, roč. 26, č. 20. ISSN 1210-6410. str.II.

není tedy oprávněn rozhodovat o vzetí do vazby.

O vzetí do vazby v přípravném řízení rozhoduje soudce na návrh státního zástupce. *Návrh může být podán zejména ohledně osoby, která byla zadržena jako obviněná (§75 tr. řádu) nebo jako osoba podezřelá (§76 odst.1tr.řádu), případně byla převzata policejním orgánem po omezení osobní svobody ze strany kohokoli podle §76 odst. 2 tr. řádu. Nenařídí-li státní zástupce propuštění zadržené osoby, je povinen odevzdat ji ve lhůtě 48 hodin od zadržení soudu s návrhem na vzetí do vazby. K návrhu připojí dosud získaný důkazní materiál.*¹⁶⁴

Návrh podává státní zástupce zpravidla na podnět policejního orgánu, jež je mu bezodkladně doručen. Podnět musí být předán spolu s originálem trestního spisu, v němž musí být písemné materiály o skutečnostech, o něž se podnět na vzetí do vazby opírá. V případě, kdy by návrh podal sám státní zástupce, sdělí to policejnímu orgánu. Považuje-li státní zástupce před podáním návrhu za důvodné uskutečnění dalšího výslechu obviněného, nechá si ho předvést policejním orgánem.

Před podáním návrhu na vzetí do vazby zkoumá státní zástupce, zda jsou vazební důvody podloženy konkrétními skutečnostmi, dále, zda nejsou dány okolnosti podle § 68 odst. 2 tr. řádu, kdy nelze vzít obviněného do vazby, který je stíhán pro úmyslný trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje dvě léta, nebo pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři léta. Státní zástupce při posuzování podmínek k podání návrhu zváží, zda s ohledem na osobu obviněného, povahu a závažnost trestného činu, pro který je stíhán, nelze v době rozhodování účelu vazby dosáhnout jiným, mírnějším opatřením. Nabídl-li obviněný nebo jiná osoba záruku, peněžitou záruku, dohled probačního úředníka nebo slib, vyjádří se státní zástupce v návrhu na vzetí do vazby k této nabídce, jakož i k případnému uložení zákazu vycestování do zahraničí a předběžného opatření.¹⁶⁵ Dále dbá na to, aby byl návrh doručen k soudu nejpozději do stanovených 48 hodin od zadržení nebo jiného omezení svobody obviněného.

Návrh na vzetí do vazby musí zejména obsahovat a) osobní údaje obviněného,

¹⁶⁴ RŮŽIČKA, Miroslav a Jana ZEZULOVÁ. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. 1. vyd. Praha: Beck, 2004. ISBN 80-7179-817-7. s. 449.

¹⁶⁵ Ustanovení čl. 31 odst. 1 pokynu obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně č. 8/2009, o trestním řízení.

b) stručný popis skutkových zjištění včetně uvedení skutečností, z nichž plynou důvody pro které došlo k zadržení, c) uvedení trestného činu, pro který je obviněný stíhán, d) důvody vazby uvedené jejich zákonným pojmenováním, e) stručné zhodnocení provedených důkazů, z něhož vyplývá, že dosud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že skutek pro který bylo zahájeno trestní stíhání, byl spáchán, má všechny znaky trestného činu, jsou zřejmé důvody k podezření, že tento trestný čin spáchal obviněný, a jaké takto zjištěné konkrétní skutečnosti odůvodňují důvody vazby uvedené v návrhu, f) zdůvodnění, proč s ohledem na osobu obviněného, povahu a závažnost trestného činu, pro který je stíhán, nelze v době rozhodování účelu vazby dosáhnout jiným opatřením, g) dobu zadržení či omezení osobní svobody s uvedeným ustanovením tr. řádu, popřípadě zákona o policii, pokud k němu došlo v souvislosti s trestním řízením, h) má-li obviněný obhájce, jméno a sídlo obhájce, i) osobní údaje spoluobviněných, kteří se již nacházejí ve vazbě, k) další důležité skutečnosti týkající se osoby podezřelého nutné k řádnému výkonu ostrahy nad ním.¹⁶⁶

Návrh doručí státní zástupce soudu buď prostřednictvím kanceláře či doručovatele státního zastupitelství, justiční strážce nebo výjimečně o doručení požádá policejní orgán podle § 62 tr. řádu. Soudce je povinen vyslechnout zadrženou osobu a do 24 hodin od doručení návrhu státního zástupce rozhodnout o jejím propuštění na svobodu nebo vzetí do vazby.

O žádosti obviněného o propuštění z vazby rozhoduje v přípravném řízení státní zástupce. Státní zástupce může sám žádosti o propuštění z vazby pouze vyhovět. Pokud tak neučiní, musí ji nejpozději do pěti pracovních dnů od doručení předložit s příslušným návrhem na ponechání obviněného ve vazbě, odůvodněným stanoviskem a se spisem k rozhodnutí soudci. O svém postupu zároveň vyrozumí obviněného.¹⁶⁷

Státní zástupce může sám rozhodnout pouze o propuštění z vazby za současného přijetí některého z opatření nahrazujícího vazbu, dále může rozhodnout o zúžení vazebních důvodů a o zrušení omezení spočívající v zákazu vycestování do zahraničí. O případné stížnosti proti těmto rozhodnutím, jakožto o ostatních rozhodnutích

¹⁶⁶ RŮŽIČKA, Miroslav a Jana ZEZULOVÁ. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. 1. vyd. Praha: Beck, 2004. ISBN 80-7179-817-7. s. 451 – 452.

¹⁶⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 823.

týkajících se vazby, bude rozhodovat soud.¹⁶⁸

Evropský soud pro lidská práva se ve svých několika rozsudcích vyjádřil, že subjekty přezkoumávající oprávněnost zbavení svobody musí být nezávislé a nestranné. Státní zástupce tyto rysy nespĺňuje, a to jak z hlediska svého procesního postavení v trestním řízení, tak z hlediska svého osobního statusu (srov. § 18 odst. 2 z. č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství).¹⁶⁹

Státní zástupce je povinen ve vazebních věcech průběžně zkoumat, zda důvody vazby u obviněného ještě trvají nebo se nezměnily, popřípadě, zda nelze vazbu nahradit některým z opatření uvedených v ustanovení § 73 tr. řádu a § 73a tr. řádu. Přihlíží při tom také k tomu, zda ponechání obviněného ve vazbě vyžaduje obtížnost věci nebo jiné závažné důvody, pro které nelze trestní stíhání skončit, a zda by propuštění obviněného z vazby bylo zmařeno nebo podstatně ztíženo dosažení účelu trestního stíhání. Státní zástupce obligatorně přezkoumává trvání důvodů vazby. V přípravném řízení je nejpozději každé tři měsíce soudce povinen rozhodnout na návrh státního zástupce o tom, zda se obviněný i nadále ponechává ve vazbě, nebo zda se z vazby propouští. Návrh na vydání rozhodnutí o dalším trvání vazby musí státní zástupce učinit a zároveň doručit nejpozději 15 dnů před uplynutím tříměsíční lhůty. Jelikož se jedná o propadnou lhůtu, v případě jejího nedodržení musí být obviněný neprodleně propuštěn z vazby na svobodu.¹⁷⁰

Za okamžik, který je rozhodující pro počátek běhu tříměsíční lhůty uvedené v § 72 odst. 1 tr. řádu, je třeba považovat moment, kdy rozhodnutí o vazbě nabylo relativní právní moci ve vztahu k obviněnému. Jestliže by se totiž tato lhůta počítala až od doby, kdy takové rozhodnutí nabylo absolutní právní moci, tj. i ve vztahu ke státnímu zástupci, mohlo by to vést k umělému a nepřijatelnému, třeba i několikaměsíčnímu, prodlužování intervalu mezi přezkoumáváním podmínek dalšího trvání vazby, přičemž by se tím i otevíral prostor pro případné spekulativní zneužívání takového postupu ze strany orgánů činných v trestním řízení. Ústavní soud se ve svém nálezu vymezil tak, že organizační problémy na straně státní moci, problémy s doručením usnesení soudu státnímu zástupci, nemohou být k tíži obviněného.¹⁷¹

¹⁶⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-44-1. s. 332.

¹⁶⁹ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 23. 3. 2004, sp. zn. I. ÚS 573/02.

¹⁷⁰ Ustanovení § 72 tr. řádu.

¹⁷¹ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 17. 12. 2014, sp. zn. IV.ÚS 3028/14.

4.6 Zkrácené přípravné řízení a úloha státního zástupce v něm

Zkrácení přípravné řízení bylo zavedeno do českého právního řádu novelou trestního řádu provedenou z. č. 265/2001 Sb., s účinností od 1. 1. 2002. Pokud jsou splněny podmínky pro konání zkráceného přípravného řízení s ohledem na to, že se jedná o speciální úpravu, musí orgány činné v trestním řízení dát přednost této zvláštní formě přípravného řízení. *V opačném případě orgány činné v trestním řízení porušují základní práva obviněných, mezi něž patří i právo, aby jejich věc byla projednána v co nejkratší lhůtě, a dále i oprávněný zájem společnosti, aby byli pachatelé trestných činů podle zákona spravedlivě potrestáni.*¹⁷²

Zkrácené přípravné řízení je určeno pro skutkově, právně a důkazně jednoduché věci. Jeho smyslem je urychlené objasnění skutkových okolností a následné předání věci soudu. Přes zjednodušená pravidla však nesmí být podezřelá osoba omezena na svých právech a musí se jí dostat spravedlivého procesu.¹⁷³

Zkrácené přípravné řízení, upravené v ustanoveních § 179a až 179f tr. řádu, se týká omezeného okruhu typově méně závažných trestných činů, přesněji řečeno, koná se o trestních činech, o nichž přísluší konat řízení v prvním stupni okresnímu soudu a na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let, jestliže podezřelý byl přistižen při činu nebo bezprostředně poté, nebo v průběhu prověřování trestního oznámení nebo jiného podnětu k trestnímu stíhání byly zjištěny skutečnosti, jinak odůvodňující zahájení trestního stíhání a lze očekávat, že podezřelého bude možné v zásadě ve lhůtě dvou týdnů postavit před soud. Zákonem je stanoveno, že musí být skončeno nejpozději do dvou týdnů ode dne, kdy policejní orgán sdělil podezřelému, že spáchání jakého skutku je podezřelý a jaký trest je v tomto skutku spatřován. Tuto lhůtu může státní zástupce nejvýše o deset dnů prodloužit.

Začátek zkráceného přípravného řízení spadá pod sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení, pokud však hrozí nebezpečí z prodlení, policejní orgán záznam sepíše až po provedení neodkladných či neopakovatelných úkonů.¹⁷⁴ Osoba, proti níž se trestní řízení vede, se nazývá podezřelý. Zvláštností je, že řízení je vedeno proti

¹⁷² Nález Ústavního soudu ČR ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. II. ÚS 317/04.

¹⁷³ FENYK, Jaroslav, HÁJEK Roman, STRÍŽ Igor a POLÁK Přemysl. *Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. Díl 2, Trestní řád.* Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-803-1. s. 574.

¹⁷⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní.* 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-44-1. s. 553.

konkrétnímu podezřelému, což vyplývá z předpokladů pro konání zkráceného přípravného řízení, uvedených výše, které musí být splněny, aby mohlo zkrácené přípravné řízení proběhnout. Ke sdělení podezření musí dojít nejpozději na počátku prvního výslechu. Sdělení podezření má charakter opatření. Z toho důvodu proti němu není stížnost přípustná. Sdělení podezření, ale může přezkoumat státní zástupce k žádosti podezřelého a může jej rovnou zrušit.¹⁷⁵

V záznamu o sdělení podezření musí být vymezen skutek, pro který se podezření ve zkráceném přípravném řízení sděluje, s uvedením místa a času jeho spáchání, případně jiných okolností, aby nemohl být zaměněn s jiným skutkem. Dále se ve sdělení podezření uvede, jaký trestný čin je ve skutku spatřován, jeho zákonné pojmenování a příslušné ustanovení trestního zákona.¹⁷⁶

Opis záznamu o sdělení podezření musí orgán konající zkrácené přípravné řízení doručit podezřelému, jeho obhájci, pokud si ho podezřelý zvolil nebo mu byl ustanoven, a v pořádkové lhůtě do 48 hodin státnímu zástupci.

Podezřelý má ve zkráceném přípravném řízení stejná práva jako obviněný ve standardním přípravném řízení. Zadržený podezřelý má právo zvolit si obhájce a radit se s ním bez přítomnosti třetí osoby již v průběhu zadržení. Při výslechu podezřelého se postupuje obdobně jako při výslechu obviněného. Podezřelý musí být řádně poučen, musí mu být dána možnost, aby se k dané věci podrobně vyjádřil.¹⁷⁷

Dozor státního zástupce je ve zkráceném přípravném řízení modifikován jeho zvláštnostmi. Státní zástupce je oprávněn vydat pokyn policejnímu orgánu, aby bylo ve věci konáno zkrácené přípravné řízení, stejně tak je oprávněn rozhodnout, aby se ve věci konalo standardní přípravné řízení, nejsou-li podmínky pro konání zkráceného přípravného řízení splněny a z toho důvodu předat věc policejnímu orgánu k zahájení trestního stíhání.

Státní zástupce je oprávněn vydat v průběhu řízení závazný pokyn k dalšímu postupu policejního orgánu dle ustanovení § 174 odst. 2 písm. a) tr. řádu. I zde zjišťuje stav daného řízení vyžadováním informací o stavu trestního řízení. Dále státní zástupce

¹⁷⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-44-1. s. 553.

¹⁷⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-44-1. s. 553.

¹⁷⁷ ŠÁMAL, P., J. MUSIL, J. KUČTA, M. FRYŠTÁK a V. KALVODOVÁ. *Trestní právo procesní*. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 556.

přezkoumává rozhodnutí policejního orgánu o odložení věci z důvodu uvedeného v ustanovení § 159a odst. 1 až 4 tr. řádu a pokud dojde k závěru, že má být pokračováno ve zkráceném přípravném řízení, popřípadě se má zahájit trestní stíhání, zruší rozhodnutí policejního orgánu a vydá pokyn k pokračování v daném trestním řízení. Pokud to považuje za vhodné a účelné může provést jednotlivý úkon sám. I ve zkráceném přípravném řízení státní zástupce přezkoumává postup policejního orgánu, pokud podezřelý či poškozený žádá, aby byly odstraněny průtahy v řízení nebo závady v postupu policejního orgánu. I zde je možné sjednat s podezřelým dohodu o vině a trestu.¹⁷⁸

Zkrácené přípravné řízení skončí policejní orgán tak, aby státní zástupce mohl nejpozději do dvou týdnů od sdělení podezření podat návrh na potrestání, popřípadě státní zástupce může prodloužit tuto lhůtu policejnímu orgánu nejvýše o deset dnů.

Lhůta stanovená pro zkrácené přípravné řízení prodloužená případně státním zástupcem, je lhůtou hmotněprávní, nikoli procesní, a nevztahuje se na ni § 60 odst. 3 tr. řádu. Návrh na potrestání je nutno doručit soudu nejpozději v její poslední den.¹⁷⁹

Ve zkráceném přípravném řízení se nekoná seznámení se spisem, což ale nebrání tomu, aby podezřelý a jeho obhájce nahlédli do spisu. Policejní orgán po skončení zkráceného přípravného řízení předloží státnímu zástupci stručnou zprávu o jeho výsledku, ve které uvede, jaký trestný čin je spatřován ve skutku, pro který je sděleno podezření, a jaké důkazy, jež lze provést před soudem, podezření odůvodňují. Ke zprávě připojí všechny písemnosti a věci shromážděné v průběhu řízení.¹⁸⁰

Státní zástupce, kterému byla doručena zpráva policejního orgánu, nebo který sám provedl zkrácené přípravné řízení, podá soudu návrh na potrestání, které obsahuje stejné náležitosti jako obžaloba s výjimkou odůvodnění, shledá-li, že výsledky zkráceného přípravného řízení odůvodňují postavení podezřelého před soud.

Dle ustanovení § 179c odst. 2 tr. řádu pokud nepodá návrh soudu na potrestání, může podat soudu návrh na schválení dohody o vině a trestu, věc odložit, nejde-li ve věci o podezření z trestného činu, odevzdat věc příslušnému orgánu k projednání přestupku, odevzdat věc jinému orgánu ke kázeňskému nebo kárnému projednání, věc

¹⁷⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-44-1. s. 558.

¹⁷⁹ 1 SL 733/2011; Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství ze dne 15. srpna 2011, č. 4/2011Sb. v. s. NSZ.

¹⁸⁰ Ustanovení §179c tr. řádu.

odložit, jestliže je trestní stíhání nepřípustné podle § 11 tr. řádu, pokud rozhodl o schválení narovnání, věc podmíněně odložit podle § 179g tr. řádu, věc může odložit též, jestliže je trestní stíhání neúčelné vzhledem k okolnostem uvedeným v § 172 odst. 2, nebo opatřením vrátí věc policejnímu orgánu, je-li v rámci zkráceného přípravného řízení třeba provést další úkon. Neučiní-li státní zástupce žádné z předešlých rozhodnutí nebo opatření, předá věc policejnímu orgánu uvedenému v § 161 odst. 2 tr. řádu k zahájení trestního stíhání s poukazem na to, že skutek, pro který se vedlo zkrácené přípravné řízení, má být správně posouzen podle jiného ustanovení zákona, než podle jakého jej posuzoval policejní orgán, a vzhledem k odchylnému právnímu posouzení nelze zkrácené přípravné řízení konat.

Zkrácené přípravné řízení může a často i probíhá během pouhých 48 hodin v případě, že se jedná o podezřelého, který byl zadržen při spáchání trestného činu nebo bezprostředně poté a jelikož jsou u něj nadále dány důvody vazby, nebyl propuštěn ze zadržení. V tomto případě musí policejní orgán předat státnímu zástupci protokol o zadržení a zároveň zprávu o výsledku zkráceného přípravného řízení tak, aby mohl státní zástupce podat návrh na potrestání soudu ve lhůtě 48 od zadržení podezřelého. V případě, že by okolnosti případu dostatečně neodůvodňovali podání návrhu na potrestání, musel by státní zástupce v tomto případě do 48 hodin od zadržení podezřelého rozhodnout o zahájení trestního stíhání a podat soudu návrh na vzetí obviněného do vazby.¹⁸¹

Do novely tr. řádu provedené z. č. 274/2008 Sb. se lhůta dvou týdnů pro skončení zkráceného přípravného řízení počítala od okamžiku, kdy policejní orgán obdržel trestní oznámení nebo jiný podnět k zahájení trestního stíhání, nikoli až ode dne, kdy policejní orgán sdělil podezřelému, že spáchání jakého skutku je podezřelý. Důvodem pro změnu této úpravy bylo díky osvědčení zkráceného přípravného řízení rozšíření možnosti uplatnit jej ve větším množství případů.

Ze stáže na státním zastupitelství jsem zjistila, že ve zkráceném přípravném řízení byly policejními orgány řešeny případy, které se prověřovaly po dobu několika měsíců i po dobu několika let. Jednalo se například o případy, kdy v dané věci nešlo rozhodnout, neboť se nepodařilo podezřelého k uvedené věci vyslechnout na úřední záznam o podaném vysvětlení dle § 158 odst. 3 písm. a) tr. řádu z důvodu jeho

¹⁸¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0. s. 2369-2370.

nedosažitelnosti. Proto byl vydán státním zástupcem předchozí souhlas k zadržení. Poté, co byl podezřelý zadržen a vyslechnut, bylo mu sděleno podezření, a buď byl ve lhůtě 48 hodin předán s návrhem na potrestání soudu, nebo byl propuštěn ze zadržení a spis byl ve lhůtě 14 dnů ukončen.

Na tuto praxi policejních orgánů, která byla tolerována státními zástupci, neboť nebyla protizákonná a zároveň urychlovala trestní řízení, reagovaly některé soudy tak, že podaný návrh státním zástupcem na potrestání odmítly z důvodu, že nebyly splněny podmínky pro konání zkráceného přípravného řízení, protože uplynula nepřiměřeně dlouhá doba od počátku prověřování do sdělení podezření.

Na nejednotnou praxi soudů reagoval Nejvyšší soud České republiky ve svém stanovisku sp. zn. Tpjn 303/2014, podle kterého se zkrácené přípravné řízení koná ve skutkově, právně a důkazně jednoduchých věcech. Tomu by měla odpovídat i kratší délka prověřování předcházející sdělení podezření. Podmínky uvedené v ustanovení § 179a odst. 1 písm. b) tr. řádu, tzn. prověřováním trestního oznámení nebo jiného podnětu k trestnímu stíhání zjištění skutečnosti, jinak odůvodňující zahájení trestního stíhání, včetně samostatně posuzované doby prověřování a očekávání, že podezřelého bude možné ve lhůtě uvedené v § 179b odst.4 tr. řádu postavit před soud, zpravidla nebudou splněny, uplynula-li od počátku prověřování do sdělení podezření dle § 179b odst. 3 tr. řádu doba podstatně převyšující dva týdny. V takovém případě samosoudce podle § 314c odst. 1 písm. c) tr. řádu návrh na potrestání zamítne.

Lze však připustit, i když spíše výjimečně, že ani uplynulší delší doba od počátku prověřování do sdělení podezření nebude bránit konání zkráceného přípravného řízení, a to tehdy, nebude-li zapříčiněna samotnou povahou věci nebo nekoncepčním postupem policejního orgánu, popř. státního zástupce, ale objektivními překážkami v postupu policejního orgánu nebo překážkami na straně osoby, proti níž se řízení vede (zdravotní stav, hospitalizace, pobyt v zahraničí, apod.).¹⁸²

JUDr. F. Krejčí, se kterým jsem měla možnost probrat institut zkráceného přípravného řízení, poukázal na to, že při stanovení potřebné doby prověřování vždy bylo nutno přihlížet ke konkrétním okolnostem případu a každé zobecnění spojené s limitováním doby prověřování je špatné. Poukázal dále na to, že déle trávající prověřování je spíše výjimkou v rámci celkového počtu trestních věcí vyřizovaných ve

¹⁸² Str. 8 stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2014, sp. zn. Tpjn 303/2014.

zkráceném přípravném řízení. Připomněl novelizaci tr. řádu z. č. 264/2001 Sb. s tím, že smyslem bylo zjednodušení rozsahu dokazování v přípravném řízení, omezení tohoto postupu na zjištění důkazů a následné přenesení dokazování na řízení před soudem, což se v současné době daří, a díky tomu došlo ke zkrácení délky přípravného řízení.

Při akceptování výše uvedeného stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. Tpjn 303/2014 senát Krajského soudu v Praze v usnesení sp. zn. 9 To 425/2014-190 ze dne 15.10.2014 připustil výjimky z krátké doby konání prověřování a zdůraznil zejména skutkovou, právní a důkazní jednoduchost případů trestního řízení pro přečin zanedbání povinné výživy podle § 196 trestního zákoníku. V usnesení je uvedeno: *„Zkrácené přípravné řízení se koná ve skutkově, právně a důkazně jednoduchých věcech, čemuž by měla odpovídat i délka prověřování předcházející zkrácenému přípravnému řízení, přičemž uplynula-li v takových případech od počátku prověřování do sdělení podezření dle § 179b odst.3 tr. řádu delší doba, tj. v rádech měsíců, a přesto bylo následně konáno zkrácené přípravné řízení, zpravidla se tak děje proti účelu a smyslu přípravného řízení. Nicméně lze i přesto připustit, i když spíše výjimečně, že ani uplynuvší delší doba od počátku prověřování do sdělení podezření nebude bránit konání zkráceného přípravného řízení. V posuzovaném případě bylo nezbytně nutné objasnit otázku, zda a popř. do jaké míry bylo v schopnostech podezřelého předmětné vyživovací povinnosti plnit a zda se tedy mohlo jednat o trestný čin zanedbání povinné výživy dle § 196 trestního zákoníku. Prověřování řady úkolů policejním orgánem si vyžádalo poměrně dosti času, ale ve výsledku se jedná o trestný čin charakterizovaný jednoduchostí skutkového děje, který splňuje kritéria pro konání zkráceného přípravného řízení (přesně ustanovení § 179a odst. 1 písm. b) tr. řádu). Bylo by v rozporu s principem rychlosti a hospodárnosti trestního řízení, aby bylo nutno v této věci konat standardní přípravné řízení.“*

V praxi státního zastupitelství se objevuje další problém v podobě otázky, zda může být zkrácené přípravné řízení konáno i v případě objasňování přečinu zanedbání povinné výživy podle § 196 trestního zákoníku. Většina státních zastupitelství zkrácené přípravné řízení využívá a soudy v daných případech přijímají návrhy na potrestání. Jsou však i okresní státní zastupitelství, kde se ke konání zkráceného přípravného řízení ohledně trestného činu zanedbání povinné výživy nepřistupuje a to i z důvodu zaznamenání soudních rozhodnutí o odmítnutí návrhu na potrestání odůvodněných

nevhodností konání zkráceného přípravného řízení v případě tohoto trestného činu. Nevhodnost byla odůvodňována povahou tohoto trestného činu, s ohledem na to, že se jedná o trvajících trestný čin a dále tím, že při stanovení výše výživného nelze vycházet jen z aktuálně platného soudního rozhodnutí, ale z komplexního posouzení majetkových, příjmových a osobních poměrů pachatele. K prokazování těchto skutečností není zkrácené přípravné řízení vhodné.

Stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství poř. č. 6/2014¹⁸³ k tomuto uvádí, že je konání zkráceného přípravného řízení formálně přípustné, ale je však třeba s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem každého případu zvažovat jeho specifický charakter zpravidla trvajících trestného činu (nebyl-li již ukončen) s ohledem na výklad § 12 odst. 11 tr. řádu ve vztahu k § 314b odst. 1 věty druhé tr. řádu, tedy že k zahájení trestního stíhání dochází až doručením návrhu na potrestání soudem¹⁸⁴. Pokud soud doručí návrh na potrestání současně s trestním příkazem, ve kterém skutek časově ohraničí použitím formulace „ do doby doručení trestního příkazu“, může dojít k situaci, že při doručování nastane delší časová prodleva a výrok trestního příkazu nebude odpovídat skutečnému skutkovému a právnímu stavu věci, pokud v mezidobí obviněný v trestné činnosti pokračoval, resp. nadále povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jiného zaviněně neplnil. Nově bude možné stíhat obviněného až pro období následující po doručení návrhu na potrestání. Pokud tedy soud doručí návrh na potrestání současně s trestním příkazem, měl by za této situace státní zástupce, pokud se o tom však doví, podat odpor, aby bylo ve věci nařízeno hlavní líčení. Případnému trestnímu příkazu by proto v zájmu jeho správnosti mělo předcházet nejprve samotné doručení návrhu na potrestání obviněnému soudem, aby bylo před podáním trestního příkazu jasně ohraničeno období neplnění vyživovací povinnosti do data doručení návrhu na potrestání obviněnému soudem a umožněno tak mimo jiné, v případě delší dobu trvající nemožnosti doručení návrhu na potrestání, dopočítání dlužného výživného za období od podání návrhu na potrestání státním zástupcem a datem doručení návrhu na potrestání obviněnému. Současně je obviněnému dána možnost využít účinné lítosti ve smyslu

¹⁸³ Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství ze dne 7. listopadu 2004, č. 6/2004 Sb. v. s. NSZ.

¹⁸⁴ Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 3. 4. 2002, sp.zn. 14 To 49/2002, uveřejněný pod č. 15/2003 Sb.tr. rozh.

§ 197 trestného zákoníku.¹⁸⁵

Lze tedy shrnout, že zkrácené přípravné řízení zjednodušuje a urychluje trestní řízení, odpadá zde nutnost rozhodovat o stížnostech proti usnesení o zahájení trestního stíhání, není zde nutné seznamovat podezřelého s výsledky vyšetřování a případná nutná obhajoba nastává až doručením návrhu na potrestání soudem. V současné době je tímto způsobem vyřizováno 75% trestních věcí.¹⁸⁶

¹⁸⁵ Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství ze dne 7. listopadu 2004, č. 6/2004 Sb. v. s. NSZ.

¹⁸⁶ Prezentace ze semináře T. Foldyny o zkráceném přípravném řízení konaného na půdě Justiční akademie.

Závěr

Postavení a role státního zástupce v přípravném řízení je klíčová, jelikož je to právě on, kdo nese odpovědnost za jeho výsledek a v jehož rámci si plněním povinností uložených mu trestním řádem vytváří předpoklady pro naplnění výlučné obžalovací funkce. K tomu má k dispozici řadu nástrojů, kterými může průběh přípravného řízení ovlivňovat a usměrňovat postup policejního orgánu, aby postupoval v přípravném řízení v souladu se zákonem, respektoval lidská práva a základní svobody osob na řízení zúčastněných, a jeho postup byl rychlý, plynulý a účinný.

Ve své diplomové práci jsem se pokusila podat ucelený popis úlohy státního zástupce v přípravném řízení. Zaměřila jsem se zejména na jeho dozorovou činnost v průběhu celého přípravného řízení a dále jsem představila instituty trestního práva, ve kterých plní důležitou roli či zde má rozhodující slovo.

V závislosti na vývoji trestního řízení lze předpokládat, že bude i nadále docházet ke změnám právní úpravy trestního práva procesního a v souvislosti s tím i k dílčím změnám v činnosti státního zástupce. V souvislosti se snahami o přijetí nového zákona o státním zastupitelství, jehož návrh byl při druhém čtení v Poslanecké sněmovně na konci července 2013 vzat zpět, se diskutuje v odborných kruzích o míře nezávislosti státního zastupitelství a jednotlivých státních zástupců nejen na výkonné moci, ale i v samotné soustavě státního zastupitelství. Mám za to, že by do budoucna měla být v právních předpisech upravena i nepřípustnost zasahování do působnosti státního zastupitelství i jednotlivých státních zástupců. Nejde o to, že by se státní zástupci stali nositeli stejné nezávislosti, jako je tomu u soudců, ale o to, aby bylo jasné a nezpochybnitelně vyjádřeno, že i státní zástupce je při výkonu své působnosti nezávislý, byť nejde o zcela shodnou míru nezávislosti jako u soudců, což vyplývá z toho, že státní zastupitelství je povoláno k zastupování státu při ochraně veřejného zájmu.

I do budoucna budou jistě státní zástupci odpovědně plnit své úkoly a respektovat přitom zásady, které zákon pro činnost státního zastupitelství stanoví; zejména postupovat nezávisle, nestranně, odborně, svědomitě, odpovědně, spravedlivě a bez zbytečných průtahů. Jakýkoli vnější zásah nebo jiný vliv, jehož důsledkem by mohlo být porušení některé z těchto povinností, by měl být nemyslitelný.

Seznam použitých zkratk

JŘStZast	vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli, ve znění pozdějších předpisů
POP	pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce
Sb. rozh. tr.	Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek – část trestní
tr. řád	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

Seznam použité literatury

I. Monografie a odborné publikace

CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK Jaroslav a GŘIVNA Tomáš. *Trestní právo procesní*. Vyd. 1. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008. ISBN 978-80-7357-348-5.

FENYK, Jaroslav. *Veřejná žaloba. Díl První, Historie, současnost a možný vývoj veřejné žaloby*. Praha: Institut Ministerstva spravedlnosti České republiky pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 2001.

FENYK, Jaroslav. *Vademecum státního zástupce*. 1. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2003. ISBN 80-86395-80-4.

FENYK, Jaroslav, Tomáš HAVLÍK a Miroslav RŮŽIČKA. *Rozhodnutí a stanoviska k trestnímu řádu, 1918-2004*. 2. vyd. Praha: Beck, 2004. ISBN 80-7179-880-0.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-44-1.

KUCHTA, Josef a Karel SCHELLE. *Historie a současnost státního zastupitelství*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994. ISBN 80-210-1044-4.

NEDOROST, Libor, Jana OTOUPALÍKOVÁ, Karel SCHELLE a Vladislav VĚTROVEC. *Státní zastupitelství: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. ISBN 80-86432-34-3.

RŮŽIČKA, Miroslav. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vyd. Praha: Beck, 2005. ISBN 80-7179-929-7.

RŮŽIČKA, Miroslav a Jana ZEZULOVÁ. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. 1. vyd. Praha: Beck, 2004. ISBN 80-7179-817-7.

ŠÁMAL, Pavel, Miroslav RŮŽIČKA, František VONDRUŠKA, Jaroslava NOVOTNÁ a František NOVOTNÝ. *Přípravné řízení trestní*. 2. vyd. Praha: Beck, 2003. ISBN 80-7179-741-3.

ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL, Josef KUČTA, Marek FRYŠTÁK a Věra KALVODOVÁ. *Trestní právo procesní*. 4. přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4.

ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2012. ISBN 978-80-87576-30-4.

SCHELLE, Karel. *Vývoj veřejné žaloby do roku 1989*. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2012. ISBN 80-874-7524-0.

VOJÁČEK, Ladislav a kol. *České právní dějiny*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-127-4.

II. Komentáře

FENYK, Jaroslav, HÁJEK Roman, STŘÍŽ Igor a POLÁK Přemysl. *Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. Díl 2, Trestní řád*. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-803-1.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, advokátní tarif*. 5., aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-049-9.

KOUDELKA, Zdeněk, RŮŽIČKA Miroslav a VONDRUŠKA František. *Zákon o státním zastupitelství s komentářem a judikaturou*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-25-7.

ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0.

III. Časopisecké články

CÍSAŘOVÁ, Dagmar: Novelizace a rekodifikace tr. řádu ČR a aktuální problémy teorie dokazování v trestním řízení. *Trestní právo*. 2001, roč. 5, č. 4, s. 2-10. ISSN 1211-2860.

KRÁL, Vladimír: Dohoda o vině a trestu v návrhu novelizace trestního řádu. *Právní rozhledy*. 2008, roč. 26, č. 20 s. II. ISSN 1210-6410.

KUČERA, Pavel: K předpokladům podmíněného zastavení trestního stíhání. *Státní zastupitelství*. 2014, roč. 12, č. 4, s. 11-26. ISSN 1214-3758.

PROCHÁZKOVÁ, Eva: Dohoda o vině a trestu. *Soudce*. 2013, roč. 14, č. 4, s. 8-11. ISSN 1211-5347.

ŠABATA, Karel, RŮŽIČKA, Miroslav: Dohoda o vině a trestu de lege ferenda v České republice a možnosti využití slovenské právní úpravy. *Státní zastupitelství*. 2009, roč. 7, č. 6, s. 6-14. ISSN 1214-3758.

ŠTEFLOVÁ, Jarmila: Na co si dát pozor při rozhodování o podmíněném zastavení trestního stíhání. *Státní zastupitelství*. 2011, roč. 9, č. 9, s. 30-34. ISSN 1214-3758.

ZŮBEK, Jan: Úvaha k institutu narovnání a jeho budoucnosti. *Trestněprávní revue*. 2015, roč. 14, č. 1. s. 1-6. ISSN 1213-5313.

IV. Judikatura a stanoviska

Nález Ústavního soudu ze dne 6. 6. 1996, sp. zn. I. ÚS 46/96

Nález Ústavního soudu ze dne 24. 2. 2000, sp. zn. IV. ÚS 582/99

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 7. 2. 2002, sp. zn. III. ÚS 356/01

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 23. 3. 2004, sp. zn. I. ÚS 573/02

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. II. ÚS 317/04

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 17. 12. 2014, sp. zn. IV. ÚS 3028/14

Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 7. 12. 2006, sp. zn. III. ÚS 693/06

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 8. 1965, sp. zn. 10 Tz 37/65, publikované pod č. 64/1965 Sb. rozh. tr.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 12. 1968, sp. zn. 8 Tz 41/68, publikovaný pod č. 34/1969 Sb. rozh. tr.

Rozsudek Nejvyššího soudu Československé republiky sp. zn. 3 Tz 7/1970, publikovaný pod č. 36/1970 Sb.rozh. tr.

Rozhodnutí Najvyššieho súdu v Bratislave ze dne 17. 6. 1976, sp. zn. 4 Tz 105/76, publikované pod č. 28/1977 Sb.rozh.tr.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 2. 1976, sp. zn. 11 Tz 3/76, publikovaný pod č. 6/1977 Sb.rozh. tr.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 5.9.2001, sp. zn. 5 Tz 174/2001

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 8.10.2002, sp. zn. 4 Tz 62/2002

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ve věci ze dne 1. 7. 2003, sp.zn. 4 Tz 84/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 8. 2009, sp. zn. 4 Tz 46/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 1. 2013, sp. zn. 5 Tz 94/2012-36

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16.07.2013, sp. zn. 7 Tz 32/2013-43

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 10. 1991, sp. zn. 4 Tz 41/91, publikované pod č. 34/1993 Sb. rozh. tr.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 4. 2004, sp. zn. 11 Tdo 426/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 12. 2012, sp. zn. 4 Tdo 1515/2012

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 7. 1997, sp. zn. 12 To 76/97, publikované pod č. 50/1998 Sb.tr. rozh.

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 2. 2. 1998, sp. zn.11 To 70/98, publikované pod č. 46/1999 Sb.tr. rozh.

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 3. 4. 2002, sp.zn. 14 To 49/2002, publikovaný pod č. 15/2003 Sb.tr. rozh.

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 31. 10. 1994, sp. zn. 4 To 693/94, publikované pod č. 19/1995 Sb. rozh. tr.

Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2014, sp. zn. Tpjn 303/2014

Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství ze dne 14. června 2004, č. 3/2004 Sb. v. s. NSZ

Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství ze dne 15. srpna 2011, č. 4/2011Sb. v. s. NSZ

V. Právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli, ve znění pozdějších předpisů

Pokyn obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně č. 8/2009 o trestním řízení, ve znění pozdějších předpisů

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 30/2009, o plnění úkonů v trestním řízení

VI. Elektronické zdroje

Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 265/2001 Sb., kterým se mění trestní řád: PČR, PS 1998-2002, tisk 785. In: [online]. [cit. 2014-11-30]. Dostupné z:

<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=785&CT1=0>.

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o státním zastupitelství: PČR, PS 2010-2013, tisk 1054. In: [online]. [cit. 2015-1-19]. Dostupné z:

<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=1054&CT1=0>.

Resumé

Úloha státního zástupce v přípravném řízení trestním

Diplomová práce na téma Úloha státního zástupce v přípravném řízení trestním se snaží uceleně pojednat o postavení a činnosti státního zástupce v trestním řízení. Státní zástupce je významným subjektem a zároveň i stranou trestního řízení. Jeho úloha v trestním řízení je nezastupitelná a svou činností je schopen ovlivnit přípravné řízení zásadním způsobem a jen na něm závisí, zda bude obviněný postaven před soud či zda bude trestní věc skončena již v přípravném řízení.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola nastiňuje historický vývoj veřejné žaloby na českém území od jejich počátků až do současnosti. Jelikož se diplomová práce zabývá úlohou státního zástupce v přípravném řízení, tak se druhá kapitola věnuje přípravnému řízení a popisuje jeho účel, druhy, fáze a funkce.

Třetí kapitola se věnuje postavení a působnosti státního zastupitelství v českém právním řádu. Jsou tu vymezeny základní zásady a principy činnosti jednotlivých státních zástupců.

Čtvrtá kapitola je již samotným jádrem této práce. Nejprve vymezuje pojem dozoru a poté ukazuje jednotlivá oprávnění státního zástupce při výkonu dozoru. Další část této kapitoly popisuje činnost státního zástupce v jednotlivých fázích přípravného řízení, tedy nejprve v prověřování a poté ve vyšetřování. Dále specifikuje jednotlivé činnosti státního zástupce po skončení vyšetřování, tedy podání obžaloby, podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání a dohodu o vině a trestu. Další podkapitola upravuje vztah státního zástupce k rozhodování o vazbě a poslední podkapitola se zabývá zkráceným přípravným řízením, jež v posledních letech nabývá na významu.

Summary

The role of public prosecutor in the preparatory criminal proceedings

The thesis on The role of public prosecutor in the preparatory criminal proceedings attempts to comprehensively analyse the role and activities of the public prosecutor in the criminal proceedings. The public prosecutor is the significant subject and also the party in the criminal proceedings. His role in the criminal proceedings is irreplaceable and he is able to fundamentally affect the preparatory criminal proceedings through his activities. It depends on him whether the accused will be brought to court or the case will be already terminated in the preparatory criminal proceedings.

The paper is divided into four chapters. The first chapter outlines the historical development of the public accusation in the Czech lands from the beginning until the present. As the thesis deals with the role of public prosecutor in the preparatory criminal proceedings, so the second chapter deals with the preparatory criminal proceedings and it describes its aim, kinds, periods and functions.

The third chapter deals with the role and the competence of the public prosecution in the Czech legal system. There are defined basic principles and rules of the activities of the individual public prosecutors.

The fourth chapter represents the very core of the thesis. Firstly it specifies the term supervision and then presents particular activities within the execution of the supervision. Further part of this chapter describes activities of the public prosecutor within the particular periods of the preparatory criminal proceedings, firstly in the verification and then in the investigation. Then it specifies particular activities of the public prosecutor after the completion of the investigation, so the submission of the indictment, the conditional discontinuance of the criminal prosecution, the settlement and the plea bargaining. Further part regulates the public prosecutor's relationship to the decision of the custody and the last part characterises the summary preliminary hearing which becomes more significant in recent years.

Klíčová slova

Dozor * Přípravné řízení * Státní zástupce

Keywords

Supervision * Preparatory Criminal Proceedings * Public Prosecutor